

ŞÛRA AKADEMİ

KENT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

SAYI:3 | 2023 | ISSN: 2791-8424

Spor

ŞÛRA
KENT POLİTİKALARI
VE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

ŞURA AKADEMİ

Kent Araştırmaları Dergisi
Uluslararası Süreli Yayın
ISSN: 2791-8424
Yıl: 2023 Sayı:3

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi

Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN

Genel Koordinatör
Balamir GÜNDOĞDU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ayhan VAROL

Yönetici Editör
Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL

Düzenleme ve Editör Kurulu
Hasan YILMAZ
Menekşe SÖZEN
Dr. Burcu CİNER
Selahaddin Ensar KOMUT
Sami TÜMÜÇ
Ömer Bora NAMLI
Özcan MUMCU

Bilim ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Oktay KOÇ, Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Prof. Dr. Abdülkadir ŞENKAL, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Sevil VELİ, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Elif KARAGÜN, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Levent ATALI, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Elif Özlem AYDIN ORAL, Gebze Teknik Üniversitesi	Prof. Dr. Meral ELÇİ, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ercüment ÇİFTÇİ, Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Saadettin Haluk ÇİTÇİ, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk SELVİ, Sakarya Üniversitesi	Doç. Dr. Bilsen BİLGİLİ, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza ATEŞ, İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Doç. Dr. Doğa Başar SARIİPEK, Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Nigar PÖSTEKİ, Kocaeli Üniversitesi	Doç. Dr. Zeynep Gamze MERT, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Nihal BEKTAŞ, Gebze Teknik Üniversitesi	Dr. Cemil ARSLAN, Marmara Belediyeler Birliği Genel Sekreteri
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ, Yıldız Teknik Üniversitesi	Öğr. Gör. Ramazan AYBEY, Gebze Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuzhan URHAN, Kocaeli Üniversitesi	

Şura Akademi uluslararası hakemli dergidir, 4 ayda bir yayınlanır, ücretsizdir. Makalelerin hukuki ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Şura Akademi ve yazarın adı kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Dergiye gönderilen yazılar hakem onayından geçmiştir.

Kapak Tasarım
Enes Fehim OCAKLI

Tasarım ve Kapak illüstrasyonu
Ayşe Nur DİNLER

Adres
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Şura Kent Araştırmaları Merkezi, Kozluk Mahallesi, Mehmet Ali Kağıtçı
Sokak, No: 71 İzmit / KOCAELİ

İletişim
+90 262 270 01 00 | bilgi@suraakademi.org.tr

Web
www.suraakademi.org.tr

İçindekiler / Contents

005	Önsöz / Introduction Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN
007	Sunuş / Foreword Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL
008	Genel Bakış / Overview
011	Kamu Spor Yatırımları ve Özel Spor İşletmeleri / <i>Public Sports Investments and Private Sports Enterprises</i> Prof. Dr. Hakan SUNAY
025	Hareket ve Oyun Temelli Uygulamaların Çocukların Fiziksel ve Motor Gelişimindeki Önemi / <i>The Importance of Movement and Game Based Applications in Physical and Motor Development of Children</i> Prof. Dr. Betül BAYAZIT
033	Kent Markalaşmasında Spor Etkinliklerinin Rolü / <i>The Role of Sports Events in City Branding</i> Doç. Dr. Arif ÇETİN
045	E-spor Ekosistemi ve Kente Katabileceği Değerler / <i>E-sports Ecosystem and the Values It Can Add to a City</i> Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Eyüp UZUNER
057	Yerel Yönetimlerde Spor Yoluyla Sürdürülebilir Kalkınma: Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Çalışması / <i>Sustainable Development Through Sports in Local Governments: Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor Case Study</i> Öğr. Gör. Dr. Eda ADATEPE, Prof. Dr. Hakan KOLAYIŞ
067	Kocaeli’de Engelliler ve Spor / <i>Disability and Sports in Kocaeli</i> Uzm. Tahir TARIM, Prof. Dr. Levent ATALI

Cumhuriyet Koşusu, Kocaeli

Önsöz / Introduction

Kocaeli, sahip olduğu yatırım gücü, gelişim kapasitesi, imkanları ve insan gücüyle ülkemiz adına her alanda çok değerlidir. Spor ise bu değerli kentin köklerine işleyerek, birçok farklı alanda fayda sağlayabilecek önemli etkenlerin başında gelmektedir. Kentin spora elverişlilik oranına, sahip olduğu imkanlara, ülkemize kazandırdığı sporculara ve spora yapılan yatırımlara bakıldığında çok umut vaat edici bir tablo ile karşılaşılmaktadır.

Kocaeli, yer yer gizli kalmış cevherleri ile dört mevsim spor yapabilme imkanına sahip ender bir kenttir. Coğrafi konumu itibarı ile Samanlı Dağları, Karadeniz ve Marmara Denizi'ne uzanan kıyıları, vadileri, kayak merkezi, kanyon ve milli parkları ile birçok sporun aynı anda yapılabilmesini sağlamaktadır. Bu özelliği ile açık hava rekreasyonu, doğa sporları, parkur sporları, su sporları gibi coğrafya ile bağlantılı sporlara kendiliğinden elverişli bir şehir. Aynı zamanda kentin çeşitli bölgelerinde yer alan spor tesisleri ve kulüp yatırımları ile birçok salon sporuna ev sahipliği yapabilecek potansiyelindedir.

Kocaeli, farklı branşlarda mücadele eden 10.000'i aşkın lisanslı sporcusu ile Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor Kulübü ve birçok taraftarı ile kentte güçlü bir desteğe sahip olan Kocaelispor Kulübü gibi önemli organizasyonlara sahiptir. Ulaşım açısından da çok avantajlı bir konuma sahip olan Kocaeli, bu özelliği ile ulusal ve uluslararası tüm sportif etkinliklerde ve projelerde kolay ulaşılabilecek merkezi bir kent konumundadır. Bu avantajlarının yanı sıra, Kocaeli sahip olduğu yüksek genç nüfus oranı sayesinde güçlü bir insan kaynağına da sahiptir. Bu kaynakların etkin kullanımının şehrin vizyonuna önemli ölçüde katkısı olacağı düşünülmektedir.

Farklı yöntem ve çalışmalardan elde edilen tespitlerden yola çıkılarak Kocaeli'nin spor vizyonunu ve bu vizyona ulaşmak için benimsenecek stratejilerini içeren "Kocaeli Spor Master Planı Strateji Dökümanı" hazırlıkları tamamlanmış durumdadır. Tüm bu çalışmalar ışığında ve ortak akıl çerçevesinde yolumuzun daha da aydınlanabilmesi için Kocaeli'nin spor vizyonu üzerine akademik çalışmaları yer aldığı Şura Akademik kent araştırmaları dergisinin Spor sayısını çalışmacıların ve okurların ilgisine sunuyoruz.

Considering the investment power, development capacity, opportunities and manpower, Kocaeli is one of the most valuable cities nationwide. The city could also highly benefit from sports in many different areas. In line with this purpose, various investments have brought up many successful athletes to our country.

Due to its geographical location extending from the Samanlı Mountains to the Black Sea and the Marmara Sea, Kocaeli provides an opportunity for many kinds of sports in all seasons. The city has beautiful valleys, ski resorts, canyons and national parks, where many sports could be enjoyed year-round. While the city has a natural potential for outdoor sports such as skiing, tracking, water sports, it also has a great potential for many indoor sports with its sports facilities located throughout the city.

Kocaeli also has important organizations such as Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor Club with more than 10,000 licensed athletes competing in different branches as well as Kocaelispor Club, which has a strong support in the city with many fans. Location wise Kocaeli provides easy access for all national and international sports events and projects. Moreover, Kocaeli has a high proportion of young population. So, effective use of all these resources could contribute significantly to the success of the city.

"Kocaeli Sports Master Plan", which includes the sports vision and the future strategies of the city has been completed. In the light of all these studies and within the framework of shared wisdom, here we present the "Sports" issue of the Journal of Şura Akademik, which includes academic studies and researches related to Kocaeli's sports vision.

Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN

Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı
Mayor of Kocaeli Metropolitan Municipality

Izmit Körfezi, Kocaeli

Sunuş / Foreword

Şura Akademi kent araştırmaları dergisi "Spor" dosya konulu üçüncü sayısı ile yayıma hazırlanmıştır. ŞURA Kent Politikaları ve Araştırmaları Merkezi'nin spor çalışmaları kapsamında gerçekleştirdiği çalıştaylar, odak grup toplantıları, araştırma ve incelemeleri neticesinde ortaya çıkan verilerin ve bilimsel çalışmaların kentin geleceğine yön vermesi planlanmaktadır.

Derginin üçüncü sayısı, "Kamu Spor Yatırımları ve Özel Spor İşletmeleri, Hareket ve Oyun Temelli Uygulamaların Çocukların Fiziksel ve Motor Gelişimindeki Önemi, Kent Markalaşmasında Spor Etkinliklerinin Rolü, E-spor Ekosistemi ve Kente Katabileceği Değerler, Yerel Yönetimlerde Spor Yoluyla Sürdürülebilir Kalkınma: Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Çalışması ve Kocaeli'de Engelliler ve Spor" isimli makalelerden oluşmaktadır.

Prof. Dr. Hakan SUNAY, "Kamu Spor Yatırımları ve Özel İşletmeler" başlıklı makalesinde spor yatırımlarının halk nezdindeki önemine değinerek, kamu spor yatırımları ile özel spor işletmelerinin istenen düzeye ulaşmasında; eğitim, finans, planlama ve kurumlar arası işbirliğinin katkı sağlayacağı ön görmektedir. Prof. Dr. Betül BAYAZIT, "Hareket ve Oyun Temelli Uygulamaların Çocukların Fiziksel ve Motor Gelişimindeki Önemi" isimli makalesinde oyun, hareket ve spor eğitiminin küçük yaşlardaki çocuklara kazandırılmasının ve spor kültürü oluşturma'nın önemini vurgulamaktadır. "Kent Markalaşmasında Spor Etkinliklerinin Rolü" isimli makalede Doç. Dr. Arif ÇETİN, kentlerin yaşam kalitesini artırması ve kent markalaşma stratejisini oluşturması için uluslararası düzeyde geniş katılımlı spor etkinliklerine ev sahipliği yapması gerektiği önerisinde bulunuyor. "E-spor Ekosistemi ve Kente Katabileceği Değerler" isimli makalesinde Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Eyüp UZUNER, e-sporun kente katabileceği değerleri incelemiştir. Öğr. Gör. Dr. Eda ADATEPE ve Prof. Dr. Hakan KOLAYIŞ'ın "Yerel Yönetimlerde Spor Yoluyla Sürdürülebilir Kalkınma: Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Çalışması" isimli makalesinde yerel yönetimlerde spor yoluyla kalkınma konusu incelenmiştir. Uzm. Tahir TARIM ve Prof. Dr. Levent ATALI'nın "Kocaeli'de Engelliler ve Spor" başlıklı makalesinde Kocaeli'deki engelli bireylerin sportif faaliyetleri ve mevcut imkanları analiz edilmiştir.

Şura Akademi kent araştırmaları dergisinin "Spor" dosya konulu üçüncü sayısının; literatüre, akademik camiadaki nitelikli çalışmalara, kentin sorunlarının çözümüne ve kentin vizyonuna olumlu katkılarda bulunmasını temenni ederiz.

The Journal of Şura Akademi represents its third issue titled as "Sports", which covers scientific studies produced from the data obtained from the workshops and focus group meetings organized by ŞURA Urban Policy Planning and Research Center. The researches and examinations were all carried out within the scope of sports vision for shaping the future of the city.

The articles in this issue were titled as; "Public Sports Investments and Private Sports Businesses, The Importance of Movement and Game Based Applications in Physical and Motor Development of Children, The Role of Sports Events in City Branding, E-sports Ecosystem and the Values It Can Add to a City, Sustainable Development Through Sports in Local Governments: Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor Case Study and Disability and Sports in Kocaeli.

Prof. Dr. Hakan SUNAY, mentioned the importance of sports investments in the public eye and discussed the role of education, finance, planning and communication between institutions for reaching the desired levels of public sports investments and private sports businesses in his article titled as "Public Sports Investments and Private Businesses". Prof. Dr. Betül BAYAZIT, in her article titled as "The Importance of Movement and Game-Based Practices in the Physical and Motor Development of Children", emphasizes the importance of introducing game, movement and sports education to young children. Assoc. Prof. Dr. Arif ÇETİN, in his article titled as "The Role of Sports Events in Urban Branding", proposes the idea of hosting large-scale sports events at an international level would be beneficial for creating a successful branding strategy. Dr. Eyüp UZUNER evaluated the potential of e-sports in his article titled "E-sports Ecosystem and the Values It Can Add to the City". Dr. Eda ADATEPE and Prof. Dr. Hakan KOLAYIŞ, in their article "Sustainable Development Through Sports in Local Governments: Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor Case Study", examined the development opportunities through sports in local governments. Tahir TARIM and Prof. Dr. Levent ATALI, in their article titled as "Disabled People and Sports in Kocaeli" mentioned the sports activities and available opportunities for disabled people in Kocaeli.

We hope that the third issue of the Journal of Şura Akademi will contribute to the academic literature and help bringing new solutions to the city's problems in line with the city's sports vision.

Doç. Dr. Ali YEŞİLDAL
Editör / Editor

Genel Bakış / Overview

Spor hizmetlerinin çeşitlilik göstermesi ve halkın yoğun talebi karşısında, özel ve kamu kesiminde bu talebin karşılanması yönelik planlamaların son yıllarda yoğun bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu planlamalar içerisinde halkın spor hizmetlerine yönelik taleplerini karşılamak üzere yerelde Büyükşehir Belediyeleri kamu adına önemli görevler üstlenmekte ve halka hizmet sunma ve yatırım gerçekleştirme boyutunda coğrafi ve nüfus büyüklüğü açısından geniş bir kesime hizmet planlama durumundadır. Bu aşamada Büyükşehir Belediyeleri bu hizmet ve yatırımlarını optimal düzeyde planlamak üzere stratejik planlama sürecine girmektedirler.

Hızla değişen ve gelişen dünya sistemi içerisinde sporun yeri ve önemi artmış, sporun kitlelere ulaştırılması daha da önem kazanmış ve sporun yaygınlaştırılması, bireylerin spora aktif katılımlarının sağlanması ve tüm halkın spor aktiviteleri ve organizasyonlara yönlendirilmesinde yerel yönetimlerin daha etkin konuma getirilmeleri gereklilik halini almıştır. (Atalay vd., 2016).

Ülkemizde halkın büyük bir çoğunluğunun yaşamını sürdürdüğü Büyükşehir Belediyeleri ve ilçe belediyeleri boyutunda sunulan hizmet ve yatırımlar önem arz etmektedir. Belediyeler sundukları birçok hizmetin yanında spor ve rekreasyon hizmet ve yatırımları ile son yıllarda farkındalık oluşturmaktadırlar. Spor hizmetlerinin ve yatırımlarının çeşitlilik göstermesi ve bu hizmetlere olan yoğun talep karşısında özel ve kamu sektörünün planlama yapma gereği doğmuş ve bu aşamada belediyelerin hizmet ettiği nüfus büyüklüğü önem arz etmektedir.

İnsan sağlığı açısından birçok olumlu etkisi nedeniyle beden eğitimi ve spor için uygun şartları oluşturmak belediyelerin önemli görevlerinden sayılmakta ve yerel yönetimlerin en önemli amaçlarından bir tanesinin de kent halkının talep ve beklentilerini karşılamaktır. (Akkurt, 2013).

Yerel halkın ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanmasında en etkin kurumun belediyeler olması nedeniyle yerel yönetimlerin halkın daha fazla spor ve rekreasyon faaliyetlerini yapabileceği alanların oluşturulmasına ağırlık vermesi savunulmaktadır. Belediyelerin halkın istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sundukları sportif amaçlı rekreasyonel etkinlikleri halkın fiziksel ve zihinsel gelişimlerine destek olurken, sosyal ve psikolojik olarak da rahatlamalarını sağlamaktadır.

Belediyeler için spor ve halkın spora yönlendirilmesi halkın fiziksel ve ruhsal sağlığının iyi durumda olması açısından önem arz etmektedir. Kocaeli halkının mutluluğu ve marka kent olma yolunda spor ve fiziksel aktiviteye katılım yolunda yapılması gerekenler Kocaeli Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde planlanmasında gereği oluşmuştur.

Kocaeli'ye yönelik spor faaliyetlerinin hedeflerini ele aldığımızda; çocuklarımızın temel spor eğitimi almasını kolaylaştıracak adımların atılması, aileden başlayarak okulda ve spor kulüplerinde devam eden güçlü bir spor bilincinin oluşturulması, sporun tüm faydalarının güçlü bir şekilde halka aktarılması, geliştirilecek projeler ile halkın spora yönlendirilmesi, profesyonel branşlar ve rekreatif faaliyetler olmak üzere kent spor yapma motivasyonunun artırılması, spor kültürünün yaygınlaştırılarak 7'den 70'e aktif yaşamı destekleyecek etkin projeler geliştirilmesi, sporun sadece performans ve başarıdan ibaret olmadığını ve sağlık için de yapılabileceği bilincinin topluma kazandırılması, halkın fiziksel aktivite ve spora katılımları sağlanarak bedensel ve zihinsel sağlıklarının güçlendirilmesi, komşu şehirlerin spor hamleleri ve kentimizin coğrafi avantajları ile halkın spor eğilimleri gibi önemli yol gösterici faktörler doğru analiz edilerek kentimiz adına marka değeri oluşturabilecek branşların tespit edilmesi, bu branşların kentimizde gelişimini sağlamak adına gerekli projelerin üretilmesine ve uygulanmasına odaklanılması, çocuk ve genç spor gruplarından profesyonel takımlara, devlet spor birimlerinden sağlık için spor yapanlara kadar birbirlerini besleyen bir Kocaeli Spor Topluluğu oluşturulması, kentimizde yeni sporcular kazandırmak adına bilimsel verilere dayalı potansiyel sporcu tarama analiz sistematığı geliştirilerek ve uygulanması, spor okulları eğitimi ile sporcu takip ve analiz sisteminin belirli bir standarta oturtulması bu sayede kentimizdeki spor kulüpleri altyapılarının daha verimli beslenmesi, geliştirilecek pilot çalışmalar ve ulaşım projeleri ile kırsal kent ilişkisi spor yoluyla güçlendirilmesi, spor iklimi ile uyumlu pilot eğitim projeleri geliştirilerek her anlamda tam teşekküllü sporcuların yetiştirilebilmesi için çalışılması, kentimizin ihtiyacı olan projeler hayata geçirilirken bilimsel çıktılar ışığında şekillendirilecek sürdürülebilir bir tesisleşme ve verim yükseltici yönetim politikası oluşturulması, tüm bu imkanlardan maksimum verim alınarak üst liglerde mücadele edecek takım sayımızın artırılması ve bu sayede daha çok insanımızın spor izleyicisi ve destekçisi olarak kentimizdeki spor topluluğuna kazandırılması ve minik sporcularımıza ilham olması hedeflenmektedir.

Sporun insan hayatına sağlayabileceği olumlu dönüşümlerin önemi vurgulanarak her anlamda sağlıklı bir toplumun temellerinin atılması hedeflenmektedir. Belediyeler açısından halkın spora yönelmesi, toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığının iyi durumda olması için önem arz etmektedir. Kocaeli halkının mutluluğu ve marka kent olma yolunda spor ve fiziksel aktiviteye katılım yolunda yapılması gerekenler Kocaeli Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde planlanması gereği oluşmuştur. Kocaeli kentinde spor kapsamındaki tüm bu önemli konular akademisyenlerce ilgili makalelerde ele alınmıştır.

In order to meet the increasing demand for diversified sports branches, the private and public sectors have increased their investments in recent years. Metropolitan Municipalities undertake important duties on providing services to a wide geographic range and population. Thus, Metropolitan Municipalities decided to manage their strategic planning process to reach an optimal level of services and investments.

In a rapidly changing and developing world, the place and importance of sports has been increased. Therefore, the delivery of sports to the masses has gained even more importance and turned into a necessity for local governments to become more effective in spreading sports, ensuring the active participation of individuals and directing all people to sports activities and organizations. (Atalay et al., 2016).

Since the majority of people live in big cities, the services and investments provided by Metropolitan Municipalities and district municipalities are vitally important. In addition to the many services they offer, municipalities have also been raising awareness with their sports and recreation services and investments in recent years. Considering the population size served by municipalities along with the increasing demand and diversity of sports services and investments, the need for planning by the private and public sectors has been arisen.

Creating suitable conditions for sports and physical education is considered as one of the most important duties of local governments due to various positive effects on human health (Akkurt, 2013).

Since the municipalities are the most effective institutions in meeting the needs and expectations of local people, it is also expected from local governments to focus on creating more areas for sports and recreation activities according to specific needs of local people. These type of activities offered by local governments support physical and mental development of the people while providing social and psychological relaxation.

When we consider the objectives of sports activities for Kocaeli; taking steps to make it easier for our children to receive basic sports education, creating a strong awareness of sports starting from the family to the school and sports clubs, benefiting everyone from sports, developing projects for motivating people to take part in sports activities, increasing the motivation of the whole city including the professional branches and recreational activities, developing effective projects which supports an active life from the ages of 7 to 70 by popularizing the sports culture, determining the branches which can create brand value for our city by correctly analyzing important guiding factors such as strengthening the physical and mental health of the people

by ensuring their participation in physical activity and sports, comparing and analyzing our sports opportunities with neighboring cities while taking into consideration of the geographical advantages of our city as well as the sports tendencies of people, focusing on the production and implementation of necessary projects in order to ensure the development of these branches in our city, creating a Kocaeli Sports Community that helps each other starting from child and youth sports groups to professional teams, developing and implementing a potential athlete screening analysis system based on scientific data in order to bring new athletes to our city, setting an athlete training, tracking and analysis system within certain standards, thus building an infrastructure of more efficient sports clubs in our city, strengthening the rural-urban relationship through pilot sports projects, developing pilot training projects compatible with the valid sports climate to train full-fledged athletes, creating a sustainable establishment and efficiency-enhancing management policies shaped by scientific data, increasing the number of our teams which can compete in upper leagues by getting the maximum efficiency from all these opportunities, inspiring more people to partake in sports community as a sports fan or an athlete to inspire our younger athletes.

All in all, physical and mental health of the residents of Kocaeli and the city branding goal of Kocaeli Metropolitan Municipality could be achieved through more participation in sports and physical activities. In order to shed light on these important subjects mentioned above, related papers were covered in this issue within the scope of Sports.

Cumhuriyet Yüzme Havuzu, Gebze

Kamu Spor Yatırımları ve Özel Spor İşletmeleri

Public Sports Investments and Private Sports Enterprises

Prof. Dr. Hakan SUNAY

Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Ankara, Türkiye

hsunay@ankara.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5193-1492

Öz

Spora olan talebin artışı ile birlikte kamu ve özel girişimciler, spor hizmet pazarında yerlerini almaya başlamışlardır. Spor yapan insanlar, ekonomik durumları, fiziksel özellikleri, sosyal çevresi ve farklı yaşam tarzından kaynaklanan gereksinimlerine paralel olarak, farklı spor merkezlerine ihtiyaç duymaktadır. Bu spor merkezleri kamu ve özel spor merkezleri olarak iki kategori altında incelenmektedir. Ancak günümüzde kamu ve özel spor işletmelerinin önemli sorunları arasında kaliteli mal ve hizmet üretimi bulunmaktadır. Bu durum, kamunun yani devletin spora olan yatırımları ile özel spor işletmelerin katkısını gündeme getirmektedir. Bu çalışmada kamu spor yatırımları ve özel spor işletmelerinin spora olan etkisi irdelenmiştir. Yapılan çalışmalar, spordaki gelişim ile birlikte, ulusal ve uluslararası başarıların artarak istikrarlı bir seviyeye gelmesi, sporda katılımın artması, spor kültürünün ve sporda farkındalığın oluşması gibi unsurların, kamu spor yatırımları ile özel spor işletmelerinin hizmet kalitesinin önemli olduğu ortaya koyulmaktadır. Sonuç olarak, kamu spor yatırımları ile özel spor işletmelerinin istenen düzeye ulaşmasında; eğitim, finans, planlama ve kurumlar arası işbirliğinin katkı sağlayacağı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Spor Yatırımları, Özel Spor İşletmeleri, Spor Hizmetleri

Abstract

Increasing demand for sports has encouraged public and private entrepreneurs to take place in sports market. People need different sports centers according to their economic situation, physical characteristics, social environment and lifestyles. Sports centers were examined under two main categories as public and private sports centers. However, one of the most important problems of public and private sports enterprises is the quality of goods and services. This study examines the contributions and effects of public and private sports enterprises to sports sector. Investigations revealed that the service quality of public and private sports enterprises is critical in sports sector as its affects the increase in national and international achievements, awareness of sports culture and participation in sports. Therefore, planned financing, education and cooperation between institutions would contribute to successful results on reaching desired levels of quality in public sports investments and private sports enterprises.

Keywords: Public Sports Investments, Private Sports Businesses, Sports Services

Giriş

Günümüzde insanlar, farklı motive edici etkenlerle boş zamanlarında sportif aktivitelere gönüllü olarak katılmaktadırlar. Bunlar; eğlenme amaçlı, kilonun kontrol edilmesi, sağlık, stresten kurtulma, yeni insanlarla karşılaşma, sosyal olma, boş zamanlarını değerlendirme ve mücadele etme gibi faktörlerin olabileceği belirtilmektedir (Lavaire, 1998).

Spora ilginin artmasıyla birlikte yukarıda belirtilen motivasyona yönelik faktörlerin yanında, spor etkinliklerine katılımların artış göstermesi, spora ilişkin yazılı ve görsel medyanın spora geniş bir yer vermesi, spor turizminin gelişmesi gibi faktörlerin de etkili olduğu söylenebilir. Bu gerçekler ışığında spora olan talep giderek artmıştır. Ancak spora katılıma ilişkin talebin artmasını mevcut koşullarda devletin yerine getirmesi mümkün olamadığından özel girişimciler, spor hizmet pazarında bulunmaya başlamışlardır. Örneğin önceleri performans sporu yapmış ya da formel spor eğitimi almış kişilerce merdiven altı tabir edilen pilates, fitness ve yoğun olarak uzak doğu mücadele sporlarına yönelik spor salonların açılmasıyla başlayan küçük spor işletmelerini, yine yoğun olarak açılan halı sahalara takip etmiştir. Ancak insanların değişen ihtiyaçları ve artan kalite beklentileri çerçevesinde özellikle son on yıl içerisinde birçok spor branşını barındıran ve sınırlı bilgi ve beceriye sahip yöneticilerce yönetilmeye çalışılan, küçük ölçekli spor merkezleri açılarak işletilmeye başlanmıştır. Bu merkezlerin içerisinde yüzme, spinning, step, aerobik, tenis, squash, basketbol ve masa tenisi vb. spor aktiviteleri ile diğer hizmetleri içeren; sauna, restoran, masaj vb. hizmetler sunulmaya başlanmıştır. Öte yandan bu hizmetlerin, özel ve bazen de kamuya ait (belediyeler dâhil) büyük ölçekli spor merkezleri halinde sayılarının çoğaldığı, hatta zincir merkezlerin açıldığı görülmüştür (Lavaire, 1998; Sunay, 2021). Böylece spor hizmet sektörünün gelişmesi ve geniş alanlara yayılması sebebiyle de işletmeler arasındaki rekabetin, her geçen gün artmakta olduğu belirtilmektedir. Bu rekabet, tüketicileri kalite konusunda duyarlı ve bilinçli olmaya, işletmeleri de kaliteli hizmet sunmaya zorlamaktadır (Uyguç, 1998; Üzüm ve ark., 2013).

Anlaşılabileceği üzere sınırlı olsa topluma spor hizmeti sunan yukarıda belirtilen özelliklerdeki spor salonlarında kaliteli hizmet vermek, işletmenin devamı için oldukça önemli olabilmektedir. Ancak günümüzde halen kaliteli mal ve hizmet üretimine ilişkin sorunlar, spor işletmelerinin önemli sorunları arasında yer almaktadır. Bunun içinde nitelikli spor yöneticilerine olan ihtiyaç günden güne artmaktadır. Öyle ki, spor kulüpleri, spor ve fitness merkezleri ve diğer spor salon ve tesisleri gibi alanlarda karşılaşılan en önemli sorun, söz konusu spor merkez ve tesislerinin akademik düzeyde spor bilgisine sahip olmayan kişilerce yönetiliyor olmalarıdır (Gündoğdu ve Sunay, 2006).

Son 10 yıl içerisinde hizmet kalitesi ve müşteri memnuniyetinin belirlenmesiyle ilgili çok sayıda çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Hizmet kalitesi ile müşteri memnuniyetinin belirlenmesindeki amaç, müşterilerin beklentilerini karşılamak yönünde işletmenin tüm birimlerinin harekete geçirmesi ile birlikte müşteri memnuniyeti ve hizmet kalitesini yükseltmek olmaktadır (Lapa ve Baştaç, 2012). Özellikle fiziksel uygunluk (fitness) merkezlerindeki müşterilerin memnuniyetlerini belirlemeye yönelik yapılmış çalışmalarda, müşterilerin çoğunlukla temizliğe önem verdiklerini, sonra sırasıyla mesleki bilgi, sorumluluk ve çalışan personelin nezaketli oluşunun, önemli olduğunu vurgulanmaktadır (Yıldız ve ark., 2013). Bu çalışmada da amaç, kamu ve özel sektörde gerçekleştirilen spor yatırımlarını nicelik ve nitelik açısından mevcut durum kapsamında değerlendirerek, öneriler sunmaktır.

Kamu ve Özel Sektörde Spor Yatırımları

Günümüzde spor alanında hizmet veren spor salonları ve spor işletmeleri arasındaki rekabet düzeyi de oldukça önemli hale gelmiştir. “Bu rekabet ortamında spor salon ve işletmeleri; devamlılığını sağlamak, kazançlarını artırmak, müşteri memnuniyeti sağlamak ve var olan müşteri potansiyellerine yenilerini eklemek için büyük bir çaba içerisinde. Müşterilerini iyi tanıyan, onların beklentilerini karşılayan, kaliteli hizmet sunabilen spor işletmeleri diğerlerine göre avantajlı hale gelmekte” olduğu belirtilmektedir (Lapa ve Baştaç, 2012). Öte yandan, “spor etkinliklerine katılan insanların ekonomik durumları, fiziksel özellikleri, sosyal çevresi ve farklı yaşam tarzından kaynaklanan ihtiyaçlarına paralel olarak, farklı spor merkezlerine ihtiyaç duyulmakta” olduğu vurgulanmaktadır (İşlertaş, 2006). Bu spor merkezleri kamu ve özel spor merkezleri olarak iki kategori altında incelenmektedir.

Kamu Spor Yatırımları

Spora olan katılım düşük (Erkan ve Uslu, 2019; Öztürk ve Çetintaş, 2015) olmasına rağmen, Türkiye’de spor, oldukça önemli ve köklü bir tarihe dayanmaktadır. Yüzyıllar boyunca Türklerin savaşçı olma özelliğinden kaynaklı olarak özellikle ok atma, güreş ve ata binme milli spor olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu spor branşlarının, Türklerin tarihteki ilk dönemlerinden beri kullanıldığı ve etkileşim halinde olduğu, tüm dünya medeniyetlerine tanıtıldığı belirtilmektedir (Karahüseyinoğlu, 2008). Hatta Türkiye’nin olimpiyat oyunlarında en fazla altın madalya kazandığı spor branşının güreş olduğu belirlenmiştir. (www.tgf.gov.tr).

Türkiye, anayasasında spora yer veren az sayıda ülkeden birisidir. Örneğin: “Avusturya, Hırvatistan, Macaristan, İtalya, Litvanya, Romanya ve İsviçre gibi Avrupa ülkeleri anayasalarında spora yer verirken, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda Çek Cumhuriyeti, Güney Kıbrıs, Estonya, Finlandiya, Gürcistan Letonya ve Slovenya gibi Avrupa ülkelerinin anayasalarında spora ilişkin herhangi bir maddenin bulunmadığı” belirtilmektedir (Ak, 2017).

Spor ilk defa 1982 Anayasasında “Gençlik ve Spor” başlığı altında 59. Madde de yer almıştır.

Anayasanın “Sporun Geliştirilmesine” yönelik 59. Maddesinde;

“Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcu korur.” hükmü ile 2011 yılında (17.03.2011 tarih ve 6214 sayılı kanununun 1. Maddesi ile eklenen fıkra) Anayasaya doğrudan doğruya sporun denetimine ilişkin hükmün de eklenmesiyle: “Spor

federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz” hükmü yer almıştır. Bu madde ile spor hem kamu hizmeti hem de toplumun beden ve ruh sağlığını geliştirici bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu yasa ile devletin spor yapma hakkını güvence altına alması ve sporun kitlelere yayılmasını özendirerek geliştirmesi devletin ödev ve sorumluluğu olduğu belirtilmektedir (Fişek, 1988; Sunay, 2021). Ayrıca Anayasamızın 59. Maddesinin “devlet başarılı sporcu korur” hükmüyle de spor yapanların sosyal güvenliğini de koruma altına almaktadır. Anayasanın sporu, vatandaşların geliştirilmesinde bir eğitim ve sağlık aracı olarak görüp değerlendirdiği ve sporun doğrudan doğruya denetlediği anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle devlet, önemli bir eğitim ve sağlık aracı olarak kabul edilen sporu, yine toplumun faydasına ve toplumun istek ve gereksinimleri doğrultusunda hizmete sunmak durumundadır. Böylece Anayasanın bu maddeleriyle sporun bir kamu hizmeti olduğu anlayışı ve görüşünün ortaya konduğu belirtilmektedir. Buna göre spor yapma ve spor olanaklarının sunulmasının, vatandaşlar için bir hak, devlet için ise bir görev olduğu anlamına gelmektedir (Doğar, 1997; Ak, 2017). Öte yandan “devlet başarılı sporcu korur” hükmüyle de spor yapanların sosyal güvenliğini de koruma altına almaktadır. Bu açıdan sporun anayasada yer verilmesi devletin yasal olarak uygulaması ve yürütmesi gerekli olduğu bir sporda sosyal politika yükümlülüğü getirmektedir.

Devlet, spor politikalarının uygulanmasından sorumludur. Bunu Gençlik ve Spor Bakanlığı, merkez ve taşra teşkilatları ile spor federasyonları aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

Ülkemizde kamuya ait spor sektörü denildiğinde, öncelikle Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatı ile Yerel Yönetimler içerisinde “Belediyeler” gelmektedir. Özellikle ülkemizde spor hizmetlerine yönelik yürütme gücü Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, insanların serbest zamanlarında katılabilecekleri faaliyetlerin sunulmasında önemli görevler üstlenmektedir (Aycan, 2005). 10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 189 ve 508. Maddelerine dayanılarak, Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü görev yetki ve sorumluluk yönergesinde belirlenen görevleri:

1. Spor alanında uygulanacak temel politikaları tespit etmek
2. Spor kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak
3. Sporcu yetiştirilmesi ve spora olan ilgiyi artırmaya yönelik çalışmalarını yürütmek,

4. Engelli bireylerin spor yapabilmelerini sağlamak,
5. Okul dışı spor faaliyetleri düzenlemek,
6. Spor müsabakalarında uluslararası kuralların ve her türlü talimatın uygulanmasını sağlamak,
7. Okul dönemindeki çocuklara yetenek taramasının yapılmasını sağlamak ve yeteneklerine uygun spor dallarına yönlendirmek
8. Sporcu sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak,
9. Sporcuların sigortalanmasını sağlamak
10. Ulusal ve uluslararası spor kuruluşlarıyla işbirliği yapmak
11. Antrenör, monitör, spor hakemi, spor yöneticisi ve spor elemanlarının yetiştirilmesini sağlamak,
12. Spor branşlarının belirlenmesini tespit etmek,
13. Federasyonlara ve spor kulüplerine yardım yapmak,
14. Sporcu, spor kulüpleri ve spor anonim şirketlerinin sicil, tescil, lisans ile ilgili işlemlerini yürütmek,
15. Özel spor tesislerinin kuruluşuna ilişkin izin, ruhsat ve benzeri hizmetleri yürütmek şeklinde özetlenebilir. (https://www.tr.wikipedia.org/wiki/Spor_Hizmetleri_Genel_Müdürlüğü erişim:2023)

Anlaşılabacağı üzere Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türkiye’de sporu sevk ve idare eden kamu kuruluşudur.

Çalışmada kamu yatırımı olarak üç boyut incelenmektedir. Bunlar:

1. İnsan kaynakları (sporcu, antrenör, hakem) sayısal dağılım, eğitimi ve istihdam
2. Spor tesisleri planlama ve işletilmesi
3. Bütçe ve finanstır.

İnsan kaynakları (sporcu, antrenör, hakem) sayısal dağılım, eğitimi ve istihdam

Sporcu

Spor, dünyada rekabetin yoğun olarak yaşandığı, diğer tüm iş alanlarından farklı bir özelliğe sahiptir. Tüm iş kollarında amaç, rakiplerin iş sahalarını daraltmak ve o iş kolunda tek söz sahibi olmayı istemek iken, sporda amaç, sahada en iyisi olmakla birlikte rakipleriyle her zaman üst seviyede rekabet etmek olmaktadır (Çolakoğlu, 2009). Ülkemizde sporcu, amatör ve profesyonel olmak üzere iki boyutta gerçekleştirilmektedir. Amatör, bir işi kar elde etmek için değil, sporu zevk için yapan kimse, olarak tanımlanırken, profesyonel ise “bir işi meslek olarak gerçekleştiren kimsedir” şeklinde tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr; Küçükgüngör, 1999).

Türkiye’de Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2019 verilerine göre, lisanslı ve faal sporcuların dağılımına ilişkin veriler Tablo I’de gösterilmiştir.

Tablo I’de görüldüğü üzere erkek faal ve lisanslı sporcu sayısı, kadın sporcu sayısına göre oldukça fazladır. Türkiye’de sporcular spor kulüplerinde yetiştirilmektedir. Spor kulüpleri amacına uygun olarak spor faaliyetlerini imkân ve kabiliyetlerinin el verdiği ölçüde belirlenen ilke ve politikalarla, tesis, araç ve gereçleri, spor öğreticilerini ve yöneticilerini, sportif eğitim ve yarışma programları gerçekleştirebilirler (Cankalp, 2002). Günümüzde bu şekilde yapılanmaların dışında, spor kulüpleri şirket şeklinde de yapılanmaları gözlemlenmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre spor kulübü sayısı 2019 yılı itibarıyla 15.828’e ulaştığı görülmektedir (TÜİK, 2022). Spor kulüpleri, 22.04.2022 tarih ve 7405 sayılı “spor kulüpleri ve spor federasyonları” yasasıyla kurulmuş tüzel kişiliğe sahip olan spor örgütlenmelerinin en küçük yapı birimidir. Toplumsal açıdan aile ne kadar önemliyse spor alanı için de spor kulüpleri aynı derecede öneme sahiptir. Spor ahlakının, disiplinin, eğitimi ve öğretiminin başladığı ilk yer spor kulüpleridir. Bu açıdan spor kulüplerinin etkileri sporculara, spor federasyonuna ve spor paydaşlarına yansımaktadır (İmamoğlu, Karaoğlan

Tablo I: Türkiye’de spora katılımın görünümü (Faal-Lisanslı) (2021 yılı itibarıyla)

Yıllar	Kadın Faal	Kadın Lisanslı	Erkek Faal	Erkek Lisanslı	Toplam Faal	Toplam Lisanslı
2019	261.849	1.646.102	833.449	3.261.853	695.698	4.907.955

ve Erturan, 2007). Spor kulüplerinin idari ve sportif faaliyetlerin yönetimi, kulüp başkanı, başkan yardımcıları ve yönetim kurulları marifetiyle yürütülmektedir. Her ne kadar kulüp yönetimi bu organlar aracılığı ile yürütülse de kulüplerin yönetimi vekâlet kuramı kapsamında teknik direktör ve antrenörler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda spor kulüplerinin yönetimi idari ve sportif olarak iki taraftan yürütüldüğü söylenebilir.

Tablo I’de görüldüğü üzere lisanslı sporcu sayısı ile faal sporcu sayısı arasında sayısal olarak fark bulunmaktadır. Türkiye’de lisanslı sporcu sayısı; futbol, MEB bağlı okullarda öğrenim gören lisanslı sporcular ve spor kart sahibi olan kişiler dâhil toplam 10.147.236 olarak belirlenmiştir (Spor Genel Müdürlüğü sporcu istatistikleri, 2019; www.tff.org, erişim:05.05.2020; Ak, 2017) Türkiye’de Faal sporcu sayısı ise 5.934.979 olduğu saptanmıştır. Bu sayının genel nüfusa oranı %11’dir. Ancak bu oranın, geçmiş yıllara göre artış göstermesine karşın spor kamuoyunca yeterli olmadığı değerlendirilmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı verilerinden derlenen bilgilere göre, lisanslı sporcu sayısında, Türkiye Futbol Federasyonu 466.445 sporcuyla başı çektiği belirlenmiş, bunu 323.096 ile satranç, 278.215 ile tekvando, 238.902 ile basketbol ve 186.684 ile voleybolun takip ettiği belirlenmiştir. Öte yandan, Atletizm Federasyonunda 156.674, Karate Federasyonunda 140.167, Kick Boks Federasyonunda 105.401, Herkes İçin Spor Federasyonunda 103.781 lisanslı sporcu bulunduğu saptanmıştır. Örneğin: bu sayısal dağılım Kocaeli ilinde de benzerdir. 2019 yılı itibarıyla Kocaeli ilinde futbol branşının dışında en çok sporcu satranç spor branşında (66.707) olduğu belirlenirken, ikinci sırada taekwando (11.770), üçüncü sırada ise karate (8.125)sporcusunun geldiği gözlenmektedir. https://www.kocaeli.bel.tr/webfiles/userfiles/files/BranşBazındaLisanslıSporcularınSayısı_13_08_2018.pdf. Erişim:15.03.2023

Son yıllarda Türkiye’de spor branşlarına katılma ilişkin yoğun bir çaba olduğu gözlenmektedir. Bu yoğun talep ve katılım, özellikle bazı spor branşlarında başarıyı arttırmaya başlamıştır. Örneğin voleybol sporuna ailelerin kız çocuklarını yönlendirmeleri, voleybolda kadın sporcu sayısını arttırmıştır. Devamında Ulusal Türk kadın voleybol takımlarının aldığı uluslararası başarılar ile kadın voleybol takımlarımız, Uluslararası voleybol camiasında dikkat çekmeye başlamıştır.

Sporda değer yaratma sürecinde bir başka önemli etken spor kulüpleridir. Lisanslı sporcu sayılarının arttırılmasında kulüp faktörünün ilk sırada olduğu belirtilmektedir (Çetin, 2021). Öyle ki lisanslı sporcu sayısının yüksek oranlarda olduğu ülkelerde spor kulübü sayılarının fazlalığı dikkat çekmektedir. Türkiye ve bazı Avrupa Birliği ülkelerindeki spor kulübü sayıları ve genel nüfusa oranları aşağıdaki tablo II’de detaylı olarak belirtilmektedir (ÖİK, 2014).

Tablo II: Bazı Avrupa Ülkelerde Spor Kulüplerine Yönelik İstatistikler (2021)

Ülkeler	Genel Nüfus	Kulüp Sayısı	Lisanslı Sporcu Sayısı	Kulüp Başına Düşen Kişi Sayısı
<i>Fransa</i>	67.399.000	172.000	17.272.060	392
<i>İngiltere</i>	66.796.807	163.000	6.938.000	409
<i>Hollanda</i>	17.134.923	37.500	5.252.000	457
<i>İtalya</i>	59.257.566	71.000	15.338.000	835
<i>Almanya</i>	83.190.556	82.000	27.636.026	1.014
<i>Türkiye</i>	84 680 273	15.828	4.907.955	5.350

Kaynak: ÖİK, 2014: 11 (Güncellenerek yeniden düzenlenmiştir).

Tablo II’de görüldüğü üzere Türkiye spor kulübü sayısı ve ülke nüfusuna oranla kulüp başına düşen sporcu sayısı Avrupa Birliği ülkelerine kıyasla geride olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayısal veriler, “Bir ülkede kulüp sayısı ne kadar çoksa lisanslı sporcu sayısı da bir o kadar çoktur” yaklaşımlarını doğrular niteliktedir.

Lisanslı sporcu sayısını arttırmanın bir diğer yolu da sporu okul ortamına sokmaktır. Okul çağındaki çocuklara spor yaptırıldığında hem lisanslı sporcu sayısı artmakta, hem de çocukların spora olan bağlılıkları gelişmektedir.

Antrenör

Antrenör, spora ilişkin ilkeler ışığı altında ve kendi spor dalına özgü, sportif etkinlikleri, yani antrenman yaptıran, yönlendiren sporcuyla teknik-taktik, kondisyon ve psikolojik yönden geliştirecek, teorik bilgiye sahip olan, kısaca, sporcusunu üst düzey verimliliğe ulaştıracak şekilde yetiştiren ve bu gelişmeyi sürekli kılmaya çalışan teknik kişidir. Bir antrenörde grubu istenen hedefe doğru yönlendirilebilmesi bakımından liderlik özelliğinin de bulunması şarttır. Bir sporcu ne kadar çalışırsa çalışsın, ne kadar yetenekli olursa olsun bir antrenörün desteğine ihtiyaç duyar, yani antrenörün performansa doğrudan etkisi vardır (Vanek, 1971).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere antrenör, sporun temel taşı konumundadır. Antrenöre ne kadar çok imkân sağlanır ve ne kadar iyi eğitilirse, yetiştireceği sporcularda o kadar başarı ve performans gösterecektir. Türkiye’de antrenörlerin dağılımı tablo III’de belirtilmektedir.

Tablo III: Türkiye’de antrenörlerin dağılımı (2023 yılı itibarıyla)

Kademe	Kadın Antrenör	Erkek Antrenör	Toplam	Genel Toplam
1 Kademe	74.381	144.077	218.458	
2 Kademe	16.325	33.679	50.004	
3 Kademe	5.773	13.580	19.353	
4 Kademe	251	2.018	2.269	
5 Kademe	84	978	1.062	291.146

Tablo III’de görüldüğü üzere sporcu sayısında olduğu gibi antrenör sayısında da erkek antrenörlerin sayısı kadın antrenörlere göre oldukça fazladır. 2023 verilerine göre Türkiye’de futbol branşı hariç antrenör sayılarının toplam 291.146 olduğu belirlenmiştir <https://www.shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistiklererişim:15.03.2023>.

Bunlardan satranç, briç, herkes için spor, bocce bowling ve dart, halk oyunları ve vücut geliştirme fitness gibi rekreatif spor branşlarını içeren spor branşlarındaki antrenörlerin sayısının toplam 135.848 olduğu belirlenmiştir. Bu sayıya engelli sporların antrenörler sayıları da ilave edildiğinde sayı 141.184’e ulaşmaktadır. Yani rekreatif spor branşları ve engelli spor branşları dışında kalan antrenör sayısı resmi rakamın %51,5’i kadardır. Dolayısıyla antrenör sayısının yaklaşık %49’u ise rekreatif spor branşları ile engelli spor branşlarında görev yapan antrenörlerdir. Türkiye’de antrenörler iki kurum tarafından yetiştirilmektedir.

1. “14.12.2019 tarih ve 30978 sayılı” değişen antrenör eğitim yönetmeliğine göre Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi ve Araştırmaları Daire Başkanlığının gerçekleştirdiği uzaktan eğitim yoluyla temel eğitim programı ve devamında spor federasyonları tarafından gerçekleştirilen özel eğitim programı ile

2. Üniversitelerin Spor Bilimleri Fakültelerine bağlı Antrenörlük Eğitimi Bölümlerinde uygulanan programlar ile

14.12.2019 tarih ve 30978 sayılı Antrenör eğitim yönetmeliğine göre ilgili spor dalında antrenörlük belgesine sahip olanların kademe ve görev tanımları aşağıda belirtilmiştir:

I. Kademe: yardımcı antrenör; üst kademe eşliğinde spor etkinliklerine katılanlara yardımcı olmak,

II. Kademe: temel antrenör; minik ve yıldızlar kategorisinde çalışmak,

III. Kademe: kıdemli antrenör; tüm yaş kategorileri ve milli takımlarda çalışmak,

IV. Kademe: baş antrenör; tüm yaş kategorileri ve milli takımlarda çalışmak orta vadeli antrenmanı planlamak uygulamak ve değerlendirmek, analiz etmek,

V. Kademe: teknik direktör; tüm yaş kategorilerinde ve milli takımlarda koordinatörlük yapmak, orta ve uzun vadeli antrenman programlarını planlamak uygulamak ve istenildiğinde Bakanlığa ve ilgili federasyona rapor hazırlamaktır (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/12/20191214-2.htm.erişim:15.03.2023>).

Hakem

Hakemler, sportif oyunları veya müsabakaları yönetmekle görevli bireylerdir. Hakemlerin kuralları, fiktürü, cezaları, oyunun başlaması ve bitirilmesi oyun içerisinde geçen olayların rapor edilmesi ve süresi gibi ilgili branşın veya oyunun kurallarını uygulama görevleri bulunmaktadır. Türkiye’de

Tablo IV: Türkiye’de hakemlerin dağılımı (futbol hariç 59 spor federasyonu)

Federasyon	Aday	İl Hakemi	Ulusal	Uluslararası	Toplam
59 federasyon	41.039	30.484	10.377	2.128	84.028

hakemlerin dağılımı tablo IV’de belirtilmektedir.

Tablo IV’de görüldüğü üzere Türkiye’de hakem sayılarının çoğunluğu aday ve il hakemi düzeyindedir (%85,2). Yani il hakemi seviyesinden ulusal ve uluslararası seviyeye ulaşmanın oldukça zor olduğu değerlendirilmektedir.

Hakemliğin bir meslek olup olmadığı günümüzde halen tartışılan bir konudur. Dolayısıyla hakemlikten meslekten çok mesleki uğraş olarak söz etmek daha doğru olacaktır. Hakemlik mesleki uğraşısının yapılması için ilgili spor federasyonlarının açtığı hakemlik kurslarına katılmak ve başarılı olmak gerekmektedir. Hakemlik mesleki uğraşısı, maddi kazanç bakımından spor branşlarına göre oldukça farklılıklar göstermektedir.

Çalışma alanı itibarıyla il hakem kurullarının hafta içi ve hafta sonu amatör ya da profesyonel maçlara görevlendirmeler ile federasyonun yaptığı görevlendirmelerdir. Öte yandan hakemlik görevi farklı nedenlerle sona eren hakemler federasyon görevlendirmesiyle il, bölgesel hakem kurullarında ya da merkez hakem kurulunda hakem yöneticisi olarak görev alabilmektedirler.

Spor tesisleri planlama ve işletilmesi

Sporun zaman içerisinde endüstrileşmesi ile beraber spora yapılan yatırım her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu yatırımlar içerisinde spor tesislerine aktarılan kaynak oldukça fazla olabilmektedir. Öyle ki günümüzde spor tesisleri özellikle gelir ve refah seviyesi yüksek ülkelerde eğlence, satın alma ve çeşitli etkinlikleri izleyebilme gibi farklı serbest zaman hizmetlerini de bünyesinde barındıran sosyal mekânlar haline dönüştürüldüğü belirtilmektedir (Basım ve Argan, 2009). Ancak günümüzde birçok bu tür yapıların, sportif etkinliklerin çeşitliliği ve bu çeşitliliğe bağlı olarak spordaki uygulama alanlarının niteliğinin değişmesi gibi sebeplerden dolayı spor tesisi olarak ele alınmaktadır (Güçlü, 1998). Öyle ki spor tesisleri, günümüzde spor endüstrisini oluşturan önemli parçalardan biri olarak kabul edilmekte olup, spor faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bütün spor tesisleri de spor hizmetleri içerisinde önemli bir unsur olarak yer almaktadır.

Bir spor organizasyonu için gerekli ve vazgeçilmez temel unsurlar ise şöyle belirtilmektedir (Balcı, 1999). Haberleşme, ulaştırma, konaklama, güvenlik, beslenme hizmetleri ile Spor tesislerinin sayı ve kapasite durumunun yeterli olmasıdır (Sunay, 2019). Anlaşılabacağı üzere bir spor tesisinin yapımından önce tesisin kurulacağı bölgede haberleşme, konaklama ve ulaşım vb. hizmetlerin dikkate alınarak yapılması gerekli olduğu bir gerçektir.

Bir spor tesisi mutlaka ilgili spor federasyonunun normlarına uygun olarak inşa edilmelidir. (Kızar ve ark., 2018). Bir spor faaliyetini seyrettiren ve onu seyirciler için ilginç hale getiren sportif faaliyetlerin önemli olduğu kadar, spor tesislerinin amaçlarına uygun olarak inşa edilmesinin de o kadar önemli olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de son yıllarda spor tesisleri için devletin yatırım bütçesinden ayrılan kaynaklarda önemli artışlar olmuştur. Gerek SHGM eliyle, gerekse üniversiteler bünyesinde ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yapılan spor tesislerinin sayısı söz konusu olan kaynak artışına bağlı olarak arttığı belirtilmektedir. SHGM’nin 2014 yılı verilerine göre, Türkiye’de SHGM’ye bağlı 81 ildeki elit spora ve elit performans sporcusu yetiştirmeye yönelik toplam spor tesisi sayısı 2.421’dir. Aslında spor kulübü ve lisanslı sporcu sayısı dikkate alındığında mevcut spor tesislerinin çok da yetersiz olduğu söylenememektedir. Ancak, ülkemizde sporun yeterince yaygınlaşmamasındaki unsurlardan birisi, spor tesislerindeki sayısal dağılım ile bunların yeterince kullanılmaması olduğu belirtilmektedir. Öte yandan, 10. Kalkınma Planı Spor özel ihtisas kurulu raporunda; “spor tesisleri planlanırken bölgelerdeki nüfusun artış göstermesi, iklim, demografik yapı ve coğrafi konumu iklim dikkate alarak gerçekleştirilen spor tesis politikaları oluşturulmadığından bölgesel ve spor branşları açısından

spor tesislerinin dağılımında dengesizliklerin ortaya çıktığı” belirtilmiştir (10. Kalkınma Planı Spor ÖİK Raporu, 2014).

Spor tesislerine ilişkin diğer bir sorun da ilk ve orta öğretim okullarında yaşanmakta olduğu belirtilmektedir. 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Özel İhtisas Komisyonu Raporuna göre;

“Sayıları 40 binin üzerinde olan ilk ve orta dereceli okulların sadece 4.092’sinde spor tesisi bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, söz konusu olan spor tesislerinin ağırlıklı olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi büyük illerimizde yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla tesisleşme oranlarındaki bu yetersizlik sonucu 7-18 yaş grubundaki yaklaşık 12 milyon çocuk ve gencimizin hiçbir spor tesisi görmeden mezun olduğu, bu durumda çocuk ve gençlerimizin sporu severek yaşam biçimi haline getirmelerini engellediği” vurgusu yapılmaktadır.

Bununla ilgili olarak 3289 sayılı yasanın Ek Madde 5: Kamuya ait saha ve tesislerin kullanılması;

“Genel ve katma bütçeli idare ve kurumlar ile il özel idarelerine, belediyelere, belediyelere bağlı kurumlara ve iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşlarına ait gençlik ve spor etkinliklerinin yürütüldüğü spor saha ve tesislerden gençlik ve spor etkinliklerinde ortaklaşa yararlanılır. Birinci fıkrada sözü edilen spor saha ve tesislerinin ortaklaşa ve çok yönlü kullanılma esas ve yönetimleri spor tesisi sahibi kurum ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında yapılacak protokolle düzenlenir.”

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3289>) şeklinde belirtilmektedir. Tesislerin kullanımına ilişkin söz konusu protokol önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Bir diğer nokta da; “Spor tesisleri öncelikle seyir sporlarına uygun olarak mı yoksa kitle sporuna dönük olarak mı yapılmalı?” sorusuna net bir yanıt verilmesi hususundadır”. Seyircili spor tesislerinin yapımı ve işletimi pahalı tesislerdir. Ancak spor karşılaşmalarının oynandığı bu spor tesislerinde kitlelere de ulaşılabilir. Öte yandan, “halkın spor yapabilecekleri tesis imkânları ile bunların tanıtımı ve duyurulmasında yani halkla ilişkiler boyutunda da eksikliklerin yaşandığı” belirtilmektedir (Öik, 2014).

10. Kalkınma Planı (2014-2018) Özel İhtisas Komisyonu Raporuna göre; “spor tesislerini ve bu tesislerdeki spor imkânlarını anlatan broşür ve benzeri dokümanlar” bulunmamaktadır. Ayrıca Spor ya da rekreatif amaçlı fiziksel aktivite yapmak isteyen vatandaşlar, spor imkânlarıyla ilgili yeterince aydınlatılmamaktadır.

Sporda tesisleşme kadar önemli bir diğer unsur; yapılan spor tesislerinin kullanım verimliliğidir. Tesislerin verimli kullanımında, tesislerin hangi amaçla yapıldığı sorusu büyük önem taşımaktadır.

“Eğer tesisler ülke sınırları içinde belli bir program çerçevesinde spor branşlarının gelişmesi için yapılmışsa sonuçları olumlu olduğu, tesisleşmenin sadece uluslararası spor organizasyonları için yapılmışsa o zaman kullanım verimliliği arzu edilen çizgiyi yakalayamadığı” belirtilmektedir (Çetin, 2021).

Anlaşılabileceği üzere, spor tesisleri her ne şekilde ve nasıl kullanılırsa kullanılsın önemli olan, spor tesislerinin iyi yönetilmesi ve işletilmesi olmaktadır.

Bütçe ve finans

Bütçe, kısaca gelir ve giderlere dayalı denge planı olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, bütçe; belirli süre boyunca ne kadar para kazanılacağı ile ne kadarının harcanacağını öngören bir planlamadır. Ancak bu planlamayı yaparken bütçe hedefleri dikkate alınmalıdır.

Finans ise kısaca, kişilerin veya kurumların maddi gelir elde etmeleri, yatırım yapmaları ve zaman içinde bu yatırımları değerlendirmeleri durumudur. (<https://www.google.com/search?bütçe+nedir+finans+nedir>).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bütçe ve finans arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bütçe kısaca bir işletmenin tümüne ait kısa dönemli planlardan oluşan bir bütün, finans ise elde edilen gelirlerin yatırım yapılarak değerlendirilmesidir. Dolayısıyla bütçe ve finans özellikle profesyonel spor aktiviteleri başta olmak üzere spor kurumları için çok kullanılan terimlerdir. Öyle ki sporda insan faktörü önemlidir. Düzenli olarak yapılan spor aktiviteleri insanın sağlık, sosyal, toplumsal, ruhsal, fizyolojik ve fiziksel gelişimine olan etkilerine ilişkin çalışmalar oldukça fazladır. Dolayısıyla spora ayrılan bütçenin insana yapılan yatırım boyutuyla değerlendirilmesi öncelik olmalıdır.

Bu itibarla bütçeler, kamu kesimi ağırlığının toplam ekonomi içindeki yerini gösteren bir unsur olmaktadır. Dolayısıyla spor politikalarının gerçekleştirilmesi konusunda bütçe politikalarının önemli işlevi bulunmaktadır. Öyle ki sporda kitlenin ya da yarışma sporuna genel bütçeden ayrılan paylar, spor yönetiminin bu alanlara yönelik anlayışlarının niteliği konusunda belirleyici ölçütlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Uluslararası spor müsabakaları ile ilgili çarpıcı analizler yaparak sonuçlarını yayınlayan (Sports Policy factors Leading to International Sporting Success) SPLISS'e göre, ülke sporcularının uluslararası spor organizasyonlarında almış oldukları madalya sayılarına etki eden maddeler arasında “finansal destek” bütçe faktörünün spor başarısında etkili olduğu belirtilmektedir. Buna ek olarak, 2016 yılında Rio’da yapılan olimpiyatların analizleri yapılmış ve sonuç olarak da spor alanında finansal desteği fazla veren; Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Fransa, Avustralya, Kanada, gibi ülkelerin olimpiyatlarda başarılı sonuçlar aldıkları belirtilmiştir

(www.spliss.be). Benzer sonuç, 2020 Tokyo olimpiyatlarında da görülmektedir. 2020 Tokyo olimpiyatlarında; yine Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Avustralya ve Fransa’nın madalya sıralamasında ilk on ülke, Kanada’nın ise ilk on bir ülke arasında yer aldıkları gözlenmektedir (https://tr.wikipedia.org/wiki/2020_Yaz_Olimpiyatları_madalya_sıralaması.erişim:15.03.2023).

Spor yatırımlarına en büyük kaynak devlet bütçesinden ayrılan kaynaktır. Ancak bu kaynak kuşkusuz yeterli olamamaktadır. Spor bütçesine katkı sağlayan diğer önemli bir kaynak da spor toto gelirleridir. Spor Totonun gelirlerinin %7’si spor için ayrılmaktadır. Bu gelirlerin yüksek değerler içerdiği söylenebilir (Ak, 2017). Spor toto gelirleri spora önemli bir destek aracıdır. Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğüne aktarılan Spor Toto gelirleri özellikle de spor federasyonlarının bütçesini arttırmada kullanıldığı belirtilmektedir. Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve spor federasyonlarının önemli gelir kaynaklarından biri de sponsorluk gelirleridir. Sponsorluk gelirleri ağırlıklı olarak takım sporları tarafından sağlanmaktadır. Ak (2017), “Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün sponsorluk şubesi verilerine göre 2001-2017 yılları arasındaki 16 yıllık süre içerisinde toplam; 827.063.922.91 TL sponsorluk geliri elde edildiği” rapor edilmiştir. Söz konusu toplam gelir yıl sayısına göre değerlendirildiğinde yıllık yaklaşık 50 milyonluk bir gelir elde edilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bu da spor bütçesine sponsorluk geliri olarak yaklaşık %3-5 oranında bir katkı sağlayacağı anlamına gelmektedir. Ancak spora aktarılan bu değer düşük olduğu değerlendirilmektedir. Gelirin spor branşlarına göre eşit olarak dağılmaması, yıllara ve spor branşlarına göre değişiklik göstermesi, sponsorluk gelirlerinin beklenen seviyede olmadığı yorumu yapılabilir. Dolayısıyla spora ayrılan bütçenin, ihtiyaç duyulan uygun şartlarda ve etkin bir şekilde kullanılmadığı, spor yoluyla elde edilen maddi gelirlerin yoğun olarak futbol branşından sağlandığı ancak kulüplerin profesyonel şubelerince (forma, logolu ürün, borsa, transfer ve yayıncı kuruluş vb.) sağlanan finansal gelir, çoğunlukla yıllık olarak yapılan milyonlarca liralık sözleşmeler ile sporcu ve teknik direktör transferleri, yatırım olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla spor kulüpleri, sporcu ve teknik direktör transferlerine büyük miktarda bütçe belirlerken, ne yazık ki sporcu alt yapısı ve tesisleşmeyi ihmal ettikleri değerlendirilmektedir. Ayrıca spor federasyonlarına ayrılan toplam bütçenin göreceli olarak düşük olması, başarı için kullanılan harcanan parasal miktarın da az olmasına neden olmaktadır. Buna karşın, önemli olan bir diğer sorun da spor federasyonlarına tahsis edilen bütçenin nasıl kullanıldığına ilişkin olmaktadır.

Ak (2017) “spora katılımı arttırmak amacıyla devletin temel görevi olarak belirlenen sosyal politikalar için %15, başarı gelişimi için %4, kurumsal gelişim için %25 ve spor tesisi yapımı için de %55 oranında bütçeden kaynak aktarıldığını”

belirterek, ülke sporunda kitle sporu mu? Yoksa performans (elit) sporu mu? Öncelikli tartışmalarının halen devam ettiği değerlendirilmektedir. Aslında son yıllarda on binlerce kişinin seyredeceği arena adı verilen stadyumların yapımına verilen öncelik, performans sporuna verilen önemin bir göstergesi olarak algılansa da antrenör eğitim yönetmeliğindeki olumlu değişiklikler, farklı spor branşlarının ve yöre halkının kullanabildiği çok amaçlı spor tesislerinin çoğalması, bazı belediyelerin spora yönelik tesis, malzeme ve kulüplere ulaşım destekleri, yeni spor kulüpleri ve spor federasyonları yasası ile spor tesislerinin kamu kurumlarıyla ortak kullanımına ilişkin protokol vb. gibi spora katılımı teşvik eden uygulamaların, kitle sporunun gelişmesine yönelik olduğu izlenimini güçlendirmektedir. Ancak kaynakların sınırlı olması spora ayrılan bütçenin verimli kullanımını da gündeme getirmektedir. Bu itibarla sporda kaynak artışına yönelik başta sponsorluk faaliyetinin arttırılmasını sağlayarak, vergi gelirlerinden spora belli bir miktar pay alınması ile spor totodan spor aktivitelerine ayrılan miktarın arttırılması ve sporda yetenek seçimi ile birlikte öz kaynaklarımıza yönelik sporda alt yapı organizasyonlarının yaygınlaştırılması, başarıda etkili olabileceği varsayılmaktadır.

Mahalli İdareler (Belediyeler)

Belediyeler; “Mahalli halk tarafından seçilen kişilerce yönetilen özerk ya da bağımsız bir yapıya ve mali güce sahip olan, yörenin yararlarına, ekonomik, coğrafi ve siyasi duruma göre değişebilen şart ve koşullara daha iyi uyum sağlayabilen resmi kurumlardır”.

Mahalli idareler, “belli bir coğrafi bölgede yaşayan insan topluluğunun ortak gereksinimlerini karşılamak üzere, karar organları mahalli halk tarafından seçilen, görev ve yetkileri yasalarca belirlenmiş, özel geliri, bütçesi ve personeli olan kamu tüzel kişileri” olarak tanımlanmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2012). Mahalli idareler kapsamında il özel idareleri, belediyeler ve köyler girmektedir (Cankalp, 2002).

Belediyeler, Anayasanın 127. Maddesinde belirtildiği gibi “İl, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir”. Şeklinde tanımlamak mümkündür (Ak, 2017). Anayasada belirtilen devlet kavramı ile belediyelere anayasal bir sorumluluk verilmektedir. Böylece sporun halka ulaştırılmasında önemli görevler üstlenen mahalli idarelerin üzerlerine düşen görevleri etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için belediyelerin spor yapılanmalarının işbirliği önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Büyükşehir Belediyesi Kanunu (5216) Madde 7/m bendi ve Belediye Kanunu (5393) Madde 18/p bendine göre: oyun ve spor yerlerinin ayrılarak düzenlenmesi ile ilgili yükümlülük belirtilmiştir. (Aytaç, 1998; Sunay, 2021; Ekenci

ve ark., 2009; Yücel ve ark., 2016; Kurtipek ve Yenel, 2018).

Bu çerçevede Belediyenin görevleri: yürürlükte olan 5393 sayılı yasanın; Madde 18/p bendine göre: “Halk için belediye bahçeleri, fidanlıklar, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak bunları korumak ve işletmek” olmaktadır. (Yücel ve ark., 2016).

Büyükşehir belediyelerinin yönetim hakkındaki kanunun “spor” ile ilgili hükmü olan: 5216 sayılı yasanın Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görevleri ise; Madde 7/m bendine göre: “Yeşil sahalara, park ve bahçeler yapmak, sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirmek, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletletmek.” (Aytaç, 1998; Yücel ve ark., 2016).

Anlaşılacağı üzere Belediyelerin, sınırları içinde şehir düzenini ve denetimini sağlamanın yanında, halkın temel gereksinimlerini karşılamak ve ihtiyacı olanlara sosyal yardım ve destek sunmak gibi çok yönlü görevleri bulunmaktadır.

Sosyal destek kapsamında sporla ilgili olarak aktivite merkezleri, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletletmek belediyelerin sosyal sorumluluk alanına girmektedir. Ayrıca gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödüller de verebilmektedir. Öte yandan sağlık merkezleri, hastaneler ile yaşlılar, yetişkinler, kadınlar, gençler, çocuklar ve engellilere yönelik her türlü sosyal, kültürel ve sportif hizmetlerin yürütülmesi gibi etkinlikler belediyelerin görevleri arasında olduğu belirtilmektedir (Gürel ve Özel, 2013).

Kamu sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin yönetiminin özel sektörün yönetiminden daha zor olduğu öngörülen bir durumdur. “Bu nedenle devletin kamu kaynaklarını etkili ve verimli olarak kullanabilmesi için kamu sektörünün performansını artırıcı bir yönetim ve işletmecilik yaklaşımının uygulanması gereği ortaya çıkmaktadır. Bu yeni kamu işletmeciliği anlayışında da kamu hizmetlerinde “müşteri odaklılığı” ve “müşteri memnuniyeti” kavramları vurgulanmaktadır”. Buna göre, sunulan hizmetlerden vatandaşların memnuniyet düzeylerinin saptanması, kamu kurumlarının daha doğru hizmet politikaları geliştirip uygulamalarında yol gösterici olabileceği öngörülmektedir (Gürel ve Özel, 2013; Ömürkünüşen, 2003).

Özel Beden Eğitimi ve Spor Tesisleri İşletmeleri

Özel Spor kurumlarını ise, insanların spor yapmak için başvurdukları, çeşitli spor etkinliklerinin bir arada yapıldığı spor merkezleri olarak tanımlayabiliriz. Son 20 yılda sayıları epeyce artan özel spor merkezleri, insanların düzenli egzersiz yapmalarında etkili ve önemli bir araç olarak görülmektedir (Ramazanoğlu ve Ramazanoğlu, 2000). Kamu ve

özel spor işletmelerinin varlık nedeni, temel olarak müşterilerin spor konusundaki beklenti ve gereksinimlerini karşılayacak uygun fiyat, yer ve zamanda hizmet tasarlayıp sunmaktır. Bu nedenle spor hizmetlerinin müşteri gereksinimlerini karşılayabilecek seviyede olması için müşteri talep ve beklentilerinin belirlenmesi spor hizmetlerinin pazarlanması açısından oldukça önemli olmaktadır (Ekenci ve İmamoğlu 2002; Ergin ve ark., 2010).

Spor işletmeleri; öncelikle spor yapma, daha sonra dinlenme, yenilenme, sağlıklı yaşam sürdürme, günlük streslerden kurtulma, boş zamanını değerlendirme, kısacası, sağlıklı yaşamın korunduğu sosyal aktivite yapılan yerlerdir. Spor işletmelerinden her insanın yararlanma amacı farklı olabilir. Spor işletmecileri için en önemli konulardan biri; hizmet talebi için gelen müşteriye, işletmesini en iyi şekilde tanıtıp, müşteriye mutlaka kazanmaktır (Ceyhun, 2006). Günümüzde bazı büyük şehirlerin ana caddelerinde sportif işletmelerin tabelasına rastlamak mümkündür. Bunlar; Spor kulüpleri, fiziksel uygunluk fitness merkezleri, step aerobik ve pilates salonları, uzak doğu sporlarının (Karate, Taekwondo, Aikido v.b gibi) yapıldığı spor salonları gibi sportif alanda hizmet veren işletmelerin sayısı giderek artmaya başlamıştır (Serarslan, 1998). Bu durum, tesislere ilişkin yatırımların daha verimli ve akılcı kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Özellikle spor işletmeciliği alanında devletin işletme giderleri ya da kar marjından dolayı özel sektör işletmeleriyle rekabet edemeyeceği de göz önünde bulundurulursa, özel spor işletmelerinin önemi daha da iyi anlaşılabilir. Spor; Amerika Birleşik Devletlerinde büyük sektörler sıralamasında on birinci sırada yer almaktadır (Shannon, 1999). Dolayısıyla spor, dünyadaki tüm ülke ekonomileri içerisinde azımsanmayacak bir büyüklüğe sahiptir. Bu çerçevede spor işletmeleri spor sektörünün bir alt kolu olarak gelişmiş ve özellikle 2000'li yılların başından itibaren sporun bir ürün olarak sunulduğu ya da pazarlandığı kurum veya kuruluşlar haline gelmiştir (Örücü, 2003). Buna göre Spor işletmelerini; "spor sektöründe faaliyet gösteren ve amacı; kişilerin, toplumların ve uluslararası insan kitlelerinin mal ve hizmet ihtiyaçlarını karşılamak olan ve bu amaçla teşkilatlanmış ekonomik birimler" olarak tanımlamak mümkündür (Ekenci ve İmamoğlu, 2002). Bir diğer tanımlamada spor işletmesi; "Üretim faktörlerinin planlı bir şekilde organize edilmesiyle spor hizmetlerini üreten ve sunan ünite" olarak tanımlanmaktadır (Serarslan, 1998). Spor işletmelerinde yürütülen etkinliklerin temel amacı, insanların birbirinden farklı olabilecek sportif gereksinim ve taleplerini karşılayacak hizmetlerin sağlanmasıdır. (Ekenci ve İmamoğlu, 2002).

Kamu ve özel sektör arasındaki işletme anlayışı ve müşteri algılamadaki farklılıklarının yanı sıra yatırımlarla da kendi bütçelerine göre farklılıklar olabilmektedir. Örneğin,

Rappaport and Wilkerson'ın (2001) raporuna göre; Amerika Birleşik Devletlerinin 1994-2000 yılları arasında sadece yeni beysbol ve futbol stadyumlarının tamamlanmasına yönelik yaklaşık 200 milyon dolar harcama yaptığı (Rappaport and Wilkerson 2001), düşünüldüğünde kamu ile özel sektör arasındaki işletme anlayışı açısından nasıl bir fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri, bu parayı, sadece belirli bir azınlığın aktif spor yapması, büyük bir çoğunluğun da yapılan sportif aktiviteyi seyretmesi için harcamaktadır. Bu noktada sosyal fayda ve seyir sporuna dayalı yapılan bir spor yatırımı, devletler tarafından bir kamu harcaması olarak gözden çıkarılabilmektedir. Ancak bu kadar ciddi bir finansal yatırımın maddi gelirleri de olacağından, yatırımların sadece sosyal fayda amaçlı değil, gider maliyetleriyle birlikte kar-zarar marjı da düşünülerek yapıldığı anlaşılmaktadır (Ceyhun, 2006). Bunun yanında İşletmelere yapılan yatırımların daha sonra etkin şekilde kullanımı oldukça önemlidir. Kamuya ait spor tesislerinde spor etkinlik programları bir kamu hizmeti olarak sunulurken, işletme finansmanının sağlanamaması durumunda sübvansede edilmesi, kamu maliyesine büyük bir yük de getirebilmektedir (Ekenci ve Gözen 2000). Öte yandan özel girişimcilere ait spor işletmelerinde de kamu spor işletmeleri gibi topluma hizmet etmek düşüncesi bulunmaktadır. Ancak özel sektör işletmeleri, sermayelerini sürekli tüketmek zorunda olduklarından dolayıdır ki ayakta kalmakta zorlandıkları için üretim faktörlerine yaptıkları harcamaların üstünde bir gelir (kar) elde etmek durumunda kalmaktadırlar (Ekenci ve İmamoğlu, 2002). Bu durumda özel spor merkezlerine ilişkin kullanım aidatları oldukça artmakta ve sadece maddi geliri yüksek olan vatandaşlara ve üst düzey sınıfa hitap eder hale gelebilmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ister özel, isterse kamu sektörü olsun, kaynakların tasarruflu kullanılması prensibinin ve işletme yönetimi ilkelerinin kamu ve özel spor işletmeleri için de geçerli olması durumudur (Ekenci ve İmamoğlu, 2002). Kamu ve özel spor işletmelerinin, yönetsel, hukuksal, yapısal ve finansal açıdan farklılıklarının yanında hizmet verdikleri kullanıcılar açısından da önemli farklılıkları vardır. Kamu işletmeleri herkese ve bütün topluma sosyal fayda açısından hizmet verme zorunluluğu taşırken, özel spor işletmelerinin böyle bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Kamuya ait spor işletmeleri, devletin mali imkânlarını ve yasalar çerçevesinde istedikleri gibi kullanabilirler, ancak özel spor işletmelerine kar ve verimlilik ilişkisi, personelin değerlendirilmesinde dikkate alındığında müşteri memnuniyeti ve müşteri devamlılığını sağlamak, işletmedeki her personelin menfaati gereği olabilmektedir (Genç, 1998),

Bu nedenle özel bir spor işletmesi kurulurken çok iyi bir fizibilite çalışması yapılması gereklidir. Özel spor işletmelerinde yapılan fizibilite çalışmalarında hesap edilmesi

gereken unsurlardan birisi de müşteri profilidir. Müşteri profili açısından farklılık gösteren özel spor işletmelerinin ekonomik açıdan da daha üst düzey bir sınıfa hitap etmesi doğal bir durum olmaktadır. Bir tüketicinin sosyal sınıfını ise toplumdaki yeri oluşturur. Bu oluşumu belirleyen faktörler ise; eğitim, meslek ve gelir olarak belirlenebilmektedir (Solomon ve Rabolt, 2004). Ancak bazen özel spor işletmelerinden; yoğun olarak eğitim düzeyi düşük, gelir düzeyi yüksek olan vatandaşlar yararlanabilmektedir. Oysa gelir seviyesi sosyal sınıfın önemli bir göstergesi olmasına karşın, yalnız başına bir faktör olmamaktadır. Sonuç olarak spora katılımla birlikte spor işletmelerinden hizmet alma durumu, belirli bir birikimle birlikte çevresel faktörleri de içine alabilmektedir (Erkal, 1992).

Bu görüş ve düşünceler ışığında, özel spor işletmelerine yapılan yatırımların; başta insan kaynağı olmak üzere tesis, malzeme, araç-gereç, gerekli donanım ile hijyen gibi unsurların yanı sıra sağlıklı bir ortamda, tercihan spor yönetimi eğitilmiş bir yöneticinin liderliğinde yerine getirilmesi son derece önemlidir. Öyle ki spor işletmelerinde gerçekleştirilen yatırımlar, günümüz koşullarında ciddi bütçe gerektiren son derece pahalı yatırım statüsündedir. Dolayısıyla işletmenin piyasa koşullarında varlığını sürdürebilmesi; bulunduğu yer, sunulan hizmet, malzeme, araç-gereç ve gerekli donanımın uygunluğu ile müşteri memnuniyeti ve kalite esasına uygun bir işletme yönetimi ile mümkün olabilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Sporun yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi ve bazı fiziksel yeterlilikler gözetmeksizin toplumun her kesiminde geliştirilip, yaygınlaşması ve tüm yaşam boyunca düzenli olarak yapılabilmesi yönünde önemli görevler üstlenen kurumlardan birisi de özel spor salon ve spor işletmeleridir. Dolayısıyla özel spor salonlarının bireylerin kullanım amaçlarına hizmet edebilecek seviyede olmaları beklenen bir durumdur. Öyle ki artık günümüzde bireylerin sağlık için spor yapabilmelerinin ön şartlarından bir tanesi de sağlıklı ortamlarda, yönetim biçimiyle ve personel kadrosuyla organize edilen spor tesislerinde sağlıklı ve stressiz bir şekilde sportif egzersizler yapmaktır. Söz konusu spor ortamının sağlanması sporda başarı ve spora katılım için oldukça önemlidir.

Kaldı ki ülkemiz sporundaki gelişim ile birlikte, ulusal ve uluslararası başarıların artarak istikrarlı bir seviyeye gelmesi, sporda katılımın artması, spor kültürünün ve sporda farkındalığın oluşması gibi unsurların, sporda yoğun katılım sağlayan başarılı ülkeler seviyesine ulaştırılması, kamu ve özel spor teşkilatının önemli görevlerinden biri olmaktadır.

Ancak, sporda devlet politikası çerçevesinde spor ortamı ile spor eğitimi ve katılımının arzu edilen seviyeye ulaşması noktasında bazı sorunların varlığı söz konusudur. Bu sorunların, spora ayrılan finansal kaynağın yetersizliği ile yetersiz insan kaynağından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak,

1. Devlet bütçesinden spora ayrılan kaynak ile spor toto gelirlerinin spora yönlendirmedeki yüzdelik oranı yeterli değildir.
2. Sponsorluk gelirleri, spor yatırımlarında etkili olacak düzeyde değildir.

3. Spor tesisleri nicelik olarak yetersiz değildir. Ancak tesislere ilişkin kullanımın programlanması söz konusu olmayıp, spor tesisleri ile ilgili tanıtım ve halkla ilişkiler faaliyeti istenilen seviyede değildir.

4. Sporda insan kaynaklarının arttırılmasına yönelik çalışmalar istenilen düzeyde değildir. Özellikle son yıllarda sporda insan kaynağını oluşturan sporcu, antrenör ve spor hakemi gibi elemanların eğitimine yönelik çabaların varlığı söz konusu olsa da halen sayısal olarak yeterli olduğu söylenemez.

Söz konusu sonuçlar çerçevesinde, aşağıdaki önerilerin dikkate alınarak yerine getirilmesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

1. Devlet bütçesinden spora ayrılan finansal kaynağın arttırılması sağlanmalıdır
2. Spor Toto gelirlerinin spora yönlendirilmesindeki yüzdelik oran arttırılmalıdır
3. Sponsorluk gelirlerinin arttırılmasına yönelik gerekli yasal düzenlemesinin yapılması sağlanmalıdır
4. Spor tesisleri programlanarak, program dâhilinde halkın kullanımına açılması sağlanmalıdır
5. Sporda insan kaynaklarının nicelik ve nitelik olarak arttırılmasına yönelik çalışmalara öncelik verilmelidir
6. Spor teşkilatı, federasyonlar ve üniversiteler işbirliğinin arttırılması sağlanmalıdır
7. Sporcu, antrenör ve hakem sayılarının arttırılmasına önem verilirken, niteliklerinin arttırılmasına yönelik, hizmet içi eğitim olanaklarının da arttırılması sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Ak, A. (2017). "Türk Sporunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri". Ankara Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Aycan, A. (2005). "Gençlik Merkezlerinde Örgütsel Etkililik ve Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi". Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aytaç, F. (1998). Belediyeler Kanunu, Ankara: Seçkin yayınevi.
- Balcı, V. (1999). Spor Etkinliklerinin Planlanması ve Yönetimi, Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Basım, N., Argan, M. (Ed.). (2009). Spor Yönetimi, 12. Bölüm: Hakan Katırcı, Spor Tesis Yönetimi, Ankara: Detay Yayıncılık. s.332, 333.
- Cankalp, M. (2002). Sporda Yönetim ve Organizasyon, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ceyhun, S. (2006). "Spor İşletmelerinde Hizmet Kalitesi", Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Çetin, C. (2021). Sporun Jeopolitiği, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çolakoğlu T (2009): Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri, Ankara: Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 332.
- Doğar, Y. (1997). "Türkiye'de Spor Yönetimi", Malatya: Öz Akdeniz Ofset.
- Ekenci, G. (2000). "Türkiye'deki Müessese Spor Kulüplerinin Kurumsal Kültürlerinin Toplam Kalite Yönetimine Uygunluğu", Ankara: Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:5, Sayı:4.
- Ekenci G., Gözen M., (2000), "Türkiye'de Spor Tesis ve Hizmetlerinin Özelleştirilmesi", Ankara: Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:5, Sayı:2, s.77.
- Ekenci, G. ve İmamoğlu, A. F. (2002). "Spor İşletmeciliği". 3. Baskı Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ekenci, G., Arıkan, Y., Karaoğlu, E., ve Bilgiç, V. (2009). Değişik Yönleriyle Yerelleşme, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.395.
- Ergin, B.M., İmamoğlu, F.A., Tunç, T., Akpınar, S., Çon M. (2010). "Üniversite spor merkezlerindeki hizmet kalitesi boyutlarının algı ve önem düzeylerinin incelenmesi". Ankara: Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi. 2 (1), 41-49.
- Erkal M. (1992). "Sosyolojik Açından Spor", Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul: II. Baskı, s.88.
- Erkan, M., & Uslu, N. Ç. (2019). Spor Endüstrisi Kapsamında Spora Katılım Profilinin Belirlenmesi (Türkiye Örneği). GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences, 1(2), 40-53.
- Genç T. (1998). "Kamu Yönetimi", Ankara: Seçkin Dağıtım, s.20.
- Güçlü, M. (1998). Spor Tesislerinin İşletmesi: Ankara Özel Yükseliş Koleji Spor Tesisleri, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi, Sayı:4, s.33-39.
- Gündoğdu, F., Sunay, H. (2006). "Spor Yöneticisinin Sahip Olması Gereken Nitelikler Üzerine Bir Araştırma", Ankara: Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:11, Sayı:2, s.53-68.
- Gürel, B., Özel, Ç. (2013). "Kamu Çalışanlarının Büyükşehir Belediye Hizmetlerinden Memnuniyeti: Ankara Örneği". Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi. 3 (1), 65-74.
- İmamoğlu, A.F., Karaoğlu, E. ve Erturhan, E.E. (2007). "Türkiye'de spor kulüplerinin yapısal nitelikleri ve temel problemleri". Ankara: Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12, 35-61.
- İşlertaş, N. (2006). "Spor Tesislerinden Yararlanan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İstek ve Beklentileri (Kayseri ili örneği)". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahüseyinoğlu, M. F. (2008). Geleneksel Türk Spor Kamuoyunun Profilinin Belirlenmesi. E-Journal of New World Sciences Academy, 3(2), 66-74.
- Kızar, O., Savucu, Y., Yücel, A.S., Kargün, M. (2018). "Türkiye'deki Spor Tesislerinin Engelliler İçin Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi", Turkish Studies Social Sciences, 13(26), 829-848.
- Kurtipek, S., Yenel, İ.F. (2018). "Yönetim ve Spor", Bölüm:10, Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Spor, Ed: Azmi Yetim, Ankara: Berikan Yayınevi.
- Küçükgüngör E (1999): Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:56, 1999/1, 39-52.
- Lapa, T.Y., Baştaç, E. (2012). "Antalya'da Fitness Merkezlerine Devam Eden Bireylerin Yaş, Cinsiyet ve Eğitimlerine Göre Bu Merkezlere Yönelik Hizmet Kalitesi Değerlendirmelerinin İncelenmesi". Denizli: Pamukkale Journal of Sport Sciences. 3 (1), 42-52.
- Lavaire, D.A. (1998). "Motivations for On Going Participation in a Fitness Activity", Leisure Sciences, New-York: Vol.20, p.277-302.
- Öik, 10. Kalkınma Planı (2014-2018), (2014). "10. Kalkınma

Planı (2014-2018) Spor Özel İhtisas Kurulu Raporu”, Ankara: Kalkınma Bakanlığı.

- Ömürgönülşen, U. (2003). “Kamu Sektörünün Yönetimi Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Yeni Kamu İşletmeciliği. Çağdaş Kamu Yönetim”. Ankara: 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım.
- Örüçü, E. (2003). “Modern İşletmecilik”, Ankara: Gazi Kitapevi, 3. Baskı.
- Öztürk, H. Çetintaş, M. (2015). The Determination and Investigation of Evaluation Habits of The People Playing Football in Astro Pitches on Their Leisure Time. International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), 3(4), 359-370.
- Ramazanoğlu, F., Ramazanoğlu, N. (2000). “Spor Tesislerinin Planlandırılması ve İşletmesi”. Spor Araştırmaları Dergisi. 4 (3), Aralık.
- Rappaport J., Wilkerson C., (2001), “What Are the Benefits Of Hosting a Major League Sports Franchise?”, Economic Review, Issue Q1, p.68, 2001, New York.
- Serarslan, M.Z. (1998). “Spor İşletmeciliği Üzerine Genel Değerlendirmeler”, İstanbul: Spor Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3.
- Shannon, J.R. (1999). “Sport Marketing; An Examination of Academic Marketing USA.” Publication Journal of Services Marketing, Volume;13, number; 6.
- Solomon M.R., Rabolt N.J. (2004). “Consumer Behaviour: In Fashion”, New Jersey: Prentice Hall, p.244.
- Sunay, H. (2019). Sporda Organizasyon, 3. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sunay, H. (2021). Spor Yönetimi, 4. Basım. Ankara: Gazi Kitabevi.
- TÜİK. (2022). Eğitim, Kültür, Spor ve Turizm <https://www.data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-erişim:02.10.2022>.
- Ulusoy, A., Akdemir, T. (2012). “Mahalli İdareler. Teori-Uygulama-Maliye”. Ankara: Seçkin Yayıncılık. S.20.
- Uyguç, N. (1998). “Hizmet Sektöründe Kalite Yönetimi”. İzmir: Dokuz Eylül Yayıncılık.
- Üzümlü, H., Yeşildağ, B., Karlı, Ü., Ünlü, H., Parlar, F.M., Çokpartal, C., Tekin, N. (2016). “Kamu ve Özel Spor Merkezleri Müşterilerinin Hizmet Kalitesi Algılarının İncelenmesi”, Bolu: AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2016, Cilt:16, Yıl:16, Sayı: 3, 16: 167-180.

• Vanek, M. (1971). “The coaches roles and attitudes Proceedings”, international symposium on the Art and Science of coaching, F.I. Productions Toronto, Canada.

• Yıldız, Y., Onağ, A.O., Onağ, Z. (2013). “Spor ve Rekreasyon Hizmetlerinde Algılanan Hizmet Kalitesinin İncelenmesi: Fitness Merkezi Örneği”. Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi. 2 (3).

• Yücel, A.S., Atalay, A., Korkmaz, M. (2016). Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Spor Hizmetleri, Ankara: Nobel Yayınları, 1. Basım, Bilimsel Eserler No: 13. S.45, 111, 150, 151.

İnternet Kaynakçası

<https://www.shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler> erişim:15.03.2023

https://www.kocaeli.bel.tr/webfiles/userfiles/files/BranşBazındaLisanslıSporcularınSayısı_13_08_2018.pdf. Erişim:15.03.2023

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/12/20191214-2.htm>. erişim:15.03.2023

<http://www.tff.org>, erişim:05.05.2020

<http://www.tgf.gov.tr>, erişim:10.03.2023

<http://www.spliss.be>.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3289> erişim:15.03.2023

<https://www.google.com/search?bütçe+nedir+finans+nedir>. Erişim:15.03.2023

<http://www.tdk.gov.tr>

https://tr.wikipedia.org/wiki/2020_Yaz_Olimpiyatları_madalya_sıralaması. erişim:15.03.2023

Hareket ve Oyun Temelli Uygulamaların Çocukların Fiziksel ve Motor Gelişimindeki Önemi

The Importance of Movement and Game Based Applications in Physical and Motor Development of Children

Prof. Dr. Betül BAYAZIT

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Kocaeli, Türkiye

betul.bayazit@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3547-2035

Öz

Araştırmanın amacı, fiziksel ve motor gelişimin çocukların hem gelişim sürecinde hem de ileriki yaşlarda sağlıklı ve verimli bir yaşam sürdürebilmeleri için büyük bir önem taşıdığına ifade edilmesidir. Özellikle ailelerin ve eğitimcilerin bu süreci doğru uygulayabilmesinde ve yönetebilmesinde katkı sağlamaya çalışmaktır. Oyun, çocuğun kendi yöntemleriyle deneyimlerini kazanma yolu olarak da kullanmasını sağlayan önemli araçlardan biridir. Oyun, hareket ve spor eğitiminin küçük yaşlarda çocuklara kazandırılmasında hem yaşam bilinci hem de spor kültürü oluşturmada büyük önem taşımaktadır. Çocuklara sunulan spor eğitimi ortamlarının güvenli olması ve eğitimlerin çocukların yaşlarına, gelişim düzeylerine, algı seviyelerine, bireysel farklılıklarına, ihtiyaçlarına ve becerilerine uygun olarak düzenli ve sistemli bir şekilde planlanması, programlanması ve uygulanması çocuklara katacağı değeri de artırmaktadır. Annelerin-babaların, beden eğitimi öğretmenlerinin ve antrenörlerin çocukların spora katılımını sağlamadaki en önemli rolü, çocukları kendi yapabildiklerine göre değerlendirip onlara her zaman cesaret vermeleri ile birlikte istedikleri sporu yapabilmeleri için tercih hakkı tanımaları ve hedeflerini belirlemede yol gösterici olabilmeleridir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Hareket, Oyun, Fiziksel Gelişim, Motor Gelişim.

Abstract

The aim of this research is to express the importance of physical and motor development in child development process and maintaining a healthy and productive lifespan. Contributing to the families and educators on implementing and managing this process correctly was intended. Play is one of the most important tool which enables children to gain experience by their own way. Bringing game, movement and sports education to children at a young age has a great importance in creating life awareness and sports culture. The safety of sports education environments, systematic planning and implementation of education programmes according to the age groups, developmental and perception levels, individual differences, needs and skills of the children would increase the quality of these programmes. The most important role of parents, physical education teachers and coaches on ensuring children's participation in sports is to evaluate children's capacity correctly, encourage them to choose the right sports branch and guide them to set their goals.

Keywords: Child, Movement, Game, Physical Development, Motor Development.

Giriş

İnsan çocukluğunu yaşadığı ya da oyun oynadığı sürece gelişimine önemli bir değer katabilmektedir. Oyun her yaş grubundaki bireyin yaşamında önemli yer tutan faaliyetlerdendir. Yetişkin bireyler için eğlenmenin, dinlenmenin, boş zaman etkinliği içerisinde bulunmanın temeli olarak görülen oyunun çocuklarda yaşamı, çevreyi tanıma ve insanları anlama, değerlendirme aracı olduğu ifade edilebilir (Yörükoğlu, 2007). Çocukluk, gerçek yaşama bir hazırlık dönemi olmayıp amacı bizzat kendinde ve kendine özgü gereksinimleri bulunan bir yaşam kesitidir (Kılbaş, 2001).

Geniş bir yaş dönemini kapsayan ve son derece çeşitli gereksinimleri, yetenekleri ve potansiyelleri içeren çocukluk; oyun, öğrenim ve yetişme çağıdır. Bu nedenle gün boyu çalışmaya zorlanması çocuğun eğitimini, sağlığını, beden ve kişilik gelişimini olumsuz yönde etkiler (Akarslan, 1997). Çocuğun çocukluk döneminde en ciddi uğraşının oyun, en ciddi işinin de oyun olduğu vurgulanmaktadır. Çocuk oyun sırasında coşkularını ve duygularını geliştirebilme fırsatı bulabilmektedir. Hemen hemen her toplumda çocuk ve çocukluk dönemi, insanların kolay iletişim kurabildiği ve bir empati alanı yarattığı için önemli bir yere sahiptir (Mungan, 2011). Oyun, bireylerin yaşamıyla birlikte başlayan, değişerek ve gelişerek sürdürülen, farklı ilgi ve ihtiyaçların en doyurucu kaynaklarından biridir (Tuğrul, 2010). Oyunun çocuğun kendini ifade etmesinde, tepkide bulunabilmesinde ve etkileşim kurup topluma en iyi şekilde uyum sağlanmasında da etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

İnsan, ömrünü hem daha sağlıklı hem de daha nitelikli bir şekilde devam ettirebilmesi amacıyla hareket etmeye gereksinim duymaktadır (Koç ve Tekin, 2011). Bu ihtiyacın da giderilmesinin en önemli döneminin çocukluk dönemi olduğu vurgulanabilir. Çocukluk döneminin hem geniş bir yaş aralığını kapsayan ve aynı zamanda da çeşitli ihtiyaçları, yetenekleri, becerileri ve potansiyelleri içeren bir dönem olmasından dolayı, çocukların öğrenme ve yetişme çağı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca çocukluk dönemi, gerçek yaşama bir hazırlık dönemi olmayıp amacı bizzat kendinde ve kendine özgü gereksinimleri bulunan bir yaşam kesitidir. Bundan dolayı, her çocuğu bireysel değerlendirmeli ve onun biricik özellikler taşıdığı kabullenilmelidir (Köktaş Kılbaş, 2004). Çocuk oyun içerisinde bedensel yetkinliklerini geliştirebilmekte, ayrıca hareket ve davranış olgunluğu da kazanabilmektedir.

Çocukluk döneminde çocuklara fiziksel ve motorsal aktivitelerin yoğun olduğu etkinliklerin yaptırılarak onların yaşları gereği ihtiyaçları olan hareketlilik sağlanmalı ve enerjilerini bu yönde kullanmalarına olanak verilmelidir. Çocukların bu tür aktivitelerle arkadaşlarına yaklaşımları, sosyalleşmeleri, fark edemedikleri yönlerini ortaya çıkarabilmeleri açısından da büyük önem taşıdığı söylenebilir. Çocukların aktif olarak katılabilecekleri sportif aktivitelerin artırılması kendilerini daha iyi tanıyabilmelerine, grup bilinci oluşturabilmelerine, yardımlaşma ve birçok konuda gelişimlerine destek olabilecektir. Çocuğun bedensel, ruhsal ve bilişsel yönden hem daha sağlıklı gelişimi hem de eğitimi için oyunun beslenme ve uyku kadar son derece önemli ve gerekli olduğu unutulmamalıdır. Çocuklar hem kişiliklerini hem becerilerini hem de zekâ bütünlüklerini oyun içerisinde geliştirmektedirler. Çocuklar için oyun, hem temel ihtiyaçlarından biri hem de vazgeçilmez olan önemli bir etkinliktir (Memiş, 2006).

Çocuklar davranışlarını geliştirirken büyük ölçüde ailelerinden etkilenmekte ve çevresel faktörlerin etkisinde kalabilmektedirler. Bundan dolayı ailelerin ve eğitimcilerin çocuklara uygun olan egzersizleri belirlerken aynı zamanda kazanma ve kaybetme ile ilgili de uygun yorumlar yapmaları önemlidir.

Bu bağlamda, yapılan çalışmada çocukların gelişiminde sportif rekreatif içerikli uygulanan oyunların büyük önem taşıdığı belirtilmesi, çocuğun yaşamı anlama ve algılama süreçlerinde hem kendisine hem de çevresine değer katabilmesi için hem ailelere hem de eğitimcilere bir farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Çocuğu kendi isteklerimiz ve amaçlarımız yönünde programlamak değil onun yetenek ve özellikleriyle yönlendirmek, eğitmek olduğu unutulmaması gereken en önemli noktalardan biri olarak değerlendirilmelidir.

1. Oyunun Çocukların Gelişimindeki Yeri ve Önemi

Çocukluk dönemi, yaşam için gerekli olan birçok alışkanlığın ve gelişimin temelini oluşturmaktadır. Çocukların gelişmesi için sevgi, ilgi, eğlenme ve oyun oynama önemli bir ihtiyaçtır. Oyun, çocukluk döneminde öğrenme, üretme, deneyim kazanma, iletişim kurma aracı iken yetişkinlik döneminde yorgunluk ve sıkıntılardan kurtulma aracı olarak değerlendirilebilir (Sel, 1987). Oyun çocuğun kendi yöntem-

İnsan organizmasında sistemlerin optimal fonksiyonlarının gelişmesi ve bu fonksiyonların ahenkli çalışabilmesi için hareket uyarana ihtiyacı vardır. Hareket, zaman ve mekân içinde oluşan ve sürekli olarak bir hedefe yönelik dinamik bir süreç içinde, insan vücudunun ya da vücudun çeşitli organlarının yer, durum ve çabukluk değişimleri olarak ifade edilmektedir (Şahin, 2005).

Hareket içerikli oyunlar, çocuğun hem büyük hem de küçük kaslarında kısılma ve uzamalarla çalışma halindedir. Kalp atışı artmakta, kan dolaşımı hızı ve solunum normalin üs-

Şekil 1. Oyun Örnekleri (<https://www.martilarus.com/202/okul-oncesi-donemde-oyun-ve-arkadaslik-iliskileri.jpg>)

leriyle deneyimlerini kazanma yolu olarak da kullanmasını sağlayan önemli bir araç olarak da ifade edilebilir.

Oyun; çocuğa yön veren, sosyal yaşamı içerisinde onu topluma en iyi şekilde hazırlamaya çalışan ve doğru davranışlar geliştirmesinde etkili olan önemli bir unsurdur (Alıncak ve Tuzcuoğulları, 2016). Oyun aynı zamanda çocuğun kas sistemini geliştirirken çocukta biriken enerjinin doğru yerde ve zamanda kullanılması el-göz koordinasyonunu da geliştirebilmektedir. Çocukta var olan enerjinin harcanamaması çocuğun ileriki yaşlarda bazı sorunlarla karşılaşmasına da neden olabilir. Oyunun kas hareketlerine dayanan etkinlikler olduğunu büyüme ve gelişmeyi sağladığını, kasları kuvvetlendirip geliştirdiği ve vücut direncini arttırdığı da ifade edilmekte olup (Karaküçük, 1995) oyun oynamak çocuklarda ince-kaba motor becerilerinin ve kemik yapılarının sağlıklı gelişmesini de sağlamaktadır.

tüne çıkmaktadır. Bunun sonucunda da derinleşen ve sıkışan solunum sayesinde kana havadan bol oksijen geçmektedir. Dokulara giren oksijen orada besinleri yakarak vücuda enerji sağlamaktadır. Ayrıca kan dolaşımının normalden hızlı olması dokulara daha çok besin taşımaya yardımcı olmakta ve böylece kaslar da gelişme olanağına kavuşmaktadır (Sel, 1987). Her bireyin bireysel farklılıkları vardır. Gelişim biyolojik olgunlaşmadan etkilenmektedir fakat biyolojik olgunlaşmanın ortaya çıkabilmesi için zamanında öğrenmelerin olması gerektiğinin unutulmaması önemlidir (Erden ve Akman, 2007). Motor gelişim alanının anlaşılmasının temelinde büyüme, gelişim, olgunlaşma ve motor davranış kavramlarının olduğu unutulmamalıdır (Aşçı ve Kirazcı, 2014). Bu bağlamda, oyun, çocukların hayatındaki yaşamlarının kuralları ile karşısına geldiği, yaşamı tanımasında ve yeteneklerinin gelişmesi yönünden önemli olgulardan biri olmaktadır.

2. Oyunun Çocukların Fiziksel Gelişimindeki Yeri ve Önemi

Sağlıklı bir toplum için, çocukların fiziksel uygunluk düzeylerinin dengeli olarak gelişimi önemli bir temel dayanaktır. Oyun anlam bakımından zengin bir işlev taşımaktadır (Dever, 2015). Bireyin fiziksel, motorsal, bilişsel, duygusal ve sosyal alanlardaki gelişimi bir bütün olarak ilerlemekte, bir alanda olumlu ya da olumsuz gelişimi diğer alandaki gelişimini de aynı yönde etkileyebilmektedir (Senemoğlu, 2005).

Oyun yoluyla çocuğun psikomotor becerileri, gücü, tepkisi, dikkati artmakta, büyük-küçük kaslarının denetimi kontrol altına alınmakta, dengesi, hareketlerdeki esnekliği ve çevikliği sağlanmaktadır. Çocuklar bedenlerini kontrol etmeyi, geliştikçe öğrenmektedirler. Çocukların vücut dengesini ve organları arasındaki uyumlu hareketi sağlamak için uygulanan çalışmalar büyük-küçük kasların gelişmesini sağlar (Poyraz, 2003). Psikomotor gelişim süreciyle ilgili fiziksel uygunluk, hem sağlığa hem de hareket becerilerine bağlı öğeleri içermektedir. Bunlar; kalp-dolaşım sistemi dayanıklılığı, kuvvet, kas dayanıklılığı, esneklik, vücut kompozisyonu, çeviklik, denge, beceri, koordinasyon, güç ve sürat olarak ifade edilebilir (Gökmen, Karagül ve Aşçı, 1995).

Şekil 2. Oyun örnekleri (<https://hareketlioyunorneklere.wordpress.com/oyunun-onemi.jpg>)

3. Oyunun Çocukların Motor Gelişimindeki Yeri ve Önemi

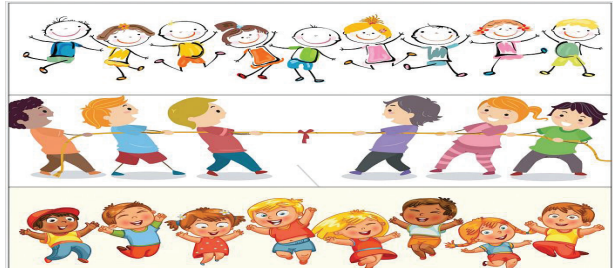
Oyun bir etkinlik, bir harektir (Aksoy ve Çiftçi, 2014). Çocuğun oyun yoluyla psikomotor becerileri, büyük-küçük kaslarının denetimi, dengesi, hareketlerdeki esnekliği ve çevikliği artmaktadır. Çocuklar bedenlerini kontrol etmeyi büyüdükçe ve geliştikçe öğrenmektedirler. Çocukların vücut dengesini ve organları arasındaki koordineli hareketi sağlamak için uygulanan çalışmalar çocuklarda büyük-küçük kasların gelişmesini sağlamaktadır. Kaslar, öğrenilen hareketleri bilmedikleri hareketlere göre daha kolay yapabilmektedirler.

Okul öncesi dönemde çocuklara uygulanan hareket içerikli uygulamalar içerisinde yer alan; tırmanma merdivenleri, kayma olukları, atlama ipi, bisikletler büyük kasların

gelişmesine; denge tahtası, bloklar, el işleri ve benzeri araç gereçlerle yapılan çeşitli oyunlar da küçük kasların gelişmesine yardımcı olmaktadır (Poyraz, 2003). Özellikle müzik eşliğinde yapılan ritmik hareketler ve danslı oyunlar, kuralları az ve öğrenilmesi kolay mücadeleyi gerektiren oyunlar çocuğun ilgisini çeker. Çocukların en önemli eğitim ve öğrenme aracının oyunlar olduğu hem aileler hem de eğitimciler tarafından benimsenmelidir. Çocuğa, oyun ve hareket etmenin verdiği sevinç, heyecan ve başarı ile bitirme gibi deneyimler çocuğun kendine güveninin gelişmesine yardımcı olmaktadır (Özer ve Özer, 2021).

Okul öncesi dönemde çocuklar, dikkatlerinin dağınık olmasından dolayı, ağır kurallara bağlı olmayan ve özgürce yapabilecekleri hareketlerden hoşlanmaktadırlar. Bu dönemde devamlı bir gelişim söz konusu olduğundan özellikle asılmalar, sallanmalar, dönmeler, yuvarlanmalar, atıp tutmalar, tutunarak inip çıkmalar ve ağır olmayan topla yapılacak egzersizler faydalı olabilmektedir (Poyraz, 2003). Çocuklar hayatı yaşadıkları toplumun ve çevrenin özelliklerine göre öğrenmektedirler. Çocuklar oyun oynama sırasında hem çevresini keşfetme hem de düşünme ve öğrendiklerini değerlendirme becerilerinin gelişmesine olanak tanımaktadırlar.

Oyun temelli hareket eğitimi çalışmaları içerisinde bulunan çocuk; yardımlaşma, rekabet, yarışma, mücadele, acı, neşe, kişiliğini bulma gibi özellikleri yaşayarak kazanma fırsatı da bulabilmektedir.

Şekil 3. Oyun örnekleri (<https://app.emaze.com>)

Hareket ve oyun birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken iki kavramdır. İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak gibi kişinin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür (Erkal, 1982). Bedensel hareketlenmenin öğrenmeyi aktif bir süreçte geçirdiği bilinmekle birlikte aynı zamanda oyun oynayan çocuğun becerilerini de geliştirdiği ifade edilmektedir (Arabacı ve Çıtak, 2017). Çocuklar spor yapma sırasında birbirleriyle etkileşim içinde olmakta ve belli kuralları öğrenmektedirler (Yıldız ve Çetin, 2018). Çocuk hareket içerisinde iken kendini hem sağlıklı bir şekilde toplumsallaştırmakta hem fiziksel, motorsal ve psikolojik olarak geliştirmekte hem de daha sağlıklı bir bedene sahip olabilmektedir (Dever, 2015).

İnsanın en temel ihtiyaçlarından biri olan hareket etmek aynı zamanda birey için tasarlanmış bir kavramdır. Bebeklik döneminden itibaren hareket kabiliyeti beynin gelişimini de etkilemektedir. İnsanın büyüme ve gelişim dönemlerindeki merak etme düşüncesi gelişime etki edebilmekte olup merak ettikçe bakmakta, dokunmakta, koklamakta, tatmaktadır (Mischel, 2016). Çocuklar için oyun, tüm gün yaptıkları bir şeydir. Oyun çocuk için yaşamdır ve yaşam çocuk için bir oyundur (Aksoy ve Çiftçi, 2014). Çocukların çocuk parklarında ya da oyun ortamlarında geçirdiği süre ne kadar artarsa kuvvet gelişimleri de o oranda ileri seviyeye taşınmaya başlamaktadır. Bireyler hareketi ne kadar çok tecrübe ederse yetenekleri ve becerileri de kapasitesi doğrultusunda gelişebilmektedir. Aynı hareketi uzun yıllar tekrar etmeleri onlara ustalık kazandırmaktadır (Gladwell, 2011).

Çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada düzenli-sistemli uygulanan fiziksel aktivite programının çocuklarda hem davranış problemlerini azalttığı hem de sosyal iletişimi geliştirdi ortaya çıkmıştır (Alp ve Çamlıyer, 2016). Çocukların hareket içerikli oyunlara, fiziksel uygunluk, beceri ve özgüven gelişimi sağlama, düzenli ve sağlıklı fiziksel aktivite içerisinde bulunma, hedefleri kurma tecrübesi, öz disiplin ve doğru iletişim kurma becerisi için ihtiyaç duyduğu vurgulanmaktadır (Baltacı, 2008). Sosyal iletişim kurma ihtiyacının ve sosyalleşmenin temelini oluşturan bu doğal gelişim sürecinden yararlanarak çocukların motor becerilerinin de doğal ortam olan oyun parklarında gelişebildiğini söylemek mümkün olabilir. Çünkü bir çocuğun ilk rekreatif alanının oyun parkları olduğu bilinmektedir.

Çocukluk döneminde yapılan düzenli ve sistemli olarak yapılan fiziksel aktiviteler çocuklara büyük yarar sağlarken fiziksel aktivite azlığı da yetişkinlik döneminde bazı sağlık sorunlarının oluşabilmesine neden olabilmektedir. Hareketin bir beden dili olarak fikirleri anlamayı ve kavramayı gösteren doğal ve güçlü bir yol olduğu söylenebilir. Bir iletişim ve öğrenme aracı olarak hareketi kullanabilme, karşılaşılan hareket deneyimleri ile doğrudan ilgilidir. Hareket, öğrenme kabiliyetlerini arttıracak temel kinestetik öğrenme deneyimleri kazandırmakta, öğrenmede anlamayı arttıran aktif katılımı sağlamakta ve çocukların yükseklik-uzaklık-zaman-ağırlık-büyükklük-konum-biçim gibi temel kavramlara anlam vermede doğal bir araç olduğu ifade edilmektedir (Kasap, 2005).

Çocuğun kendi hareket deneyimlerinden kaynaklanan davranışlarındaki kalıcı ya da geçici değişiklikler yaşamın bilişsel, fiziksel, duygusal ve ahlaki yönlerini etkilemekte ve onun gelecek yaşantısına nasıl bir yön verebileceği konusunda farkındalık yaratabileceği söylenebilir.

İnsan, yaşam sürecini hem kaliteli hem sağlıklı hem de nitelikli sürdürebilmesi için hareket etmeye ihtiyaç duymaktadır.

İnsanın doğal gereksinimi olan hareketin gerektirdiği fiziksel, ruhsal, toplumsal sağlığını kazanmadaki ve sürdürmedeki etkisi ve değeri gün geçtikçe hızla artmaktadır. Hareket, temel motor süreçlerin en üst eylemi olarak ifade edilebilir (Gallahue, Ozmun ve Goodway, 2014). Çocuğun problem çözme yeteneğini geliştirmesi ve kendi benliğini ifade etmesi için yeni yollar ve yaratıcı çözümler aramasına yardımcı olmak için de hareket eğitiminden yararlanılmaktadır.

Şekil 4. Oyun Örnekleri (https://www.istockphoto.com/tr.jpg)

4. Hareket Eğitimi Alan Çocukların Kazanımları

Hareket eğitimi, hem hareketin keşfedilmesi hem de üretilmesi olarak ifade edilebilir. İyi planlanarak oluşturulan hareket eğitimi programı çocuğun diğer çocukların farkına varmasına, diğer çocuklarla uyum içerisinde bulunmasına ve böylece toplum içerisinde daha verimli olmasına yardımcı olmaktadır. Çocukların bedenlerini rahat ve yeterli hissetmeleri, ilgi duydukları aktivite tipinde önemli rol oynamaktadır.

Bir hareket becerisinin öğretilmesinde çocukların hazırbuluşlukları, gelişim düzeyleri ve bireysel farklılıkları dikkate alınmalı ve seviyelerinin üzerinde başaramayacakları bir hareket becerisiyle karşı karşıya bırakılmamalıdır. Çünkü bu durum çocuğun kendine duyduğu güvenin azalmasına veya yok olmasına neden olabilmektedir.

Okullarda ders dışı uygulanan eğitsel-sportif-rekreatif oyunlar, çocuğun toplum değerleriyle ilgili beceriler ve alışkanlıklar kazanmalarına, ilgi duydukları bir alanda bireysel ya da grup halinde çalışabilme becerilerini arttırmalarına, sorumluluk bilinci kazanmalarına ve geliştirmelerine, beden sağlığının gereği gibi gelişmesine, ilgi ve yeteneklerin çeşitlendirilmesine, dengeleme-lokomotor ve manipulatif hareketlerin gelişmesine olanak tanımaktadır. Hareket eğitimi içerikli oyunların çocuğun yaşına, gelişim düzeyine ve seviyesine göre belirlenmesinin yanı sıra oyun etkinliklerinin zamanının ve yerinin doğru tespit edilmesi ve güvenli bir ortamda yapılmasının da büyük bir önem taşıdığı bilinmesi gerekmektedir.

Şekil 4. Oyun Örnekleri (https://www.freepik.es/vector-premium/gente-hace-diferentes-tipos-deportes_1498119.htm.jpg)

Motor gelişimi, çocuklarda hareket gelişimini ifade etmektedir. Bu durum çocukta gelişim gösteren hareketlerde yetenekleriyle beden kontrolünün sağlanması anlamına gelmektedir (Günel, 2016). Dinamik sistem teorisine göre yeni eylemlerin yeteneği;

→ Beden eylem kapasitesi (kişisel farklılıkları)

→ Çocuğun koymuş olduğu amaçlar

→ Yeteneği kazanmasında çevrenin bahsettiği olanaklar açısından

kazanım sağlamaktadır. Bunun yanı sıra motor yeteneklerinin

uzmanlaşmasında uygulamaların yapılması gerekmektedir (Berk, 2013). İlköğretim çağlarında sporla ilgili faaliyetlere katılım sağlayan ve düzenli şekillerde bedensel hareketleri sürdüren çocukların okulda başarılı olmasında, fiziksel ve iletişimle ilgili davranışlarında pozitif yönlü değişimlerin olduğu belirtilmektedir (Desdicioğlu ve Malas, 2006). Çocuklar kendi bedenini kullanabileceği oyunların kurallarını öğretebilecek hareket eğitim uygulamalarından pozitif yönde etkilenmektedir. Ayrıca, fiziksel aktivitelerin yapıldığı anda sayma, ölçümleme, karşılaştırma ile ilgili oyunlar ile matematiksel yeteneklerinde de gelişim sağlayacağı tahmin edilmektedir (Stöckel ve Hughes, 2016).

Sonuç

Çocukların hareket alanlarının artması, hareketsiz yaşama neden olan unsurların ortadan kaldırılması, düzenli olarak fiziksel aktivitelere iyi, doğru, sistemli, yaşa uygun hazırlanan motor uygulamalara katılımının sağlanması, bu çalışmaların

eğlenceli ve keyifli bir içerik taşıması ile birlikte çeşitlilik, değişkenlik ve süreklilik ilkelerine bağlı kalınarak planlanması aktif yaşam ve spor kültürü kazanılmasında önemli bir değer yaratacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akarslan, M. (1997). Ana Hatlarıyla Çocuk Hakları ve Çocuk Hakları Mevzuatı. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Aksoy, A.B. ve Çiftçi Dere, H. (2014). Erken Çocukluk Döneminde Oyun. Bölüm 1: Erken Çocukluk Döneminde Oyun ve Oyunun Gelişimsel Katkıları. Pegem Akademi. (1. Basım). Ankara: Ayrıntı Basın Yayıncılık.

- Alıncak, F. ve Tuzcuoğulları, T. (2016). The Evaluation of Violent Content Games for Children's Development. European Journal of Physical Education and Sport Science, 2(5), 61-67.

- Alp, H. ve Çamlıyer, H. (2016). Otistik Çocuklarda Görülen Davranış Problemlerinin Düzeltmesiyle Hareket Eğitimi ve Fiziksel Aktivitelerin İlişkisi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(2), 252-264.

- Arabacı, N. ve Çıtak, Ş. (2017). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların “Oyun” ve “Açık Alan (Bahçe)” Etkinlikleri ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi ve Örnek Bir Bahçe Düzenleme Çalışması. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi 2017, 11(21), 28-43.
- Aşçı, H. ve Kirazcı, S. (2014). Spor Bilimlerinin Psikoloji Temelleri. Spor Bilimlerine Giriş. N. Mirzeoğlu (Editör). (6. Basım). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Baltacı, G. (2008). Çocuk ve Spor. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 730. (1. Basım). Ankara: Klasmat Matbaacılık.
- Berk, L.E. (2013). Bebekler ve Çocuklar. Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa. (7. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Desdicioğlu, K. ve Malas, M.A. (2006). Fetal Büyümeye Etki Eden Maternal Faktörler. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 13(2), 47-54.
- Dever, A. (2015). Spor Sosyolojisi (2. Basım). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2007). Gelişim ve Öğrenme. (16. Basım). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erkal, M. (1982). Sosyolojik Açıdan Spor. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Gallahue, D.L., Ozmun, J.C. and Goodway, J.D. (2014). Motor Gelişimi Anlamak. Bebekler, Çocuklar, Ergenler, Yetişkinler (D.S. Özer ve A. Aktop, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gladwell, W. (2011). Outliers: The Story of Success. New York: Back Bay Books.
- Gökmen, H., Karagül, T., Aşçı, H. (1995). Psikomotor Gelişim. Ankara: GSGM. Yayın No: 139.
- Günel, M.K. (2016). Erken Müdahalede Gelişimsel Değerlendirme: Fizyoterapist Gözüyle. Nilgün Baysal Metin ve Bahar Güçiz Doğan. Erken Müdahalede İlk Aşama: Tanılama içinde (s.95-123). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları: 102
- Karaküçük, S. (1995). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. Kavram Kapsam ve Bir Araştırma. Ankara: Seren Matbaacılık.
- Kasap, H. (2005). Spor Kültürü Odaklı Disiplinler Arası Öğretim Yaklaşımı. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 10-11 Haziran. Bursa.
- Kılbaş, Ş. (2001). Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme. Adana: Anaca Yayınları.
- Koç, H. ve Tekin, A. (2011). Beden Eğitimi Derslerinin Çocuklarda Seçilmiş Motorik Özellikler Üzerine Etkisi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı, 9-17.
- Köktaş, Kılbaş, Ş. (2004). Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme. (3. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Memiş D.A. (2006). Oyunun Çocuk Gelişimine Etkisi ve Eğitimdeki Önemi, Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi, 14-16 Nisan, Gazi Üniversitesi, Ankara, Kök Yayıncılık, II, 442-448.
- Mischel, W. (2016). Marshmallow Testi: Otokontrolde Ustalaşmak. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Mungan, M. (2011). Büyümenin Türkçe Tarihi (5. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Özer, D. S. ve Özer, M. K. (2021). Çocuklarda Motor Gelişim. (11. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Poyraz, H. (2003). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncaklar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sel, R. (1987). Anaokulunda Oyun. (3. Basım). Ankara: Yeni Uğur Matbaası.
- Stöckel, T. ve Hughes, C. M.L. (2016). The Relation Between Measures of Cognitive and Motor Functioning in 5 to 6 year-old Children. Psychological Research, 80, 543-554.
- Şahin, H. M. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü. (1. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2005). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. (12. Basım). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tuğrul, B. (2010). Oyun Temelli Öğrenme. R. Zembat (Ed.), Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, E. ve Çetin, Z. (2018). Sporun Psiko-Motor Gelişim ve Sosyal Gelişime Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 5(2), 54-66.
- Yörükoğlu, A. (2007). Değişen Toplumda Aile ve Çocuk. 7. Baskı. Özgür Yayınları. İstanbul.

İnternet Kaynakçası

- <https://www.martilarus.com/202/okul-oncesi-donemde-oyun-ve-arkadaslik-iliskileri.jpg> (E.T. 12.03.2023)
- <https://hareketlioyunorneklere.wordpress.com/oyunun-onemi.jpg> (E.T. 12.03.2023)
- <https://app.emaze.com/@AQCOLRLI#1.jpg> (E.T. 13.03.2023)
- <https://www.istockphoto.com/tr.jpg> (E.T. 13.03.2023)
- https://www.freepik.es/vector-premium/gente-hace-diferentes-ti-pos-deportes_1498119.htm.jpg (E.T. 14.03.2023)

Kent Markalaşmasında Spor Etkinliklerinin Rolü

The Role of Sports Events in City Branding

Doç. Dr. Arif ÇETİN

Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, İstanbul, Türkiye

arif.cetin@marmara.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7430-4803

Öz

Dünyanın dört bir yanındaki şehirler, şehirlerini tanıtmak ve ziyaretçi çekmek için kent markalaşmasında geniş katılımlı spor etkinliklerini bir araç olarak kullanmaktadır. Bu makalede kent markalaşması ve spor organizasyonu ile ilişkili bazı kavramlar, spor etkinliklerinde marka stratejisi oluşturma, spor etkinlikleri ve kent markalaşması konusuyla ilgili dünyadan örnekler, spor etkinliklerinin şehir markası üzerindeki rolü, şehir markalaşmasında spor etkinliklerinin önemi ve sağladığı faydalar, spor turizmi konuları ele alınmıştır. Kentleri için özellikle yaşam kalitesinin önemini güçlendirmeye yardımcı olacak resmi kent markalaşma stratejisi oluşturmak isteyen şehirler, uluslararası düzeyde hem büyük hem de geniş katılımlı spor etkinliklerine ev sahipliği yapmalıdır. Bu ev sahipliği sürecinde spor etkinliğini şehrin tüm unsurları tarafından sahiplenilmesi sağlanmalıdır. Bunun için de iyi bir paydaş yönetimi, ile bu sürece liderlik edecek bürokratik yapılara, yönetim ve organizasyon becerilerine ve spor etkinlik yönetimine hâkim bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Marka, Kent Markalaşması, Spor Etkinlikleri

Abstract

Cities around the world are using mass sports events to promote themselves, attract visitors and as a tool for city branding. This article discusses various concepts related to city branding such as creating a brand strategy in sports events, the role, importance and benefits of sports events for city branding and sports tourism as well as related examples from around the world. Cities which intend to create an official city branding strategy, especially one that helps to reinforce the importance of quality of life, should host mass sports events at an international level. All stakeholders of a city should embrace sporting events during this process. Effective stakeholder management requires a skilled working group on management of bureaucratic structures and sports event management to lead this process.

Keywords: Brand, City Branding, Sports Events

1. Giriş

Dünyanın dört bir yanındaki şehirler, kendilerini tanıtmak, ziyaretçi çekmek ve olumlu bir imaj yaratmak için spor etkinliklerini bir araç olarak kullanmaktadır. Bu etkinliklerin başında Olimpiyat Oyunları ve FIFA World Cup gelmektedir. Bu etkinlikler ev sahibi şehre kendi kültürünü, tarihini ve şehrin ilgi çekici yönlerini geniş kitlelere yansıtma imkânı sunarak dünya çapından spor izleyicilerini cezbetmek için eşsiz ortamlar sağlar. Bu ortamları iyi değerlendiren şehirler ise şehrin bilinirliğini ve itibarını artırabilir. Bu durum ise kentin turizm gelirlerine olumlu bir şekilde yansiyabilir.

Mega spor etkinliklerinin bütçesel büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda şehirlerin bu etkinliği kendi finansal kapasiteleriyle yapması neredeyse imkansızdır. Dolayısıyla bu etkinliklerin başarısını sağlamak için merkezi idarenin özellikle kaynak sağlamadaki rolü kritik bir öneme sahiptir.

Mega spor etkinliklerinin yanında yol koşuları, yol bisikleti, triatlon ve açık su yüzme kategorilerinde gerçekleştirilen geniş katılımlı spor etkinlikleri de kentin markalaşmasında ve özellikle de turist sayısında önemli etkileri vardır. Çünkü bu etkinliklerin parkurları kentin en turistik ve tarihi noktalarında ve parkur ile etkinlik alanı özelliklerine göre mümkün olan en fazla katılımcı sayısı ile gerçekleştirilmektedir. On binlerce katılımcının geniş katılımlı etkinliklere dâhil olduğu spor etkinlik dünyasında etkinlik organizatörleri, pazarlama harcamalarının büyük bölümünü yabancı turistleri etkinliklerine çekmeye ayırmaktadır.

2. Kent Markalaşması ve Spor Organizasyonu İlişkili Bazı Kavramlar

Spor etkinlikler şehirlere benzersiz özelliklerini sergileme ve kendilerini küresel bir izleyici kitlesine tanıtmaya fırsatları sağlayabildiğinden şehir markalaşması özellikle önemli hale geliyor. Önemli şehir markalama kavramları ve bunların spor etkinlikleriyle ilgisi:

2.1. Marka Kavramı

Markalar, ideal olarak kalite sözü vererek, riski azaltarak ve tüketici ile marka arasında güven inşa ederek müşteriler için daha kolay seçenekler oluştururlar. Markalar, tüketicilerin zihninde bir çağrışımlar ağı olarak var olur. Bir marka hakkındaki bilgi, marka farkındalığı ve marka imajı aracılığıyla oluşturulur. Bu şekilde, müşteriler bu çağrışımları genel bir marka tutumu olarak değerlendirir (Zenker ve Braun, 2017).

Marka kavramı, farkındalık, kimlik ve itibar oluşturmak için tasarlanmış bir dizi somut ve soyut özellik olarak tanımlanabilir. Uzun vadeli bir strateji olarak markalaşmanın bütüncül bakış açısı, ürün yeniliğinden pazarlama iletişimine kadar uzanan geniş bir faaliyetler dizisini içerir (Sammut-Bonnici, 2015).

2.2. Marka Stratejisi Kavramı

Markalaşma, bir ürünü, hizmeti veya şirketi rakiplerinden ayıran ve tanımlayan benzersiz bir isim, tasarım, sembol veya imaj yaratma sürecidir. Müşterilerin zihninde bir değer algısı oluşturmayı ve marka ile hedef kitlesi arasında bağ kurmayı içerir. Bağ kurma aşamasında hedef kitleye ulaşmak için markanın tüm yönlerinde tutarlılık ve etkili iletişim sağlamak için stratejik bir yaklaşım gerektirir. Markalaşmanın temel faydalarının başında marka değerinin geliştirilmesi gelmektedir (Keller, 2013).

Marka değerinin geliştirilmesi ise organizasyona aşağıdaki rekabet avantajını sağlayabilir (French ve Smith, 2013):

- 1) Tüketicilerin markalı ürüne yönelik olumlu tutumlarının gücünde bir artış,
- 2) Algılanan ürün veya hizmet kalitesinin artması,
- 3) Pazarlama iletişiminin etkinliğinin artması,

Bir markanın zaman içinde tüketici deneyimlerine dayalı olarak algılanan marka değeri, Keller tarafından geliştirilen Marka Değeri Piramidi yoluyla ölçülebilir. Bu modelde; marka kimliği, marka anlamı ve marka yanıtı boyutları vardır (Keller, 1993).

2.3. Destinasyon Markalaşması Kavramı

Destinasyon markalaşması, bir kentin paydaşlarının amaçları, iletişimi, değerleri, davranışları genel kültürü aracılığıyla somutlaşan bir yerin görsel, sözel ve davranışsal ifadesine dayanan, tüketicilerin zihnindeki bir çağrışımlar ağı şeklinde tanımlanabilir (Taberner ve Junca, 2021).

Destinasyonlar, destinasyonun markası altında tüketilen turizm ürün ve hizmetlerinin bir karışımını sunar ve turistlere bütünsel bir deneyim sunar. Marka, imaj ile ilişkilendirildiğinde, tüketicilerin bir marka hakkında sahip olduğu duygu, fikir ve tutumlarla ilgilidir. Marka, kişilik ile ilişkilendirildiğinde, bir markayı rakiplerinden ayıran insanî özellikleri ifade eder. Marka imajı, bir markanın tüketici zihnindeki temsillerine yansıyan algı, izlenim, sembolizm ve imge gibi kurguların merkezinde yer alır (Pereira, Correia ve Schutz, 2012).

Spor etkinlikleri yoluyla özellikle yabancı turistleri çekmek için kenti tanıtmamanın yanında kentin kimliğine ve imajına olumlu katkılar sunabilir. Şehirler, kentlerini diğer kentlerden ayıran özelliklerini ve turistlere sundukları fırsatları vurgulamak için spor etkinliklerini bir araç olarak kullanabilir.

2.4. Kent Markası Kavramı

Şehir pazarlamacıları, mevcut ve potansiyel hedef gruplara tanıtım yapmak amacıyla şehri bir marka olarak yerleştirmeye çalışmakta ve çeşitli ekonomik, politik veya sosyo-psikolojik hedeflerin peşinde koşarken kendilerini birbirlerinden farklılaştırırlar (Kavaratzis, 2004).

Kent markası ile ilgili literatürdeki bazı tanımlar ise şu şekildedir:

- Cai (2002) kent markasını, destinasyon olarak şehir ile tanınma ve farklılaşma kazanmak için olumlu bir imaj oluşturarak tutarlı bir marka faktörü kombinasyonu seçmek anlamına gelir. Marka faktörleri arasında isimler, terimler, işaretler, logolar, tasarım, sembol, slogan, paketleme veya yukarıdakilerin kombinasyonu yer alır; bunlar arasında isim önceliklidir.
- Rainisto (2003) bu kavramı, şehrin çekiciliğini arttırma yöntemi olarak tanımlamıştır.
- Kavaratzis (2004) kent markası, hem iç yatırımı ve turizmi arttırmak için rekabet avantajı elde etmenin hem de toplum gelişimini sağlamanın, yerel kimliği ve vatandaşların şehirleriyle özdeşleşmesini sağlamanın ve sosyal dışlanma ve huzursuzluktan kaçınmak için tüm sosyal güçleri harekete geçirmenin aracı olarak anlaşılmalıdır.

- Julier (2005) kent markasını, şehrin niteliklerini zenginleştirme çabası olarak kabul edilir.

Kent markası ile kavramlar arasında şehir kimliği, şehir-marka kültürü ve şehir imajını içerir. Şehir kimliği genellikle yeri karakterize eden tarihi olaylarla bağlantılıdır. Şehir kimliği, tarihsel, politik, dinî ve kültürel söylemler ile pratikler yoluyla gelişir. Yer-marka kültürü, kimliğin içsel tanımları ve yerel nüfus ve yerel bağlantılı diğer aktörler tarafından yaşanan ve yaratılan yer markasının özü olarak tanımlanmıştır (Björner ve Aronsson, 2022). Bir şehir, bir spor etkinliğine ev sahipliği yaparken, kendisini diğer şehirlerden ayıran farklı bir kimlik yaratmak için mimarisi, simge yapıları ve kültürel mirası gibi benzersiz özelliklerinden yararlanabilir.

2.5. Paydaş Yönetimi Kavramı

Paydaş teorisi, iş karar verme süreçlerinde tüm paydaşların çıkarlarını dikkate almanın önemini vurgulayan bir yönetim kavramıdır (Freeman, 1984).

Spor etkinlikleri sırasında şehirler, güçlü yanlarını sergileme ve markalarını küresel bir izleyici kitlesine tanıtma fırsatına sahiptir. Şehirler, marka stratejilerini geliştirirken sporcular, taraftarlar, sponsorlar ve yerel halk dâhil olmak üzere spor etkinliğine katılan tüm paydaşların çıkarlarını dikkate almalıdır. Bu hem etkinliğe hem de yerel topluluğa fayda sağlayan altyapı ve tesislere yatırım yapmayı, etkinliğin çevresel etkisini en aza indirmek için sürdürülebilir uygulamaları teşvik etmeyi ve etkinliğin herkes için erişilebilir ve kapsayıcı olmasını sağlamayı içerebilir (Parent ve Ruetsch, 2020).

Bir şehri bir spor etkinliği sırasında başarılı bir şekilde markalaştırmak için paydaşlarla etkileşimde bulunmak ve onları markalaştırma sürecine dâhil etmek de önemlidir.

Spor etkinliklerinde organizatörlerin aşağıdaki kilit paydaş grubuyla etkileşimde olması önemlidir. Bu grupları ise şu şekilde sıralayabiliriz:

- Personel ve Gönüllüler
- Kamu Kurum ve Kuruluşları
- Ulusal ve Uluslararası Spor Federasyonları
- Medya
- Yerel Halk ve Sivil Toplum Kuruluşları
- İş Dünyası ve Turizm Acenteleri
- Ulusal ve Uluslararası Sponsorlar

Etkinlik planlama, yürütme ve sona erdirmeye sürecinde etkinliklerin başarılı ve sürdürülebilir bir marka stratejisi

oluşturması için tüm paydaşların çıkarlarını dikkate almak ve onlarla etkinliğin tüm süreçlerinde ilişki kurmak önemlidir.

2.6. Duygusal Markalama Kavramı

Duygusal markalama teorisi, olumlu duygular uyandıran ve müşterileriyle bağ oluşturan markaların daha güçlü marka sadakati oluşturabileceğini öne sürmektedir (Tu ve Hsiao 2013). Spor etkinlikleri bağlamında bu duygusal bağ spor etkinlikleri süresince unutulmaz deneyimler yaratmak, sosyal medyada taraftarlar etkileşim kurmak ve etkinlik etrafında bir topluluk duygusu oluşturmak gibi bir dizi strateji aracılığıyla geliştirilebilir. Bunun yanında; sponsorların spor etkinlikleri süresince hedef kitleyle yapmış oldukları etkileşim, stadyum ya da salon içerisindeki tanıtım ve reklam faaliyetleri de markaların spor etkinlikleri yoluyla hedef kitleyle arasındaki duygusal bir bağ kurmada kullanılacak araçlar arasında gösterilebilir. Bu araçlar vasıtasıyla şehirler ve markalar, taraftarlar ile uzun süreye dayalı bir etki bırakabilir.

3. Spor Etkinliklerinde Marka Stratejisi Oluşturma

Avustralya'nın küçük bir şehri olan Bargo'yu, sporu şehir markalamasında kullanan başarılı örnekler arasında değerlendirebiliriz. Bargo şehrinin otoriteleri, şehrin markasına katkı sağlamada bisiklet branşını kullanmaktadırlar. Şehir, bisiklet tutkunları için popüler bir cazibe merkezi haline gelen ve Bargo'yu bisiklet turizmi için bir destinasyon olarak haritaya koymaya yardımcı olan Bargo Ride adlı yıllık bisiklet etkinliğine ev sahipliği yapmaktadır.

Şehir marka stratejisi stratejisinin dokuz kriterde değerlendirilmiştir (Kerr and Johnson, 2005).

1. Olumlu bir imaj sağlaması
2. Yıl boyu ekonomik faydalar sağlaması
3. Uzun vadeli ekonomik faydalar sağlaması
4. Yaşayabilir olması
5. Pazarlanabilir olması
6. Benzersiz olması
7. Uyarlanabilir olması
8. Ulaşılabilir olması
9. Yerel sakinlerin arzulanan yaşam kalitesini tamamlayıcı nitelikte olması

Yukarıda belirtilen kriterler, istenen markanın etkili olabilmesi için gerçeğe yakın, inandırıcı, basit, çekici ve ayırt edici olması gerektiğini belirten Kotler ve Gertner (2002) ile

tutarlılık göstermektedir.

4. Spor Etkinlikleri ve Kent Markalaşması Konusunu İnceleyen Çalışmalar

Şehirlerin tanıtılmasında sporun stratejik bir enstrüman olarak kullanılmaya başlanmasını ele alan birçok çalışma vardır. Bu çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

- Schimmel (2001), Indianapolis'in spor tesisleri inşa ederek ve spor etkinliklerine ev sahipliği yaparak bir sanayi kentinden nasıl bir turist ve iş cazibe merkezine dönüştüğünü inceledi.
- Brown ve arkadaşları (2002) Sidney Olimpiyatlarını ve bunun Avustralya markası üzerindeki etkilerini inceledi.
- Smith (2005) Birmingham, Manchester ve Sheffield örneklerini ve spor girişimlerinin bu üç şehri nasıl etkilediğini inceledi.
- Funk, Toohey ve Bruun (2007), ev sahibi şehrin imajının, maraton koşucularının spor etkinliklerine yönelik algılarını inceledi.
- Kaplanidou ve Gibson (2010) geniş katılımlı spor etkinliğinde turistlerin davranışsal niyetlerini inceledi.
- Fava (2012) 1992 Barselona Olimpiyat Oyunları'nın şehrin turizm modelinde neden olduğu değişikliğin açıklanması üzerinde durularak bir vaka çalışması olarak inceledi.
- Kaplanidou ve arkadaşları (2016) 2022 Dünya Kupası'na Katar'da ev sahipliği yapmanın farkındalık düzeylerinin, Katar'ın destinasyon imajı, ülke karakteri ve komşu destinasyonların imajına ilişkin algıları nasıl değiştirdiğini inceledi.

Bu çalışmaların ve bu alandaki diğer çalışmaların genel odak noktası, sporun bir yer markasının gelişimi ve dağıtımındaki etkilerini araştırması olmuştur. Ayrıca, kentin markalaşması için güçlü bir araç olarak hem mega hem de kitlesel spor etkinliklerinin potansiyelini de göstermektedir.

5. Spor Etkinliklerinin Şehir Markası Üzerindeki Rolü

Kitlesel spor etkinlikleri, bir kentin benzersiz özelliklerini, güçlü yanlarını ve fırsatlarını sergileyerek olumlu bir şehir imajı yaratmanın etkili bir yolu olabilir.

Şehirlerine turistleri çekmeyi amaçlayan karar vericiler, tüm dünyada popüler bir etkinliklerle şehirlerini yeniden markalaştırmak için milyonlarca dolar harcıyor. Kopenhag, Avrupa'daki imajını başka bir Avrupa başkentinden önde

gelen bir Avrupa başkentine dönüştürmek için beş yıl içinde yaklaşık 100 milyon dolar harcadı. Birleşik Krallık'taki hemen hemen her büyük şehir yeniden markalandı; Alman şehirlerinin yüzde 70'i zaten bir yer pazarlama konseptiyle çalışıyor ve hatta son yıllarda Bangkok, Rio de Janeiro ve Pekin gibi şehirler kendilerini markalaştırdı. Şehirlerin yeniden markalaşma planlama ve uygulama sürecine yatırdıkları muazzam meblağlara rağmen, alta yatan bir strateji olması koşuluyla bu para iyi harcanmış demektir (Herstein ve Berger, 2013).

Spor etkinliklerine dayalı olarak kendilerini yeniden markalaştıran şehirler üç avantajdan yararlanır. İlk olarak, spor etkinlikleri dünyadaki diğer tüm konulardan daha fazla insanla "konuşmaktadır" ve bu nedenle, her yerde tanıtılması ve pazarlanması daha kolaydır. İkincisi, spor etkinliklerinin insanlar üzerinde diğer temalara göre daha güçlü bir etkisi vardır, çünkü bunlar rekabetle ilişkilendirilir ve insanlar bir şeyin parçası olmayı sevdiğikleri için her zaman favori taraflarını seçerler. Hatta şehirleri temsil eden takımlar ve sporcularla ilişkiler geliştirirler. Üçüncüsü, spor etkinlikleri, spor etkinliklerine para ve çaba harcayan şehir de dâhil olmak üzere birçok izleyiciden büyük ilgi gördükleri için uzun vadede bir şehrin imajını aşağıdaki noktalarda güçlendirebilir (Herstein ve Berger, 2013):

- Spor etkinliklerini kendilerini içeride ve dışarıda tanıtmak için bir fırsat olarak gören kent sakinleri
- Kente bağlı olmaktan ve dolayısıyla spor etkinliklerinin bir parçası olmaktan gurur duyan yerel halk
- Medyada geniş yer bulma imkânı
- Spor etkinliklerini bir iş fırsatı olarak gören yatırımcılar
- Dünyanın her yerinden bir şeyin parçası olmayı ve kendi kimliğini ve kişiliğini ifade etmeyi seven taraftarlar/aktif katılımcılar

Dolayısıyla, spor etkinliklerine ev sahipliği yapan şehirler, yerel toplulukla etkileşime geçerek, geleneksel ve dijital iletişim araçlarını verimli kullanarak, şehrin turizm, yatırım ve yaşam için çekici bir destinasyon olduğu konusunda kalıcı bir izlenim yaratabilir.

6. Şehir Markalaşmasında Spor Etkinliklerinin Önemi

Şehir markalaşmasında spor etkinlikleri için önemli bir araçtır. Bu etkinlikler dünyanın dört bir yanından çok sayıda ziyaretçiyi ve katılımcıyı çekerek ev sahibi şehrin kültürünü, altyapısını ve misafirperverliğini sergilemesi için bir fırsat yaratır. Başarılı bir etkinlik, katılımcılar üzerinde kalıcı bir izlenim bırakabilir ve şehrin profilini yükseltmeye ve onu

turizm ve iş için arzu edilen bir destinasyon olarak konumlandırmaya yardımcı olarak medyada olumlu yer alabilir.

Bir spor etkinliğine ev sahipliği yapan kentin destinasyonu ayırt edici unsurlarından oluşan bileşik bir turizm ürünü olarak ele alınabilir. Bu nedenle, etkinlikler genellikle destinasyonların imajını iyileştirmek için kullanılır. İmaj, destinasyon seçimini, ziyaretçi memnuniyetini ve geri dönme niyetini ve destinasyonun başkalarına tavsiye edilmesini etkilemektedir. Ayrıca, spor etkinlikleri ile destinasyon markası arasındaki sinerjiyi en üst düzeye çıkarmak için yıl boyunca ve sürekli olarak ev sahipliği yapmaları gerekir (Taberner ve Junca, 2021).

Şehir markalaşması için kitlesel spor etkinliklerinin önemli faydalarından biri, şehrin fiziksel altyapısını tanıma fırsatıdır. Maratonlar, triatlonlar ve bisiklet yarışları gibi etkinlikler, ev sahibi şehirler için büyük bir zorluk olabilecek kapsamlı yol kapatmaları, güvenlik önlemleri ve lojistik planlama gerektirir. Ancak, bu zorlukların başarılı bir şekilde yönetilmesi, şehrin ulaşım, kamu güvenliği ve etkinlik yönetimi açısından yeteneklerini gösterebilir. Bu başarılar, medyada ve sosyal medyada vurgulanarak şehirle olumlu ilişkiler kurulabilir.

7. Markalaşan Spor Etkinliklerinin Şehre Sağladığı Faydalar

Bargo Ride, Bargo içinde ve çevresinde manzaralı yollardan geçiren, rekabete dayalı olmayan bir bisiklet etkinliğidir. Etkinlik; her yaşta ve yetenekten bisikletseverine çekilen, bisiklet ve açık hava rekreasyonunun bir araya geldiği bir etkinliktir. Etkinlik ile birlikte kafe, restoran ve mağaza gibi şehrin cazibe merkezlerini sergilemek için bir fırsat olarak da kullanıldı. Şehir, Bargo Ride'ı ve bisiklet dostu ortamını teşvik ederek kendisini bisiklet turizmi ve açık hava rekreasyonu için bir destinasyon olarak kurmayı başardı. Etkinlik, kasabada olumlu bir imajın yaratılmasına yardımcı oldu ve Avustralya'nın diğer bölgelerinden ve yurtdışından ziyaretçilerin ilgisini çekti. Bargo örneği, küçük bir şehrin bile kendisi için benzersiz ve çekici bir imaj yaratmak için bisiklet gibi niş bir aktiviteyi nasıl kullanabileceğini ve topluluk liderliğindeki etkinliklerin şehrin markalaşma çabalarına nasıl katkıda bulunabileceğini göstermektedir (Kerr and Johnson, 2005).

Yerel Yönetim, Bargo Bisiklet etkinliğinin markalaşması süresince aşağıdaki öncelikleri belirlemiştir (Kerr and Johnson, 2005):

1. Sürdürülebilir bir doğal çevre
2. Dengeli bir kentsel ve kırsal yaşam tarzı
3. Canlı ve çeşitli bir yerel ekonomi

4. Toplumsal birliktelik
5. Rekreatif spor aktivitelerinde çeşitlilik
6. Açık ve erişilebilir bir yerel yönetim anlayışı
7. Çevreye duyarlılığın artması
8. Ekonomik büyümeyi ve istihdam fırsatlarını desteklemek için iş dünyası ve toplumla ortaklaşa çalışmak
9. Erişilebilir ve uygun hizmetler ve programlar

Bargo Ride etkinliğinin markalaşma yolunda ise yerel yönetim “Yerel Yönetim Vizyonu ve Marka Sistemi” adını verdikleri aşağıdaki detayları belirtilen metodolojiyi kullanmıştır (Kerr and Johnson, 2005):

1. Marka Vizyonu ve Amacı: Markaların uzun vadeli hedeflerini ve özlüklerini net bir şekilde anlamalarının yanı sıra sadece kar elde etmenin ötesinde daha üst düzey bir amaçla sahip olmaları gerekmektedir. Güçlü bir marka vizyonu ve amacı, marka stratejisine ve karar vermeye rehberlik etmenin yanı sıra sadık bir müşteri tabanı oluşturmaya yardımcı olabilir (Keller, 2013).
2. Marka Değeri: Marka değeri, müşteri seçimini etkileme yeteneğine bağlı olarak müşteriye yaratılan finansal değer olarak tanımlanmıştır. Marka değeri, marka başarısının önemli bir ölçütü olarak değerlendirilmektedir (Kapferer, 2012).
3. Markanın Kişiliği: Muniz ve O’Guinn, bu kavramı “bir markanın sevenleri arasındaki yapılandırılmış bir dizi sosyal ilişkiye dayanan, coğrafi olarak bağlı olmayan, uzmanlaşmış topluluklar” olarak tanımlamıştır. İnsanlar gibi markaların da pazarlama çabalarıyla ifade edilebilecek benzersiz kişilikleri olduğunu ve markaların kişilik, samimiyet, heyecan, yeterlilik, incelik, gelişmişlik ve sağlamlık gibi çeşitli boyutlarla ölçülebileceğini ifade eder. Organizasyonlar, güçlü bir marka kişiliği geliştirerek kendilerini rakiplerinden farklılaştırabilir ve müşterileriyle güçlü duygusal bağlar kurabilirler (Muniz ve O’Guinn, 2001).
4. Stratejik Ürünler: Stratejik ürünler, bir markanın hayatta kalması ve büyümesi için gerekli olan ve markanın kimliğini ve benzersiz değer önermesini tanımlayan ürünler olarak tanımlar. Bir markanın başarısı için çok önemli olan stratejik ürünleri güçlendirmek için bu ürünlerin etrafında güçlü bir marka mimarisi oluşturulmalıdır (Kapferer, 2012).
5. Ürün yelpazesi: Ürün yelpazesi, belirli bir pazar segmentinin ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılamak için sunduğu ürün veya hizmetlerin toplamıdır. Aaker, ürün yelpazesi konseptinde genişlik, derinlik ve tutarlılık olmak üzere toplam üç temel boyut olduğunu ifade eder (Aaker, 1996).

8. Spor Turizmi ve Mega Spor Etkinlikleri

Spor turizmi, mega spor etkinlikleri ve geniş katılımlı spor etkinlikleri gibi çok farklı branşlardaki spor etkinliklerine aktif veya seyirci olarak katılım gösterenler için destinasyonlara seyahat etmeyi içermektedir. Bu faaliyetler arasında Olimpiyat Oyunları, FIFA Dünya Kupası gibi mega spor etkinlikleri, herhangi bir branşın Dünya Kupası, ulusal ya da uluslararası turnuvalar gibi etkinlikler ile yol koşuları, triatlon, açık su yüzme, yol bisikleti gibi geniş katılımlı spor etkinlikleri dâhil edebiliriz.

Spor turizmi; insanların, yerlerin ve faaliyetlerin benzersiz etkileşiminden doğan bir olgudur (Hallman ve arkadaşları, 2010). Delpy (1998) ise spor turizmini, bir spor faaliyetine katılmak, sporu gözlemlemek veya bir spor cazibe merkezini ziyaret etmek için seyahat etmek olarak tanımlamaktadır.

Spor etkinlikleri Getz (2008) tarafından dört kategoriye ayrılmıştır.

1. Mega etkinlikler,
2. Ayırt edici etkinlikler,
3. Bölgesel etkinlikler
4. Yerel etkinlikler

Bu etkinlikler bölgeye getirdikleri değer oluşturdukları yarattıkları etkiyle ilişkilendirilmektedir. Mega etkinlikler ve ayırt edici etkinlikler önemli bir turistik çekiciliktir ve destinasyona katma değer yaratır. Buna karşılık, bölgesel etkinlikler ve özellikle de yerel etkinlikler katma değer ve turizm yaratma konusunda daha az kapasiteye sahiptir (Getz, 2008).

Mega etkinliklere atfedilen başlıca faydalar turist çekme potansiyeli, destinasyon imajının iyileştirilmesi, ekonomik kalkınma kapasitesi ve destinasyon altyapısının iyileştirilmesi olarak sınıflandırılabilir (Taberner ve Junca, 2021).

İspanya’nın Barcelona kenti spor turizminden faydalanan şehirlerden biridir. Şehir 1992’de Yaz Olimpiyatları başta olmak üzere çeşitli uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapmıştır. Bu etkinlikler milyonlarca ziyaretçiyi Barcelona’ya çekmiş, oteller, restoranlar ve diğer işletmeler için gelir yaratarak kent ekonomisine katkıda bulunmuştur (Gibson, 2012). Buna ek olarak, spor turizmi Barcelona’nın dünya çapında bir spor destinasyonu olarak imajını da geliştirmiş ve sporla ilgili faaliyetlere ilgi duyan daha fazla ziyaretçiyi çekmiştir (Aymerich, 2012).

Brisbane için spor etkinlikleri yoluyla markalaşma çok önemli bir araç olarak görülmektedir. Şehrin 2032 Yaz Olimpiyat ve Paralimpik Oyunları’nın duyurusu yapıldığında Google’da Brisbane araması %15.000 artış göstermiştir. Şehir yetkilileri, insanların önümüzdeki 10 yıl içinde Brisbane şehrinin

nerede olduğunu ve Brisbane’i bu kadar özel yapan şeyin ne olduğunu öğrenmelerini, şehirlerine gelip ziyaret etmelerini amaçlamaktadır. Spor mirası stratejilerinde bunu açıklamanın en iyi yolunun Brisbane’deki yaşam tarzının tüm dünyaya aktarılması olduklarını düşünmektedir. Brisbane şehrinin 2.100’den fazla parkı, 800’den fazla yaban hayat ve bitki türü, nehri ile doğal güzelliklerini ön plana çıkarma planları söz konusudur. Ayrıca, şehir yetkilileri dünya ya şehrin yaşanılabilir olduğunu pazarlamaya çalışmaktadır. Dünyada en yaşanabilir ilk on şehir arasına girmeye çalışmaktadırlar. Şehir yetkilileri için Olimpiyat Oyunları sadece bu oyunlara ev sahipliği için değil aynı zamanda insanların Brisbane’i tanımaları açısından önemli bir araç olarak görmekteler (Adams, 2022).

9. Spor Turizmi ve Geniş Katılımlı Spor Etkinlikleri

2000’li yılların başından bu yana, birçok topluluk küçük ölçekli spor etkinliklerinin doğasında var olan turizm potansiyelinin farkına varmaya başlamış ve sonuç olarak bu etkinlikleri düzenlemeye yönelik ilgi önemli ölçüde artmıştır (Taberner ve Junca, 2021). Hatta bazı yazarlar küçük ölçekli etkinliklerin turizm geliştirme potansiyelinin mega etkinliklere kıyasla özellikle de bu etkinlikler tekrar tekrar düzenleniyorsa daha yüksek olduğunu belirtmektedir (Malchrowicz-Mosko ve Poczta, 2018; Gillet ve Kelly, 2006).

Geniş katılımlı spor etkinliklerinde seyirci sayısından çok katılımcı sayısına odaklanılır. Yıl içerisinde birçok farklı yerel belediye ve özel organizatör tarafından gerçekleştirilen maraton, yarı maraton, 10km, ultra maraton, açık su yüzme, sprint triatlon, yol bisikleti gibi etkinliklere on binlerce sporsever aktif olarak katılırlar. Bu kişiler genellikle 35 yaş üstü master katılımcılar olup genellikle yaşam doyumu ve başarı algıları yüksek (Çetin, 2019a); öz saygı, psikolojik baş etme ve hayatı anlamlandırma, tanınırlık, başkaları ile rekabet ait olma ve sosyalleşme gibi güdülerle bu etkinliklere katılırlar (Çetin 2019b). Ayrıca, çok fazla yabancı sporcu katılımı da yer almaktadır. Worlds Marathons kayıt platformunda Türkiye’nin en geniş katılımlı spor etkinliği olan

İstanbul Maratonu yabancı katılımcılar arasında en popüler ilk üç maratondan arasında yer almaktadır. 2023 yılında ise yalnızca Türkiye Atletizm Federasyonu takviminde 94 geniş katılımlı spor etkinliği yer almaktadır.

Özellikle World Athletics’in “label” kategorisindeki etkinliklerde kontenjanın çok üzerinde talep olduğu için Berlin, Londra, Tokyo, Boston, New York, Şikago gibi maratonlar katılacak rekreatif koşucuları kura sistemiyle belirlemektedir. Bu etkinliklere dünyanın çeşitli ülkelerinden katılımcılar gelmektedir. Örneğin 2022 yılında gerçekleştirilen İstanbul Maratonu’na 103 farklı ülkeden koşucu katılmıştır. Dolayısıyla katılımcıların bu etkinliklerden memnun bir şekilde ayrılması da son derece önemlidir.

Spor destinasyonlarıyla ilgili olarak, katılımcı memnuniyetini etkileyen unsurlardan bazıları şunlardır (Aicher ve Newland, 2018):

- Bölgeye erişilebilirlik,
- Ulaşım olanakları,
- Konaklama kalitesi
- Eğlence seçenekleri.

Buna ek olarak, manzara ve çevre gibi çevresel unsurların da spor turistlerinin memnuniyetini etkilediği görülmektedir (Peric, 2018). Benzer bir şekilde, Buning ve Gibson (2016) spor etkinliklerine katılırken seyahat koşullarının önemini vurgulamakta ve etkinliğin ve destinasyonun değerlendirilmesinin büyük ölçüde diğer gezginlere bağlı olduğu konusunda uyarılmaktadır.

Bunun yanında, Çetin ve Doğaner’in (2020) yaptıkları çalışmada, İstanbul Maratonu’na yurt dışından katılan katılımcıların arasında %76’lık yüzde ile etkinliği bir başkasına tavsiye etmek isterim değişkeni en yüksek oran olurken bu etkinliğe tekrar katılım değişkeni ise %42 ile yabancı katılımcılar arasında en düşük orana sahip olmuştur. Bunun sebebi ise geniş katılımlı spor etkinliklerine yurt dışından katılanların birincil motivasyonunun bu etkinlikler aracılığıyla yeni şehirler keşfetmesi olabilir.

10. Sonuç ve Öneriler

Bu makalede kent markalaşması ve spor organizasyonuyla ilişkili bazı kavramlar, spor etkinliklerinde marka stratejisi oluşturma, spor etkinlikleri ve kent markalaşması konusıyla ilgili dünyadan örnekler, spor etkinliklerinin şehir markası üzerindeki rolü, şehir markalaşmasında spor etkinliklerinin önemi ve sağladığı faydalar, spor turizmi konuları ele alınmıştır.

Spor, bir şehrin imajını şekillendirmede önemli bir rol oynar. Sporun evrensel doğası, dinamizmi ve görünürlüğü, medyada yarattığı ilgi ve fiziksel aktiviteyle bağlantılı sağlıklı bir yaşamın daha fazla takdir edilmesi bu önemi açıklayan bazı faktörlerdir (Taberner ve Junca, 2021).

Kentleri için özellikle yaşam kalitesinin önemini güçlendirmeye yardımcı olacak resmi kent markalaşma stratejisi oluşturmak isteyen şehirler uluslararası düzeyde hem büyük hem de geniş katılımlı spor etkinliklerine ev sahipliği yapmalıdır. Bu ev sahipliği sürecinde spor etkinliğini şehrin tüm unsurlarının sahiplenilmesi sağlanmalıdır. Bunun için de iyi bir paydaş yönetimi ve bu sürece liderlik edecek bürokratik yapılara yönetim ve organizasyon becerilerine ve spor etkinlik yönetimine hakim bir çalışma grubu oluşturulmalıdır. Kent markalaşmasında spor etkinliklerini bir araç olarak kullanmak isteyen şehirler bu süreçte aşağıdaki maddeleri dikkate alabilir.

- Her şehir kentleri için özellikle yaşam kalitesinin önemini güçlendirmeye yardımcı olacak resmi kent markalaşma stratejisi oluşturmalıdır.
- Her şehir kendi marka imajının oluşturulma sürecinde

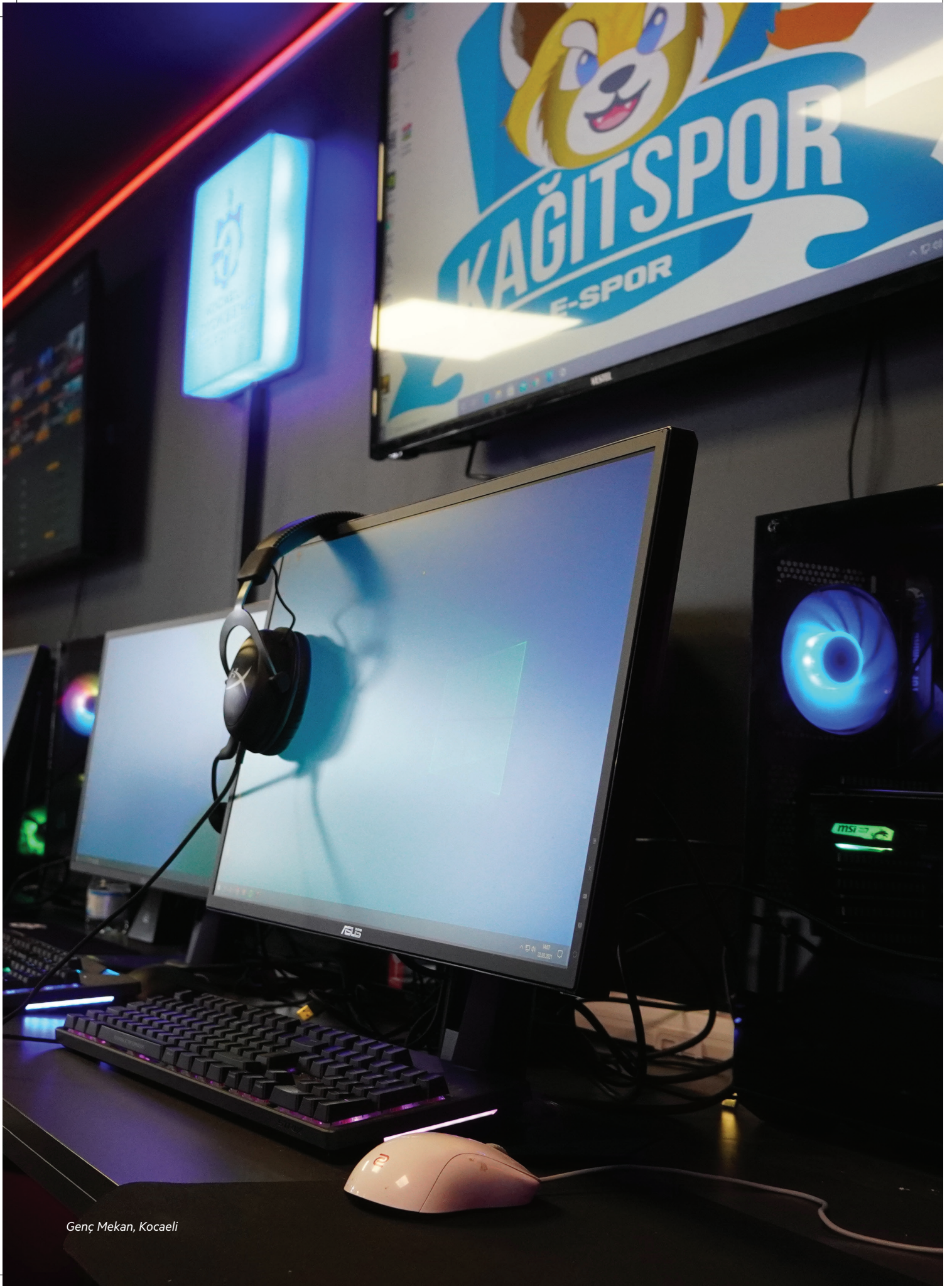
“spor kenti” uygulamalarından faydalanmalıdır.

- Bu uygulamaları yaparken bürokratik yapılara ve paydaş yönetimine, yönetim ve organizasyon becerilerine ve spor etkinlik yönetimine hakim bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.
- Her şehir yurt dışından katılımcı sayısının yüksek olduğu ve medyada geniş yer bulma potansiyeli yüksek uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapmak için spor federasyonlarıyla ortak projeler üretmelidir.
- Bu projeleri geliştirme sürecinde kentin tüm paydaş gruplarını dinleyerek verimli bir portföy süreci yönetilmelidir.
- Bu projelerde halkın desteği alınmalıdır.
- Spor kenti imajına katkı sağlamak amacıyla kentleri nitelleyen ulusal ve uluslararası maraton, triatlon, açık su yüzme ve yol bisikleti gibi geniş katılımlı spor etkinlikleri geleneksel olarak organize edilmelidir.
- Kent sakinlerinin yaşam kalitesinin bir bileşeni olarak aktif yaşam algısına katkı sağlayan politika ve stratejiler geliştirilmelidir.
- Uluslararası spor etkinliklerinde ulusal ve uluslararası boyutta çalışan turizm acenteleriyle iş birliğine gidilip etkinlik özelinde tur paketleri oluşturulmalıdır. Böylece, özellikle yurt dışından gelen katılımcıların etkinlik öncesi ya da etkinlik sonrasında şehirde daha fazla vakit geçirmeleri sağlanabilir.

Kaynakça

- Aaker, D. (1995). Building strong brands. Free Press.
- Aaker, D. A. (1996). Building strong brands. Simon and Schuster.
- Aaker, D. A. (2012). Brand relevance: Making competitors irrelevant. John Wiley & Sons.
- Adams, K. (2022, October 24-26). Place branding strategies: When sport moves into iconic and unconventional locations. Paper presented at The Smartcities & Sport Summit, Lausanne, Switzerland.
- Aymerich, M. (2012). Sports tourism in Barcelona. *Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 10(4), 609-620.
- Bagur-Femenias, L., Garau-Vadell, J.B., & Lladó-Martínez, J. (2009). Marketing Barcelona: A study of the city's image projection before and after hosting the 1992 Olympic Games. *European Journal of Marketing*, 43(1/2), 139-155.
- Bigné, J.E., Andreu, L., & Gnoth, J. (2009). The theme park experience: An analysis of pleasure, arousal and satisfaction. *Tourism Management*, 30(2), 278-287.
- Björner, E., & Aronsson, L. (2022). Decentralised place branding through multiple authors and narratives: The collective branding of a small town in Sweden. *Journal of Marketing Management*, 38(13-14), 1587-1612. <https://doi.org/10.1080/0267257x.2022.2043415>
- Brown, G., Chalip, L., Jago, L., & Mules, T. (2002). The Sydney Olympics and brand Australia, in Morgan, N., Pritchard, A. and Pride, R. (eds) 'Destination Branding: Creating the Unique Destination Proposition', Butterworth-Heinemann, Oxford, UK, pp. 163 - 185.
- Buning, R., & Gibson, H. (2016). Exploring the Trajectory of Active-Sport-Event Travel Careers: A Social Worlds Perspective. *Journal of Sport Management*, 30, 265-281.
- Cai, L.A. (2002). Cooperative branding for rural destinations. *Annals of Tourism Research*, 29, 720-742. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00080-9](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00080-9)
- Çetin, A., & Doganer, A. (2020). An Examination of Mass Sporting Event Effects on Local Government Economy: The Case of 41st Istanbul Marathon. *Annals of Applied Sport Science*, 8(3), 1-8
- Çetin, A. (2019). Triathletes' Motivational Dimensions for Participation in Ironman, and Comparison of these Factors with Their Life Satisfaction and Achievement Perceptions. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, 7(3), 43-50.
- Çetin, A., & Özman, C. (2019). Koşucuların ultra-maraton etkinliklerine katılmalarındaki motivasyonel boyutlar ve bu boyutların onların yaşam doyumları ve başarı algısıyla karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 177-187.
- Delpy, L. (1998). An overview of sport tourism: Building towards a dimensional framework. *Journal of Vacation Marketing*, 4, 23-38.
- Duncan, T. R., & Moriarty, S. E. (1998). A communication-based marketing model for managing relationships. *Journal of Marketing*, 62(2), 1-13.
- Fava, N. (2012). Tourism and the city image: The Barcelona Olympic case. In IFoU (Ed.), 6th Conference of the International Forum on Urbanism (IFoU): TOURBANISM, Barcelona, 25-27 gener (pp. 1-10). Barcelona: IFoU.
- Fernandez-Mesa, A., & Ribeiro-Soriano, D. (2018). Greening the city: A comparative analysis of sustainable urban development in Barcelona and Amsterdam. *International Journal of Urban Sustainable Development*, 10(1), 1-18.
- Freeman, R. E. 1984. Strategic management: A stakeholder approach. Boston: Pitman
- Funk, D.C., Toohey, K., & Bruun, T.J. (2007) International Sport Event Participation: Prior Sport Involvement, Destination Image, and Travel Motives. *European Sport Management Quarterly*, 7, 227-248.
- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29 (3): 403-428.
- Gibson, H. J. (2012). Sport tourism: A critical analysis of research. *Sport in Society*, 15(4), 537-555. <https://doi.org/10.1080/17430437.2012.656217>
- Gillet, P., & Kelly, S. (2006). 'Non-local' Masters Games Participants: An Investigation of Competitive Active Sport Tourist Motives. *Journal of Sport and Tourism*, 11, 239-257.
- Govers, R., & Go, F. (2009). Place branding: Virtual and physical identities, constructed, imagined and experienced. Palgrave Macmillan.
- Hallman, K., Kaplanidou, K., & Breuer, C. (2010). Event image perception among active and passive sports tourists at marathon races. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 12, 32-47.
- Herstein, Ram & Berger, Ron. (2013). City Rebranding: Sports Events as Image Builder. *Journal of Business Strategy*. 34.
- Jenkins, T., & Piglia, C. (2013). The Olympics and urban regeneration: The case of Barcelona 1992. *Journal of Urban Affairs*, 35(1), 1-12.

- Julier, G. (2005). Urban design spaces and the production of aesthetic consent. *Urban Studies*, 42(5-6), 689-888.
- Kapferer, J. N. (2012). *The new strategic brand management: Advanced insights and strategic thinking*. Kogan Page Publishers.
- Kaplanidou, K. K., Al-Emadi, A., Triantafyllidis, S., Sagas, M., & Diop, A. (2016). Qatar World Cup 2022: Awareness of the Event and its Impact on Destination and Country Character Perceptions in the US Tourism Market. *Tourism Review International*, 20(2), 143-153. <https://doi:10.3727/154427216X14724915340125>
- Kaplanidou, K., & Gibson, H. J. (2010). Predicting behavioral intentions of active event sport tourists: The case of a small-scale recurring sports event. *Journal of Sport & Tourism*, 15, 163-179.
- Kavaratzis, M. (2004). From city marketing to city branding: Towards a theoretical framework for developing city brands. *Journal of Place Branding*, 1(1), 58-73.
- Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, measuring, and managing customer-based brand equity. *Journal of Marketing*, 57(1), 1-22.
- Keller, K. L. (2013). *Strategic brand management: Building, measuring, and managing brand equity*. Pearson Education.
- Kerr, G., & Johnson, S. (2005). 'A review of a brand management strategy for a small town -lessons learnt!', *Place Branding*, 1, (4), 373 - 387.
- Kotler, P., & Gertner, D. (2002). Country as brand, product, and beyond: A place marketing and brand management perspective. *Journal of Brand Management*, 9(4-5), 249-262.
- Malchrowicz-Mosko, E., & Poczta, J. (2018). A Small-Scale Event and a Big Impact—Is This Relationship Possible in the World of Sport? The Meaning of Heritage Sporting Events for Sustainable Development of Tourism—Experiences from Poland. *Sustainability*, 10, 4289.
- Morgan, N. and Pritchard, A., (2007). De-centring tourism intellectual universe, or traversing the dialogue between change and transition. In Ateljevic, I., Pritchard, A, and Morgan, N. (eds.) *The Critical Turn in Tourism Studies: Innovative Research Methodologies*, pp.11-28. Amsterdam: Elsevier.
- Newland, B., & Aicher, T. (2018). Exploring sport participants' event and destination choices. *Journal of Sport and Tourism*, 22, 131-149.
- Parent, Milena & Ruetsch, Aurélie. (2020). *Managing Major Sports Events: Theory and Practice*. 10.4324/9780429326776.
- Park, C. W., MacInnis, D. J., Priester, J., Eisingerich, A. B., & Iacobucci, D. (2010). Brand attachment and brand attitude strength: Conceptual and empirical differentiation of two critical brand equity drivers. *Journal of Marketing*, 74(6), 1-17.
- Pereira, R. L. G., Correia, A. L., & Schutz, R. L. A. (2012). Destination Branding: A Critical Overview. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 13(2), 81-102. <https://doi.org/10.1080/1528008x.2012.645198>
- Peric, M. (2015). Managing sports experiences in the context of tourism. *UTMS Journal of Economics*, 6, 85-97.
- Rainisto, S. (2003). *Success factors of place marketing: A study of place marketing practices in Northern Europe and the United States*. (Doctoral dissertation). Helsinki University of Technology, Institute of Strategy and International Business.
- Sammut-Bonnici, T. (2015). Brand and branding. In C. L. Cooper, J. McGee, & T. Sammut-Bonnici (Eds.), *Wiley encyclopedia of management* (Vol. 12, pp. 1-3). Chichester, UK: John Wiley & Sons.
- Schimmel, K. S. (2001). Sport matters: Urban regime theory and urban regeneration in the late capitalist era, in Gratton, C. and Henry, I. P. (eds) 'Sport in the City: The Role of Sport in Economic and Social Regeneration', Routledge, London, UK, 259 - 277.
- Smith, A. (2005). Reimagining the city: The value of sport initiatives, *Annals of Tourism Research*, 32(1), 217 - 236.
- Taberner, I., & Juncà, A. (2021). Small-Scale Sport Events as Place Branding Platforms: A Content Analysis of Osona's Projected Destination Image through Event-Related Pictures on Instagram. *Sustainability*, 13, 12255. <https://doi.org/10.3390/su132112255>
- Tu, Y.-T., ve Hsiao C. C. (2012). Corporate Brand Image and Customer Satisfaction on Loyalty: An Empirical Study of Starbucks Coffee in Taiwan. *Journal of Social and Development Sciences*, 3(1), 24-32. <https://doi.org/10.22610/jsds.v3i1.682>
- Zenker, S., & Braun, E. (2017). Questioning a "one size fits all" city brand. *Journal of Place Management and Development*, 10(3), 270-287. <https://doi.org/10.1108/jpmd-04-2016-0018>

E-spor Ekosistemi ve Kente Katabileceği Değerler

E-sports Ecosystem and the Values It Can Add to a City

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Eyüp UZUNER

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Kocaeli, Türkiye
eyup.uzuner@kocaeli.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7686-4137

Öz

E-spor kavramı bilgisayar ve oyun konsolları aracılığı ile oyuncuların sanal ortamda karşı karşıya gelerek birbirleriyle rekabet etmeye çalışmasına dayalı etkinlikler olarak tanımlanabilir. E-spora olan rağbet teknolojinin hızlı bir biçimde gelişmesinden dolayı hem yerel hem de uluslararası düzeyde gün geçtikçe daha da artmaktadır. Bu çalışmanın amacı e-sporun ve kente katabileceği değerlerin incelenmesidir. Bu çalışmada belgesel tarama ve arşiv araştırması yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, e-sporun kentlere birçok farklı özellik ve değer katabileceği, yalnızca oyuncu boyutu ile değil birçok farklı nokta ile hem kentlere hem de kent sakinlerine katkısının olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: E-spor, Kent, Değerler

Abstract

E-sports concept could be defined as activities in virtual environment where players try to compete with each other through computers and game consoles. The demand for e-sports is increasing day by day, both locally and internationally, due to a rapid development of technology. The aim of this study is to examine e-sports and the values it can add to a city. In this study, documentary scanning and archive research methods were used. As a result, e-sports could add many different values to not only e-sports players but also to city residents while contributing various opportunities to the cities.

Keywords: E-sports, City, Values

1. Giriş

E-spor ya da elektronik spor, bilgisayar veya oyun konsolları yardımıyla oyuncuların ve/veya takımların sanal ortamda karşı karşıya geldikleri rekabete dayalı etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Bilir, 2022). 1952 yılında klasik “SOS” oyununun bilgisayar ortamına aktarılması ile ortaya çıktıktan sonra günümüze kadar evrimleşerek büyük bir sektör haline gelen video oyunları e-sporun temel taşlarını oluşturmaktadır. 1962 yılında ise e-spor kavramının doğuşuna sebep olacak olan “Spacewar” isimli oyun geliştirilmiştir (Stanton, 2015). 1972 yılında da Oxford Üniversitesi ev sahipliğinde “The Intergalactic Spacewar” adlı ilk e-spor turnuvası düzenlenmiştir (Billings & Hou, 2019). 1972 yılında ilk oyun salonlarının ortaya çıkmaya başlamasıyla birlikte başlayan yaygınlaşma süreci (Borowy, 2013), günümüzde 9 ana oyun türü ve bu ana türlerin altında yer alan 42 alt türden oluşan video oyunları (Uzuner, 2021), her türden e-spor meraklısının ilgisini çeker hale gelmiştir. Fakat bu kadar geniş bir oyun havuzu olmasına rağmen bu oyunların büyük bir çoğunluğu tek kullanıcıya yönelik olduğu için e-spor kapsamına dahil edilemeyecek yapıdadır. Oldukça tartışmalı bir konu olsa da her bir oyunun kendi özelinde e-spor kapsamına dahil edilebileceği düşünülmektedir. Bunun için olası çözüm yollarından birisi de her oyuncuların aynı koşullarda aynı oyunu oynaması ve zaman veya puan tabanlı bir değerlendirme ile ilgili oyunun e-spora kazandırılacağı düşünülmektedir. Farklı bir sorun ise orijinal oyunların artan maliyetleri ve e-spor sektörünü domine edebilme potansiyeli olan oyunların yüksek maliyetler nedeni ile kullanıcılara ulaşamaması gösterilebilir.

Belediyeler ve E-spor

Ülkemizde ilk olarak 2020 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından ASKİ Spor Kulübü bünyesinde E-spor Kulübü kurulmuştur (<https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/baskentin-ilk-espor-kulubu-kuruldu-41480439>). Hemen akabinde de Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor bünyesine e-spor branşını dahil etmiştir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor ile Ankara Büyükşehir Belediyesi Aski E-spor takımları, 2021 yılında gerçekleştirilen Zula Süper Lig 7. Sezonu’nda ilk defa dijital arenada karşılaşan iki Büyükşehir Belediyesi takımı olarak tarihe geçmiştir (<https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/birimler/spor-sube-mudurlugu/33/38179>).

Son yıllarda Türkiye’de yükselişte olan e-sporu destekleyen belediye sayısında büyük bir artışın olduğu, özellikle de iyi bir gözlem ve vizyona sahip belediyelerin de gençlere bu hizmeti sunmak için girişimlerde bulunduğu belirtilmektedir (<https://playerbros.com/turkiyede-espor-kulubu-bulunan-belediye-sayisi-artiyor>).

- Gaziosmanpaşa Belediyesi
- Aydın Koçarlı Belediyesi
- Üsküdar Belediyesi
- Küçükçekmece Belediyesi

- Aydın Büyükşehir Belediyesi
- Turgutlu Belediyesi
- Seyhan Belediyesi
- Elazığ Belediyesi
- Bulancak Belediyesi
- Ankara Büyükşehir Belediyesi
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
- Manavgat belediye
- Talas Belediyesi
- Başakşehir Belediyesi
- Sancaktepe Belediye
- Bursa Büyükşehir Belediyesi
- Bahçelievler Belediyesi
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
- Antalya Büyükşehir Belediyesi
- Bandırma Belediyesi

Yukarıdaki örnek belediyelere bakıldığında sayıca yeterli

gibi görünen e-spor takımları veya tesisleri, ülkemizin 81 il ve 922 ilçeden oluştuğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda aslında sayıca istenilen düzeyde olmadığını ve gerek il belediyelerinin gerekse ilçe belediyelerinin girişimlerde bulunarak e-sporun genç kitlelere daha fazla yayılmasına destek olabileceği düşünülmektedir.

Bir diğer husus ise belediyelerin e-spor özelinde ulusal düzeyde isimlerini duyurmuş olan takımları olmasına rağmen, uluslararası veri tabanlarında çok fazla ön planda olmayışıdır. Ulusal düzeyden uluslararası düzeye geçiş olduğunda özel spor kulüplerinin isimleri görünmeye başlamaktadır. Bu durum belediyelerin e-spor hususunda ulusal hedefler doğrultusunda hareket ettiğini, uluslararası arenaları ise özel spor kulüplerinin daha fazla hedeflediği söylenebilir.

Dünya çapındaki diğer örnekleri de incelediğimizde ülkemizdeki ile benzer bulgulara rastlanmaktadır. Belediyeler e-spor hususunda ulusal düzeyde faaliyetlerde ön plana çıkarken, uluslararası düzeyde ise profesyonel takımlar kendilerini göstermektedirler.

Dünya genelinde hükümetlerin ve yerel yönetimlerin e-sporu desteklemek için çeşitli politikalar geliştirdikleri de belirtilmektedir (<https://digiday.com/marketing/governments-around-the-world-are-changing-their-policies-to-support-esports>). Hükümetlerin e-spor hususunda gündemi yakalayabilmek ve geri kalmamak adına 5 adım takip etmesi önerilmektedir. Bu adımlar şu şekildedir;

- Mesleki anlamda tanınırlığın sağlanması
- Lisans ve vize düzenlemelerinin yapılması
- E-spora yatırım yapılması
- Altyapının oluşturulması
- Turnuva organizasyonları ve sponsorluk sağlanması (<https://gammalaw.com/five-key-ways-governments-getting-involved-in-esports>).

E-spor hususunda gündemi yakalayabilmek adına eksiksiz bir biçimde yerine getirilmesi önerilen bu 5 adımın e-spora temel oluşturulması, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi adına oldukça önemlidir.

Çin'de 2005 yılı Nisan ayında, 10'dan fazla il ve belediyeden e-spor kulüplerinin ve takımlarının temsilcileri, kuralların ve düzenlemelerin standardizasyonu ile e-sporun gelecekteki gelişimini tartışmak üzere Spor Bakanlığı tarafından düzenlenen bir toplantıya katılım göstermişlerdir (Lu, 2016).

Eyalet sistemi ile yönetilen Brezilya'da ise e-sporun eyalet spor takviminin bir parçası haline getirilmesi konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda 150 farklı belediyeye

hükümet tarafından bu konu ile ilgili destek sunulacağı da belirtilmektedir (Martins ve diğ., 2022).

Yerel yönetimler bakımından e-sporun akıllı şehir konseptinin önemli bir unsuru haline gelebileceği de düşünülmektedir. Atalı (2018), Józwiak (2002)'nin çalışmasından yola çıkarak "e-spor şehirleri" kavramına ulaşmıştır. Józwiak, dünyanın ilk e-spor şehirlerinden birinin çok ciddi yatırımlar yapılarak Çin'in Hangzhou kentinde açıldığını, kısa bir zaman içerisinde sektörde lider e-spor oyunlarının başkenti haline geldiğini, çeşitli takımların burada yerleşik hale geçtiğini, e-spor akademisi ve hatta e-spor oyuncularına özel bir hastaneyi de proje kapsamında hayata geçirdiklerini belirtmektedir. Özellikle e-sporun da dahil edildiği Asya Oyunları'nın da Hangzhou kentinde düzenlenmesi de belediyeçilik için oldukça önemli dönüm noktalarından birisidir.

Bu bilgilerden yola çıkılarak hem dünyada hem de ülkemizde belediyelerin e-sporla ilgili çalışmalar yaptıkları söylenebilir. Bu bağlamda belediyelerin e-spor hususunda daha fazla yapabileceği yatırımların ve halka ulaşmasında da kilit rol üstlenebileceğini belirtmek gerekmektedir.

Spor Kulüpleri ve E-spor

Ülkemizde özellikle futbol alanında yer alan süper lig takımları incelendiğinde, süper ligde yer alan 19 takımdan 17 tanesinin de kendi espor takımları olduğu belirlenmiştir. Buna göre de futbol branşından süper ligde yer alan profesyonel spor kulüplerinin yaklaşık %90'ının e-spor takımlarına sahip oldukları ve gerek ulusal gerekse uluslararası müsabakalarda yer aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. 2019 yılı sonu itibarı ile de dünya genelindeki örneklerle birlikte 400'den fazla profesyonel spor kulübünün de e-spor sektöründe var olduğu belirtilmektedir (Scholz ve diğ., 2021). Dünya çapındaki spor kulüplerinin de ilgisini çeken esporun kulüplerin bünyesine dahil edilmesinin sebeplerinin ise popüler markaların ilgisini çekmesi, ekonomisini düzenli olarak geliştirmesi ve demografik olarak etkileyici bir izleyici kitlesine sahip olması gösterilmektedir (Üçüncüoğlu ve Çakır, 2017). Aşağıda elektronik sporlara yatırım yapan dünyaca ünlü spor kulüplerinden bazıları listelenmiştir.

- AFC Ajax → Hollanda
- AS Roma → İtalya
- Baskonia → İspanya
- FC Copenhagen → Danimarka
- FC Schalke → Almanya
- FC Volga → Rusya Federasyonu

- Genoa → İtalya
- Manchester City → İngiltere
- Panathinaikos → Yunanistan
- Paris Saint Germain → Fransa
- Philadelphia 76ers → Amerika Birleşik Devletleri
- PSV Eindhoven → Hollanda
- Santos → Brezilya
- Sporting Lizbon → Portekiz
- Valencia → İspanya
- VFL Wolfsburg → Almanya
- West Ham United → İngiltere

2021 yılı itibari ile Türkiye E-spor Federasyonu'na kayıtlı 2467 kadın, 5659 erkek toplam 8126 e-sporcu bulunmaktadır. Lisanslı kulüp sayısı 165, e-spor salonu sayısı ise 57'dir. 2021 yılı itibari ile ülkemizde 63 tane e-spor organizasyonu düzenlenmiştir (<https://www.gaminginturkey.com/files/pdf/turkiye-oyun-sektoru-raporu-2021.pdf>). Bu veriler, ülkemizde e-spor ile ilgili ciddi bir talebin olduğunu ve organizasyonlar vasıtası ile de hem sporcuların desteklendiği hem de bu branşın geniş kitlelere yayılmasının amaçlandığı söylenebilir.

Elektronik sporların doğaları gereği birçok güçlü ve zayıf yönleri olabilmektedir. Bu bağlamda Uluslararası E-spor Federasyonu (IESF), e-spor özelinde gerçekleştirmiş oldukları SWOT analizinde aşağıda yer alan Tablo I. deki hususlara vurgu yapmaktadır.

Tablo I: E-spor SWOT Analizi

Güçlü yönler	Zayıf yönler	Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Geniş izleyici kitlesi ve izleyici sayısı• Katılım için düşük engeller• Büyük sponsorların ilgisi	<ul style="list-style-type: none">• Sınırlı altyapı• Profesyonellik eksikliği• Eğitim eksikliği	<ul style="list-style-type: none">• Profesyonellik• Yapısal ve verimlilik oyunları• Yeni ödeme sistemi	<ul style="list-style-type: none">• Bölümlere ayrılmış hayran kitlesi• Oyun bozulması• Sağlıklı yaşam savunuculuğu

(<https://iesf.org/esports>).

Tablo I incelendiğinde, elektronik sporların güçlü yönleri, zayıf yönleri, olası fırsatlar ve tehditler belirtilmiştir. Elektronik sporların güçlü yönleri incelendiğinde; geniş bir izleyici kitlesine ve sayısına sahip olması geniş kitlelere erişim hususunda elektronik sporların oldukça avantajlı olduğunu belirtmektedir. Özellikle genç nesle hitap eden

elektronik sporları izlemeyi tercih eden bireylerin sosyalleşme, oyun bilgisi arttırma, yetenek geliştirme, en iyi oyuncuları izleme ve eğlenceli vakit geçirme gibi nedenlerle de bu yayınları izledikleri belirtilmektedir (Qian ve diğ., 2020). Günümüz teknolojisi ile izleyiciler televizyon, bilgisayar ve mobil cihazlar aracılığı ile izlemek istedikleri müsabakaları takip edebilmekte, yeniden izlemek istedikleri veya kaçırdıkları müsabakaları da sonradan izleyebilmektedirler. İnternet bağlantısında sahip hemen hemen her cihazdan erişilebilirlik gerçekleştirilebildiği için katılım oranı ise oldukça yüksektir. Bu kadar büyük bir ilgi gören elektronik sporlar, sponsorların da ilgisini çekmekte ve kendi markalarının tanıtım faaliyetlerine elektronik sporlar vasıtası ile katkıda de bulunmaktadır (Kocaömer, 2018).

Zayıf yönler incelendiğinde ise sınırlı bir altyapıya sahip olması karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda özellikle teknolojik olarak değil, örgütsel bir altyapı eksikliğinden bahsetmek mümkündür. Bu eksikliğin olmasının da özellikle elektronik sporların önündeki en büyük engel olduğu belirtilmiştir (Schubert ve diğ., 2022). Elektronik sporlarla ilgilenen bireylerin özellikle rekreatif özelliklerinin daha ön planda olduğu ve profesyonelleşmeden kaçınması da ayrı bir zayıf yön olarak değerlendirilmekte birlikte doğru bir eğitim süreci ile birlikte profesyonelleşme ile ilgili ciddi bir potansiyelin olduğu da belirtilmektedir (Pluss ve diğ., 2019). Eğitim eksikliği kısmının da bir diğer zayıf yön olduğu belirtilmekle birlikte, özellikle ders müfredatlarına bu dersin doğru bir içerik ile birlikte eklenmesi ile eğitim eksikliği sorununa da çözüm bulunabileceği ve e-spor ile ilgili ön yargıların da ortadan kaldırılabilceği belirtilmektedir (Jenny ve diğ., 2021).

Olası fırsatların ele alındığı kısımda ise profesyonelleşmenin ciddi bir potansiyele sahip olduğu, gerekli eğitim ve geliştirme çalışmaları ile profesyonelleşmenin hızlandırıl-

Tehditlerin değerlendirildiği kısımda ise hayran kitlesinin gruplaşmasından bahsedilmektedir. Bu durumun da bazı olumlu yanları olsa da genel anlamda hedef kitlelere ulaşmayı zorlaştırabileceği ve bazı hayran kitlelerinin göz ardı edilmesi ile sonuçlanabileceği düşünülmektedir (Yu ve diğ., 2022). Bununla birlikte oyunda meydana gelebilecek bozulmalar neticesinde oyunların farklı bir dinamığe kavuşması veya oyunun piyasadan kaldırılması da olası tehditlerdendir (Guglielmi ve diğ., 2022). Rekabetçi espor oyunları için gereken eğitimin yoğunluğu, bir bilgisayar veya televizyon ekranının önünde saatlerce aynı pozisyonda oturmayı, yüksek düzeyde strese, görsel dikkat, mavi ışığa (ışık yayan diyetlerden) odaklanmayı gerektirmekte olduğu ve sonuç olarak sağlıksız bir yaşam tarzına yakın olan küçük kas hareketleri ile sınırlı kaldığı belirtilmektedir (Di Francisco-Donoghue ve Balentine, 2018; Chung ve diğ., 2019; Zwibel ve diğ., 2019). Bu nedenlerden dolayı da sağlık ile ilgili bazı risk faktörlerinin ortaya çıkma olasılığı hem sporcuları hem de ailelerini endişelendirebilmektedir.

E-spor ile ilgili yapılan SWOT analizi bulgularına göre, güçlü olunan yönler daha da güçlendirilip, zayıf yönler de güçlü hale getirilip, olası fırsatlar değerlendirilip, tehdit kısımları da nötrale edildiği takdirde elektronik sporların daha da yaygın hale gelmemesi ve gelişmemesi için olumsuz bir durum öngörülmemektedir.

E-sporun güçlü ve zayıf yönlerini ele alan bir çalışmada da bazı bulgular saptanmıştır. Bu bulgulardan güçlü yönler; düşük maliyet, kolay ulaşılabilirlik, kariyer imkânı, ülke tanıtımı, devlet desteği, taraftarlık olgusu, yeni jenerasyon, teknoloji, gelişim potansiyeli, bireysel ve sosyal kazanımlardır. Zayıf yönler ise; tanıtım, hukuki problemler, güvenlik problemleri, sağlık problemleri, tüketicilerin çabuk sıkılması, kariyer süresi, internet altyapısı, kötü amaç olarak ve regülasyon eksikliği olarak açıklanmaktadır (Aslan ve Çoknaz, 2021). Bu güçlü ve zayıf yönler bakımından da özellikle belediyeler tarafından sunulan e-spor hizmetleri titizlikle incelenmeli, alanında uzman bir ekip tarafından bu faaliyetler yürütülmelidir.

E-sporun Endüstri Boyutları

Kültürel ve yaratıcı endüstriler gibi diğer gelişmekte olan endüstrilerle karşılaştırıldığında, e-spor endüstrisinin çok yönlülük, popülerite ve sürdürülebilirlik gibi birçok avantajı bulunmaktadır (Ma ve diğ., 2013). E-spor endüstrisi, 1990 yıllarının sonlarında oyun endüstrisi altyapısı ile evrimleşme sürecine girmiş ve son yıllarda da bilgi işlem teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte gelişim hızını iyice arttırmıştır (Ward ve Harmon, 2019). Özellikle video oyun sektöründeki hızlı ve yoğun gelişime bağlı olarak e-spor endüstrisinin de yaygınlaşarak gelişimine devam edeceği düşünülmektedir.

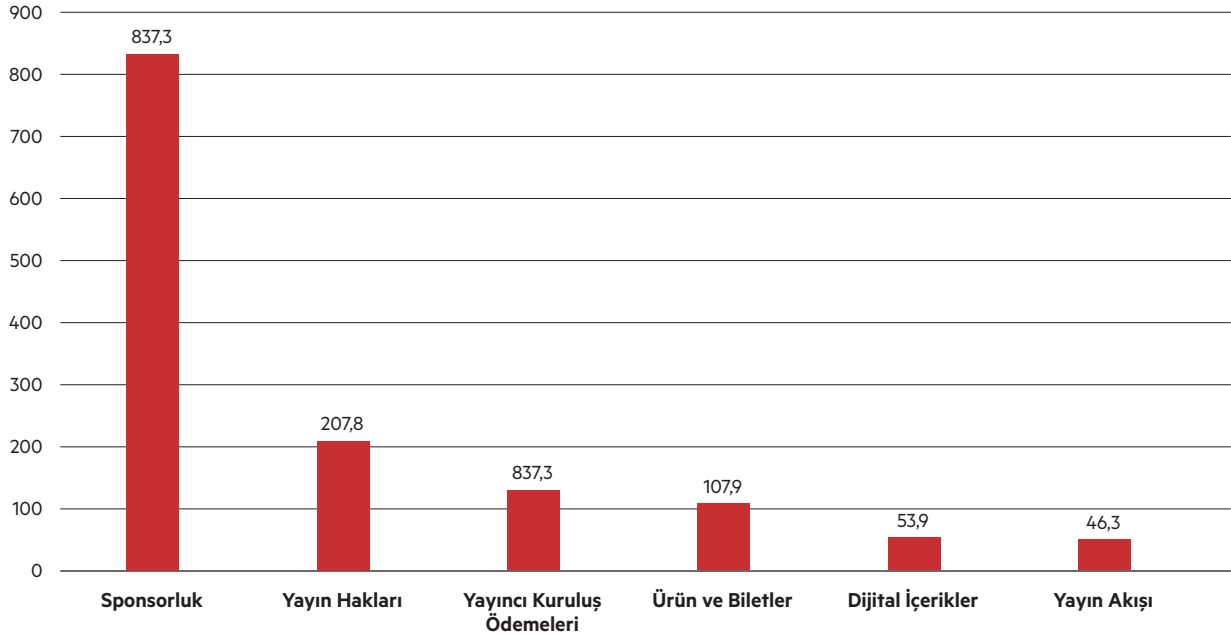
Elektronik sporların yoğun bir kısmının bilgisayar üzerinden yapıldığı günümüzde, potansiyel anlamda farklı oyun platformları da bulunmaktadır. Genel olarak bilgisayar, konsol ve tablet/cep telefonu oyunları olarak kategorik hale getirilmiş olan elektronik sporlarda oyun üreticilerinin platformlara göre küresel gelir kaynakları sıralandığında ilk sırada tablet/cep telefonu oyunları (92.2 milyar dolar), ikinci sırada konsol oyunları (51.8 milyar dolar) ve üçüncü sırada bilgisayar oyunları (38.2 milyar dolar) ve dördüncü sırada bilgisayar tarayıcısı (browser) üzerinden oynanan oyunlar (2.3 milyar dolar) gelmektedir (Wijman, 2022). Tablet/cep telefonu oyunlarının gelirlerinin bu kadar yüksek olmasının sebebinin erişilebilirliğinin kolay olması ve genellikle ücretsiz olmasıdır. Konsol oyunlarının ikinci sırada gelmesi ise konsolların yalnızca kendi platformlarına özel ve markalaşmış firmalar aracılığı iyi kaliteli oyunlar sunmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısı ile e-sporun sadece bilgisayar ve konsol oyunları ile sınırlı kaldığı düşünülmeyip, geleceğin espor yıldızı olması beklenen tablet/cep telefonu oyunlarının da göz ardı edilmeden espor ekosistemi içerisindeki yerini alması sağlanabilir.

Elektronik sporlar yalnızca dijital oyunlardan ibaret değildir ve birçok farklı bileşeni içerisinde barındırmaktadır. Günümüzde elektronik sporlar endüstrisinin temelini oluşturan bileşenler aşağıda listelenmiştir;

- Oyun geliştiricileri ve donanım üreticileri
- Etkinlik katılımcıları ve etkinlik organizatörleri
- E-sporla ilgili ürünlerin içerik üretimi, promosyonu ve satışı (Funk ve diğ., 2018).

E-spor endüstrisinde yer alan bu bileşenler her ne kadar yeterli gibi görünse de teknolojinin gelişimi ile birlikte dinamik bir yapıda olduğu ve sürekli olarak gelişim ve değişim gerçekliği ile karşı karşıya kaldığı söylenebilir. Elektronik sporlar, bu dinamik yapılarından dolayı bu bileşenlere ilave birçok bileşenin ortaya çıkma veya bu bileşenlerin zaman içerisinde önemlerini kaybedebilme potansiyelleri bulunmaktadır.

Tüm bunlara ek olarak, elektronik sporlarda gelir kaynağı oluşturan 6 farklı unsurdan da söz etmek mümkündür. Bu unsurlar; sponsorluk, yayın hakları, yayıncı kuruluş ödemeleri, ürün ve biletler, dijital ile yayın akışıdır. Bu 6 unsurdan elde edilebilecek olan gelirler de kendi içerisinde farklılık göstermektedir. Elektronik sporlarda gelir kaynağı oluşturan 6 unsur ve gelir dağılımları Şekil 1. de açıklanmıştır.

Şekil 1. 2022 yılı espor gelir kaynakları [Milyon dolar olarak belirtilmiştir] (<https://www.statista.com/statistics/490358/esports-revenue-worldwide-by-segment/>).

Şekil 1’de yer alan bilgilere göre elektronik sporların başlıca gelir kaynağının sponsorluk anlaşmaları olduğu söylenebilir. Bunu yayın hakları, yayıncı kuruluş ödemeleri, ürün ve biletler, dijital içerikler ve yayın akışı izlemektedir. Elektronik sporların gelir kaynağının çok büyük bir kısmının sponsorlar tarafından karşılanması olası risk faktörlerinden birisi olarak değerlendirilebilir. Sponsorların anlaşmalarından vazgeçmesi veya anlaşmalarını yenilememesi, gelir elde edilebilmesi bakımından bir risk faktörü oluşturabilecektir. Bununla birlikte gelirin büyük bir kısmının yalnızca sponsorlar üzerinde yoğunlaşması da elektronik sporların gelir elde edebilmek için sponsorlara olan bağımlılığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla elde edilecek gelirlerin yalnızca sponsorlar üzerine odaklanmaması gerekmektedir. Birlikte yayın hakları, yayıncı kuruluş ödemeleri, ürün ve biletler, dijital içerikler ve yayın akışı gibi gelir kaynaklarını arttırmaya yönelik tedbir ve planlamaların da yapılması önerilmektedir.

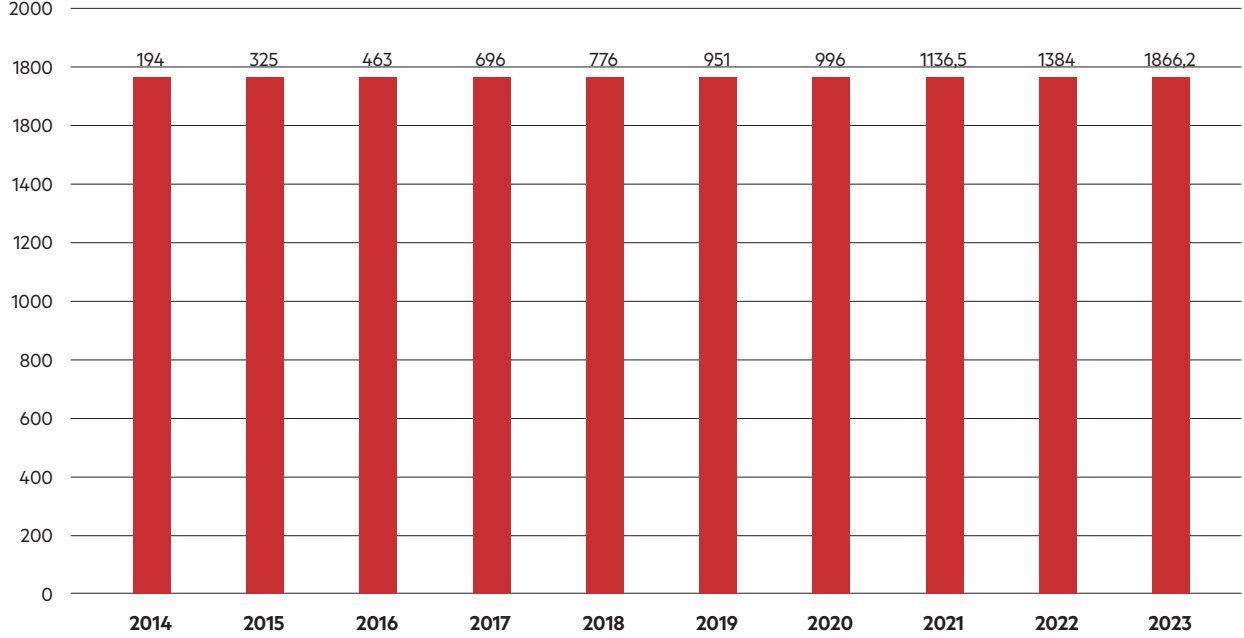
Geleneksel endüstrilerle karşılaştırıldığında gelişmekte olan endüstriler, yeni teknolojilerin uygulanmasıyla ortaya çıkan, başlangıç aşamasında veya büyüme aşamasında olan, iyi pazar beklentilerine sahip ve endüstrinin gelecekteki gelişme yönünü temsil eden endüstrileri ifade etmektedir. Gelişmekte olan endüstriler, farklı teknoloji, sistem ve organizasyon türlerinin tamamlayıcılığı ve entegrasyonu gibi işbirlikçi inovasyon özelliğine sahiptirler (İbrahim ve diğ., 2009). E-spor endüstrisi, bilgi teknolojisi, spor ve eğlenceyi içeren ve interneti, geleneksel medyayı ve kitle tüketimini

kapsayan e-spor endüstrisi kapsamı sayesinde güçlü bir işbirlikçi yeniliğe sahiptir. Bununla birlikte, 5G, arttırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik, büyük veri ve blok zinciri gibi çeşitli yeni teknolojilerin ilk uygulama alanları genellikle e-spor endüstrisi olmaktadır. E-spor ile bilgi teknolojisi ve yapay zekâ gibi en son teknolojiler arasındaki ilişki, Formula 1 yarışları ile otomobil endüstrisi arasındaki ilişkiye benzetilmektedir (Zhu ve diğ., 2022).

E-spor da özellikle kent ağı oldukça önem arz etmektedir. Kent ağında yer alan kentsel dinamiklerin ortaklaşa üretim sürecinde espor gibi tamamlayıcı endüstriler vasıtasıyla iş gücü havuzu, ortak pazarlar ve kaynaklar üretilebilmektedir. Bu durum da ekonomik bir hareketliliğin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Scott ve Pope, 2007). E-spor endüstrisinin, özellikle başlangıç dönemlerinde ülkelerin önde gelen endüstri kentlerinde yoğunlaştığı belirtilmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte de e-spor, çevrimiçi oyunlara ve mobil oyunlara doğru evrilmiştir. E-spor endüstrisi zinciri, içerik araştırma ve geliştirme, etkinlikler, içerik üretimi ve içerik tanıtımı gibi birçok bileşeni de kapsayacak bir biçimde genişleme göstermiş ve şehir merkezini çevreleyen küçük ve orta ölçekli ilçelerin de espor endüstrisini geliştirmek ve endüstriyel tamamlayıcılık oluşturmak için yerel avantajlara sahip olmasına öncülük etmeye başlamıştır. Ek olarak, oyun geliştirme, sanat, satış ve operasyonun çoğu işlevi e-spor endüstrisi zincirinde dış kaynaklardan temin edilebilir. Bu durumun da yine bir ekonomik hareketliliğe sebep olabileceği belirtilmektedir (Wen ve

diğ.,2021). E-spor endüstrisinin bir diğer avantajı ise, üretimin gerçekleştirilebilmesi adına çoğu endüstrinin en çok önem verdiği konuların başında gelen coğrafi ortam faktörü, e-spor alanında diğer alanlara kıyasla nispeten düşük gereksinimlere sahiptir. Alan tahsisi bakımından ise espor endüstrisi, üretim faaliyetlerini daha düşük maliyetler ve daha uygun politikalar ile çevre bölgelere aktarma eğilimi de gösterebilmektedir (Christopherson ve Righthor,2010).

gerilemiş bulunmaktadır. E-sporun kendi içerisinde çok ciddi bir ekonomiye sahip olduğu ve bu ekonominin çoğu geleneksel spor branşından da yüksek seviyelerde aşıkardır. Dolayısı ile e-spor ekosisteminde bulunan bileşenlerin ciddi bir biçimde planlanarak sunulması bu ekonomiden elde edilebilecek payın artmasını sağlayabilecektir.

Elektronik sporların ekonomik boyutlarının küresel seviyede yaratmış olduğu gelir incelendiğinde, özellikle Covid-19 salgını öncesine kıyasla e-spor ekonomisinde yaklaşık 400 milyon \$ gelir artışı meydana geldiği görülmektedir. 2019 yılında küresel e-spor piyasasının büyüklüğü 951 milyon \$ iken, 2022 yılı itibariyle yaklaşık 1,4 milyar \$ büyüklüğe ulaşmıştır. Şekil 2' ye göre, 2025 yılı itibari ile küresel e-spor piyasasının büyüklüğünün 1,8 milyar \$'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.

E-spor endüstrisinin küresel gelirinin 2020 yılında yaklaşık olarak 1 milyar dolar olduğu belirtilmekle birlikte, 385 milyon dolar ile en büyük pay sahibi Çin'in, 253 milyon dolarlık gelire sahip olan Kuzey Amerika'yı ve 201 milyon dolarlık gelire sahip olan Avrupa'yı geride bıraktığının önemine de dikkat çekilmektedir (Newzoo, 2020). Böylesine büyük bir gelire sahip bir spor branşının gelirlerinden belirli bir coğrafyanın faydalanması da yapılan yatırımlar ile direkt olarak bağlantılıdır. Ülkemiz 2021 yılı itibari ile dünya gelir sıralamasında 18. sırada iken 2022 yılı itibariyle 30. sıraya

Potansiyel Alanlar

Wong ve Meng-Lewis (2022), e-sporun en büyük öznesi olan oyunun önemini vurgulayarak, e-sporcular tarafından benimsendiği belirlenen bir oyun için bilgisayar üreticileri, bilgisayar donanımı üreticileri, yazılım geliştiriciler, oyun üreticileri, gazeteler ve internet kafeler gibi kar odaklı kuruluşların yarışmalar veya turnuvalar düzenlediklerini belirtmektedirler. Bununla birlikte yerel yönetimlerin de e-spor destek politikalarını uygulamaya koymaya çalıştıkları ve e-spor etkinlikleri düzenledikleri de vurgulanmaktadır.

Avrupa ülkelerinin büyük bir çoğunluğunda e-spor ile ilgili tüm disiplinlerde bilgisayar bilimi, programlama, teknik beceri ve bilgi birikimi alanında deneyim ve beceri kazandıklarını vurgulamakta yarar bulunmaktadır. Böylece gençler, diğer temel derslerin yanı sıra yerel işletim sistemleri, veri tabanları, web siteleri, uygulamalar ve bilgisayar oyunu geliştirme alanlarında dersler almaktadırlar (Fountain,2000). Bununla birlikte, e-spor endüstrisinin sadece oyunculardan

değil, aynı zamanda e-spor sektörü ile bağlantılı bir dizi başka meslek dallarının olduğu da açıktır. Bu meslek dalları arasında hakemlik, antrenörlük, yetenek avcılığı, yayıncılık, strateji analistliği vb... sayılabilmektedir.

Zhu ve arkadaşları (2022), özellikle e-spor hususunda sanayi kentlerinde yapılan endüstri yatırımlarını konu aldıkları makalelerinde, e-spor ile ilgili yapılan yatırımların diğer endüstri kollarına yapılan yatırımlardan daha fark yaratıcı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle büyükşehirlerin ekonomik, kültürel ve ulaşım merkezleri olduğu, genellikle gelişmekte olan endüstrilerin gelişimi için gerekli kaynaklara sahip olmasının da bu gelişime yararının olacağı belirtilmektedir.

Sürekli olarak büyüyen bir sektör olan e-spor ve e-spor etkinlikleri, turizm sektörü için de önemli bir cazibe merkezi oluşturmaktadır (Dilek, 2019). Lee (2011), festival düzenleyen bir yerel yönetim örneğini incelediği çalışmasında, esporun da festivale dahil edilerek hedef kitlenin genişletilmesinden bahsetmektedir. Bunun da festivale özel olarak tasarlanan ve yarışması yapılan bir espor oyunu ile yapıldığını belirtmektedir.

Spor turizmine katılan turistlerin, bu turizm faaliyetine katılmalarının altında yatan motivasyon nedenleri farklılık göstermeksizin konaklama, yemek hizmetleri, ulaşım, turist bilgilendirme, sunulan spor aktiviteleri ve eğlence tesisleri gibi genel turizm altyapısından yararlanmaktadırlar. E-spor da bu noktada şüphesiz günümüz dünyasının hem iş hem de spor olarak en hızlı gelişen sektörlerinden birisidir (Masłowski ve Karasiewicz, 2021).

Turizm endüstrisi birçok disiplinle olduğu gibi spor disipliniyle de ilişki içindedir. E-spor maçlarını içeren etkinlikler günümüzde dünya çapında izlenmekte ve geniş kitlelere ulaşmaktadır. Bu etkinliklere yurt içi ve yurt dışından katılımcıların yarattığı hareketlilik, ağırlıklı olarak konaklama, yeme-içme, seyahat ve ulaşım hizmetlerine katkı sağlayarak turizm sektörünü de geliştirmektedir. E-spor pazarındaki ve faaliyetlerindeki bu hareketlilik, turizm sektörü açısından alternatif turizm potansiyeli için bir arz kaynağı oluşturmakta ve ürün çeşitliliği açısından e-spor turizminin önemli olduğu düşünülmektedir (Çetin ve Coşkun, 2021).

Kocaeli kenti özelinde yapılan "Turizm Master Planı" çalışmasında (<https://kocaelimarkalasiyor.com/projeler/turizm-master-plani>) spor turizminin de yer aldığı göz önünde bulundurularak elektronik sporların da bu kategoriye ciddi bir biçimde dahil edilmesi ile kentin turizm potansiyelinin arttırılabileceği düşünülmektedir. Çünkü elektronik spor turizminin gerek iller gerekse ülkeler bakımından bir diğer önemi de destinasyon imajının geliştirilmesidir. 400 milyona yakın kişinin bu turnuvaları takip ettiği, ciddi bir gelir kaynağı ve tanıtım potansiyeli de göz önünde

bulundurulduğunda büyük çaplı organizasyonların ülke imajına yapacağı olumlu katkının oldukça önemli bir hale geleceği belirtilmektedir (Yıldırım ve Tamer, 2022). Ayrıca turizmi kapsamında değerlendirilebilecek olan oyun fuarları ve oyun kongreleri de hem destinasyon imajının gelişmesine hem de turizm hareketliliğine sebep olarak ekonomik anlamda pozitif etkilere sebep olacaktır (Gül ve diğ., 2017).

Tablo II. de ülkemizin nüfus ile istatistikleri incelendiğinde

Tablo II: Türkiye nüfus istatistikleri

2021		2022	
Nüfus	84.680.273	Nüfus	85.279.553
0 - 14 yaş aralığı	22.4%	0 - 14 yaş aralığı	22%
15 - 64 yaş aralığı	67.9%	15 - 64 yaş aralığı	68.1%
65 yaş ve üzeri	9.7%	65 yaş ve üzeri	9.9%

(<https://www.gaminginturkey.com/files/pdf/turkiye-oyun-sektoru-raporu-2022.pdf>).

nüfus artışının 2021 yılına kıyasla 2022 yılında arttığı söylenebilir. Nüfus yoğunluğunun 15 - 64 yaş aralığında olmasından dolayı da e-spor hususunda nüfus bakımından ciddi bir potansiyelin olduğu söylenebilir.

Tablo III: Türkiye' de yaşa göre oyuncu dağılımları

2021		2022	
18 - 24 yaş aralığı	25%	18 - 24 yaş aralığı	27%
25 - 34 yaş aralığı	35%	25 - 34 yaş aralığı	38%
35 - 44 yaş aralığı	26%	35 - 44 yaş aralığı	30%
45 - 54 yaş aralığı	12%	45 - 54 yaş aralığı	4%
55 - 64 yaş aralığı	2%	55 - 64 yaş aralığı	1%

(<https://www.gaminginturkey.com/files/pdf/turkiye-oyun-sektoru-raporu-2022.pdf>).

Tablo III'de e-spor ile ilgilenen bireylerin dağılımları incelendiğinde, oyunlar ile en yoğun biçimde ilgilenen yaş aralığının genç nesil olarak tabir edebileceğimiz 25 - 34 yaş aralığı olduğu söylenebilir. 45 yaştan sonra ise elektronik sporlara olan ilginin azaldığı söylenebilir.

Hem Tablo II hem de Tablo III'de yer alan verilerden yola çıkılarak, ülkemizin yoğun ve genç bir nüfusa sahip olduğu söylenebilir. E-sporun temelini oluşturan teknolojik aygıtların kullanılabilmesi için gerekli olan bazı motorik ve bişişsel beceriler ile bu becerilerin kendilerini gösteriş biçimleri ise nesilden nesile farklılıklar göstermektedir (Skidmore ve diğ., 2014). Bununla birlikte teknolojik gelişmelerin tüm kuşaklar tarafından benimsenmesinin oldukça zor olduğu, dijital erişim ve kullanım düzey ve sıklıklarının tüm kuşak gruplandırılmalarında farklılık gösterdiği ifade edilmektedir (Moscardo ve diğ., 2010).

Teknolojik gelişmelere yabancı kalmayan Y kuşağı bireyler ile teknolojinin merkezinde doğmuş olan Z ve Alfa kuşağı bireyler, teknolojiye olan yatkınlıklarından dolayı ülkemizde esporun gelişimi ve yaygınlaşması konusunda en önemli kuşak temsilcileri olarak değerlendirilebilirler. Özellikle Z ve Alfa kuşağındaki bireyler, e-spor sektöründe oldukça başarılı performanslar sergilemeleri ile ön plana çıkmaktadırlar.

Elektronik sporların ekosisteminin ve kente katabileceği değerlerin ön plana çıkarıldığı bu çalışmada, elektronik sporların yalnızca oyun oynamaktan ibaret olmadığı, kendi ekosistemi içerisinde birçok unsur ile yakın ilişkiler içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geleneksel spor branşlarından farklı olarak elektronik sporlarda kullanılan elektronik aygıtların olması bile espor ekosisteminin geleneksel spor branşlarındaki ekosistemlerden daha geniş olabileceğini gösterebilir.

Her spor branşında olduğu gibi elektronik sporların yaygınlaşma hızı ve potansiyeli diğer spor branşlarından oldukça fazlaymış gibi görünse de doğru ve zamanında atılmayan adımlarla bu potansiyelin açığa çıkarılması mümkün olmayacaktır.

Bu noktada yerel yönetimlerin atabileceği adımların bazıları şu şekilde olabilir;

- İzleyici kitlesini arttırmak adına sosyal medya kanallarından (facebook, twitter, instagram, twitch tv, discord...) yayınlar yapılabilir.
- Özellikle büyük firmalardan sponsorluk konusunda destek alınabilir.
- Örgütsel eksikliğin tamamlanabilmesi adına gerek ulusal gerek bölgesel gerekse yerel olarak örgütsel bir yapılanma konusunda adım atılabilir. Örgütsel bir yapının olması müsabakaların düzenlenmesi için oldukça

kritik öneme sahiptir.

- Profesyonelliği arttırmak adına esporculuk kavramı ile ilgili daha fazla bilgilendirme yapılabilir.
- Özellikle ebeveynleri de sürecin içerisine dahil eden eğitimler düzenlenebilir. E-spor ekosistemi içerisinde bulunan oyuncu, koçluk, oyun analisti, egzersiz uzmanı gibi meslek ile ilgili unsurları süreçlere dahil edebilir.
- Oyun geliştiricileri ile anlaşmalar sağlanarak yerel yönetime özel bir oyun geliştirilmesi sağlanabilir. Belirli periyotlarla turnuvalar düzenlenip çeşitli ödüller verilebilir.
- Donanım geliştiricileri ile anlaşmalar sağlanarak e-spor da kullanılan elektronik ürünlerin kent markası adıyla üretimi gerçekleştirilebilir.
- İnternet erişimi hususunda erişilebilirliği arttırmak adına lisanslı olarak e-spor yapan bireylere ücretsiz internet ve donanım hizmeti sağlanabilir.
- Kentin ve e-sporun logosunu taşıyan çeşitli ürünler üretilerek satışa sunulabilir.
- Turizm potansiyelini arttırmak adına turnuvalarına ev sahipliği yapabilecek arenalar, e-spor teknoloji merkezleri ve e-spor kampı gibi çeşitli departmanlar hizmete sunulabilir.
- E-spor konusunda çeşitli kongre, panel, sempozyum gibi bilimsel faaliyetlere ev sahipliği yapılabilir.

Sonuç olarak e-sporun günümüzde oldukça popüler bir spor branşı haline geldiği ve gelecekte de bu popülerliğini koruyarak daha da yaygın hale geleceği düşünülmektedir. Özellikle halka hizmet noktası denildiğinde akla gelen belediyeler, e-spor hususunda da hedef kitle olan gençlere hizmet sunma konusunda çalışmalarını sürdürmeli ve geliştirmelidirler.

Kaynakça

- Aslan, T., & Çoknaz, D. (2021). Güçlü ve Zayıf Yönleri ile Esport: Yönetici ve Akademisyen Bakış Açısına Dayalı Nitel Bir Çalışma. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 118-136.
- Atali, L. (2018). Akıllı Şehirler ve Spor (Smart Cities and Sport). *Herkese Bilim ve Teknoloji Dergisi*, Vol. 96, 14-15.
- Bilir, H. (2022). E-Spor Ekonomisinin Gelişimi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 327-341.
- Billings, A. C., & Hou, J. (2019). The origins of esport: a half century history of “overnight” success. *Understanding Esports: An Introduction to the Global Phenomenon*. London: Lexington Books, 31-44.
- Borowy, M. (2013). Pioneering eSport: the experience economy and the marketing of early 1980s arcade gaming contests. *International Journal of Communication*, 7, 21.
- Christopherson, S., & Rightor, N. (2010). The creative economy as “big business”: Evaluating state strategies to lure filmmakers. *Journal of planning education and research*, 29(3), 336-352.
- Chung, T., Sum, S., Chan, M., Lai, E., & Cheng, N. (2019). Will esports result in a higher prevalence of problematic gaming? A review of the global situation. *Journal of behavioral addictions*, 8(3), 384-394.
- Çetin, A., & Coşkun, M. (2021). A conceptual overview of E-sports tourism as a new trend in the tourism industry. *Journal of Management and Economic Studies*, 3(1), 28-34.
- DiFrancisco-Donoghue, J., & Balentine, J. R. (2018). Collegiate eSport: where do we fit in?. *Current sports medicine reports*, 17(4), 117-118.
- Dilek, S. E. (2019). E-Sport events within tourism paradigm: A conceptual discussion. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 3(1), 12-22.
- Fountain, J. E. (2000). Constructing the information society: women, information technology, and design. *Technology in society*, 22(1), 45-62.
- Funk, D. C., Pizzo, A. D., & Baker, B. J. (2018). eSport management: Embracing eSport education and research opportunities. *Sport Management Review*, 21(1), 7-13.
- Guglielmi, E., Scalabrino, S., Bavota, G., & Oliveto, R. (2022). Towards Using Gameplay Videos for Detecting Issues in Video Games. *arXiv preprint arXiv:2204.04182*.
- Gül, İ., Kızıllırmak, İ., Güler, E., & Yardı, Z. (2017). Fuar Turizmi Kapsamında Oyun Fuarları Gaming İstanbul Örneği. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, (2), 101-120.
- Ibrahim, S. E., Fallah, M. H., & Reilly, R. R. (2009). Localized sources of knowledge and the effect of knowledge spillovers: an empirical study of inventors in the telecommunications industry. *Journal of Economic Geography*, 9(3), 405-431.
- Jenny, S. E., Gawrysiak, J., & Besombes, N. (2021). Esports.edu: An inventory and analysis of global higher education esports academic programming and curricula. *International Journal of Esports*, 1-46.
- Józwiak, P. (2022). E-sports cities: a study on special legal problems connected with e-sports from the point of view of a local government. *Journal of Physical Education & Sport*, 22(5).
- King, D. L., Delfabbro, P. H., & Griffiths, M. D. (2011). The role of structural characteristics in problematic video game play: An empirical study. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 9, 320-333.
- Kocaömer, C. (2018). Elektronik spor faaliyetlerinde sponsorluğun marka değeri üzerine etkisi: League Of Legends örneği. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi*, (5), 46-82.
- Lee, J. J. (2011). A Successful Case of the ‘Great Admiral Yisunsin Festival’ that Integrates ‘Chungmugong e-sports Competition’. *The Journal of the Korea Contents Association*, 11(6), 127-134.
- Lu, Z. (2016). From e-heroin to e-sports: The development of competitive gaming in China. *The International Journal of the History of Sport*, 33(18), 2186-2206.
- Ma, H., Wu, Y., & Wu, X. (2013). Research on essential difference of e-sport and online game. In *Informatics and management science V* (pp. 615-621). Springer London.
- Martins, D. J. D. Q., Moraes, L. C. L., & Marchi Júnior, W. (2022). COVID-19 impacts on school sports events: an alternative through E-sports. *Managing Sport and Leisure*, 27(1-2), 45-49.
- Masłowski, P., & Karasiewicz, T. (2021). Esports as a new trend in the tourism industry. *Geography and Tourism*, 1(9), 95-105.
- Mora-Cantalops, M., & Sicilia, M. Á. (2019). Team efficiency and network structure: The case of professional league of legends. *Social Networks*, 58, 105-115.
- Moscardo, G., Pendergast, D., & Benckendorff, P. (Eds.). (2010). *Tourism and generation Y*. CAB International.
- Newzoo (2020). *Global Esports Market 2020 Report*. <https://strivesponsorship.com/wp-content/uploads/2020/03/Global-Esports-Market-Report-2020.pdf>
- Pluss, M. A., Bennett, K. J., Novak, A. R., Panchuk, D., Coutts,

- A. J., & Fransen, J. (2019). Esports: the chess of the 21st century. *Frontiers in psychology*, 10, 156.
- Qian, T. Y., Wang, J. J., Zhang, J. J., & Lu, L. Z. (2020). It is in the game: Dimensions of esports online spectator motivation and development of a scale. *European sport management quarterly*, 20(4), 458-479.
- Scholz, T., Völkel, L., & Uebach, C. (2021). Sportification of esports-A systematization of sport-teams entering the esports ecosystem. *International Journal of Esports*, 2(2).
- Schubert, M., Eing, F., & Könecke, T. (2022). Perceptions of professional esports players on performance-enhancing substances. *Performance Enhancement & Health*, 10(4), 100236.
- Scott, A. J., & Pope, N. E. (2007). Hollywood, Vancouver, and the world: employment relocation and the emergence of satellite production centers in the motion-picture industry. *Environment and Planning A*, 39(6), 1364-1381.
- Skidmore, S. T., Zientek, L. R., Saxon, D. P., & Edmonson, S. L. (2014). The impact of generational status on instructors' reported technology usage. *Contemporary Educational Technology*, 5(3), 179-197.
- Stanton, R. (2015). A brief history of video games: From Atari to virtual reality. Hachette UK.
- Uzuner, M. E. (2021). E-Sporda Kullanılan Dijital Oyun Türleri. Y. İLGAR DOĞAN (Ed.), *Spor Bilimlerinde Güncel Konular ve Yaklaşımlar-2 içinde* (328-354. ss.). Çizgi Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Üçüncüoğlu, M., & Çakır, V. O. (2017). Modern Spor Kulüplerinin Spor Faaliyetlerine İlgili Gösterme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(2), 34-47.
- Ward, M. R., & Harmon, A. D. (2019). ESport Superstars. *Journal of Sports Economics*, 20(8), 987-1013.
- Wen, H., Zhang, Q., Zhu, S., & Huang, Y. (2021). Inter-and intra-city networks: how networks are shaping China's film industry. *Regional Studies*, 55(3), 533-545.
- Wijman, T. (2022). The Games Market in 2022: The Year in Numbers. <https://newzoo.com/resources/blog/the-games-market-in-2022-the-year-in-numbers>
- Wong, D., & Meng-Lewis, Y. (2022). Esports diplomacy-China's soft power building in the digital era. *Managing Sport and Leisure*, 1-23.
- Yıldırım, Ü., & Tamer, E. T. (2022). Elektronik Spor Turizmi: Elektronik Spor İzleyicileri Üzerine Bir Araştırma. *Türk Turizm*

Araştırmaları Dergisi, 6(3), 728-743.

- Yu, B., Brison, N. T., & Bennett, G. (2022). Why do women watch esports? A social role perspective on spectating motives and points of attachment. *Computers in Human Behavior*, 127, 107055.
- Zhu, Y., Yin, J., Yang, Z., & Cheng, Z. (2022). City Network and Industry Evolution: Case of the Esports Industry in the Yangtze River Delta, China. *Journal of Urban Planning and Development*, 148(3), 04022028.
- Zwibel, H., DiFrancisco-Donoghue, J., DeFeo, A., & Yao, S. (2019). An osteopathic physician's approach to the Esports athlete. *Journal of Osteopathic Medicine*, 119(11), 756-762.

İnternet Kaynakçası

<https://digiday.com/marketing/governments-around-the-world-are-changing-their-policies-to-support-esports/>

<https://www.gaminginturkey.com/files/pdf/turkiye-oyun-sektoru-raporu-2022.pdf>

<https://gammalaw.com/five-key-ways-governments-getting-involved-in-esports/>

<https://iesf.org/esports>

<https://kocaelimarkalasiyor.com/projeler/turizm-master-plani/>

<https://playerbros.com/turkiyede-espor-kulubu-bulunan-belediye-sayisi-artiyor/>

<https://www.gaminginturkey.com/files/pdf/turkiye-oyun-sektoru-raporu-2021.pdf>

<https://www.gaminginturkey.com/files/pdf/turkiye-oyun-sektoru-raporu-2022.pdf>

<https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/baskentin-ilk-espor-kulubu-kuruldu-41480439>

<https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/birimler/spor-sube-mudurlugu/33/38179>

<https://www.statista.com/statistics/490358/esports-revenue-worldwide-by-segment/>

<https://www.statista.com/statistics/490522/global-esports-market-revenue/>

GEBZESEM, Kocaeli

Yerel Yönetimlerde Spor Yoluyla Sürdürülebilir Kalkınma: Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Çalışması Sustainable Development Through Sports in Local Governments: Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor Case Study

Öğr. Gör. Dr. Eda ADATEPE

Bayburt Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü
edaadatepe@bayburt.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1254-9300

Prof. Dr. Hakan KOLAYIŞ

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü
hkolayis@sakarya.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9448-1463

Öz

Daha sürdürülebilir yaşam biçimlerine olan talep arttıkça, yerel yönetimler de uyum sağlamak için bir çaba içerisine girmiştir. Son yıllarda sürdürülebilir kalkınma kavramı da, büyük başarı öyküleri ile birlikte anılmaktadır. Bu kavram akademik araştırmalarda, iş alanlarında ve yönetişimde de önemli bir konu haline almıştır. Bilindiği üzere, yerel yönetimlerin ülkenin çevresel, sosyal ve ekonomik kalkınmasında sorumlulukları vardır. Sürdürülebilir kalkınmanın dostu olarak nitelendirilen alanlardan biri de spordur. Ancak bir eylem, çaba, strateji veya plan olmadan spor kendi kendine kaos içinde gelişemez. Merkezi hükümet makro sorunlarla ve makro politikalarla meşgulken, yerel yönetimler, coğrafi bölgenin insan ve doğal kaynaklarını herkesten daha iyi bilen, en yakın mahalli müşterek idaredir. Bu araştırma, spor yoluyla Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor'da yapılan alan çalışması hakkında bilgi vermektedir. Hazırlanan el kitabı incelendiğinde, bahsedilen her bir girişim Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Çeşitli sürdürülebilirlik uygulamalarının teşvik edilmesi, pratik bir şekilde uygulanması, özellikle olumsuz çevre etkisinin azaltılması ve geleceğe olumlu, somut bir miras bırakabilme noktasında bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Sürdürülebilir Kalkınma, Spor

Abstract

As the demand for more sustainable lifestyles increases, local governments have also made an effort to adapt. In recent years, the concept of sustainable development has also been mentioned with great success stories. This concept has also become an important issue in academic research, business and governance. As it is known, local governments have responsibilities for the environmental, social and economic development of the country. One of the areas that is considered friendly to sustainable development is sports. But without an action, effort, strategy or plan, sport cannot develop in chaos on its own. While the central government is preoccupied with macro issues and policies, local governments are the nearest local joint administration that knows the human and natural resources of the geographical region better than anyone else. This research provides information about the case study carried out at Kocaeli Metropolitan Municipality Kağıtspor in order to realize the United Nations Sustainable Development Goals through sports. When the prepared handbook is examined, it is seen that each initiative mentioned is linked to the Sustainable Development Goals. It is thought that this study is important in terms of encouraging various sustainability practices, implementing them in a practical way, reducing the negative environmental impact and leaving a positive and tangible legacy to the future.

Keywords: Local Governments, Sustainable Development, Sports

1. Giriş

Günümüzde spor, hayatın birçok alanını etkisi altına almış, bireyi ve toplumu ilgilendiren, özellikle ekonomik katma değer yaratan, bunun yanında sosyal ve çevresel etkileri yüksek bir eylem olarak görülmektedir. Spor herkese ait uluslararası ortak bir dildir. Aynı zamanda, çatışmaların çözümü ve barışın inşası için güçlü ve birleştirici bir faktördür (Beutler, 2008). Sporun birleştirici faktör olması, onu bir savunma ve iletişim aracı olarak daha da etkin kılmaktadır. Bu nedenle sporu ve spor etkinliklerini sürdürülebilir kılmak; ülkeler, şehirler, kurum ve kuruluşlar için önemli kazanımlar elde etmenin bir yolu olarak görülmektedir (Jago ve Shaw, 1998).

Bu kazanımların elde edilmesi için de yerel yönetimlerden daha sürdürülebilir yaşam biçimleri taleplerini karşılayabilmek için, çeşitli eylem, strateji, plan ve yaklaşım gibi uygulamaların hayata geçirilmesi beklenmektedir. Spor sürdürülebilir kalkınmanın en büyük yardımcı olarak faaliyet gösteren bir alandır.

Bu bağlamda, yerel yönetim hizmetleri bünyesinde, Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor özelinde Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni başarabilmek adına gösterilen bu çaba, geleceğe doğru önemli bir adım atmaktır.

Bu çalışma yerel yönetimler, sürdürülebilir kalkınma, bunların spor ile ilişkisi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor Kulübü için yapılan çalışmayı, elde edilen/edilecek olan kazanımların değerlendirmesini ve önerileri içermektedir.

Çalışmada; yerel yönetimler, sürdürülebilir kalkınma, spor ile ilişkileri ve bunlar ile ilgili konular mevcut literatür taranarak incelenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalar etik kurallar dâhilinde irdelenerek, yapılan çalışmaya zemin oluşturulmuştur. Bu çalışmanın derleme niteliğinde oluşu, Etik Kurul Kararı'nı gerekli kılmamıştır.

2. Yerel Yönetimler ve Spor

Ülkemiz kamu yönetim kavramı genel olarak iki ana sistemden meydana gelmektedir. İlki merkezi yönetim, ikincisi ise yerel (yerinde) yönetim olarak literatürde ve uygulamada yer almaktadır. Adem-i Merkeziyet ya da taşra yönetimi kavramları da yerel yönetim ile birlikte kullanılmaktadır (Henden, 2005). Yerel yönetimler Çiçek (2014) tarafından yapılan tanımlamada, yerel topluluğun mahalli müşterek ihtiyaçlarının giderilmesi için merkezi yönetimin dışında meydana getirilen, halkın karar organlarını seçim yoluyla belirlediği ve özerk yönetim yapısı ile örgütlenmiş modellerdir.

Yerel yönetimler, 2709 sayılı 1982 yılı Anayasamızın 127. Maddesinde belirtildiği üzere “ il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” ifadesi ile tanımlanmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Anayasada belirtilmiş olan devlet kavramı ile de belediyelere anayasal bir sorumluluk yüklenmiştir. Bu noktada sporun halka

ulaştırılmasında önemli görevleri olan yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir (Ak, 2017). Mahalli özellikler göz önünde bulundurulduğunda, hizmette halka yakınlık, doğru istek ve ihtiyaçların tespit edilmesindeki zorunluluklar yerel yönetimlerin önemini göstermektedir (Atalay, 2013).

Yerel yönetimler, halkın istek ve gereksinimlerine cevap veren en önemli hizmet sağlayıcılardan biridir. Bu yüzden etki alanı ve hizmet çeşitliliği her geçen gün daha da genişlemektedir (Yücel, vd., 2020). İyi bir yerel yönetimden beklenen salt hizmet sunumu değil, yerel gelişim, sivil diyalog, demokratik katılım ve kaliteli yaşamın sağlanmasıdır (Shah ve Shah, 2006). Bu kaliteli ve nitelikli yaşamın sağlanması noktasında, belirleyici unsurların başında spor gelmektedir.

Sporun toplumsal iyi olma halinin belirleyicisi olmasının yanı sıra, sosyal birlik ve beraberliğin tesis edilmesinde, yardımlaşma ve dayanışmanın tahsisinde önemli görevleri de yerine getirdiği bilinmektedir (Sunay, 2003).

Spor özelinde yerel unsurların harekete geçirilmesi bağlamında yerel yönetimlerden büyükşehir belediyelerinin tutumları ve tutum sonrası gerçekleşen davranış veya eylemlerinin önem arz ettiği düşünülmektedir.

3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Spor

Sürdürülebilir kalkınma, insani gelişimin önemli bir sıçramalar yaptığı bir alandır. Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik kavramının tanımlanması sonrası dönemde, Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu (WCED, 1987)'nin hazırladığı "Ortak Geleceğimiz" adlı raporu ile geniş kitlelerin ilgisini çekmiştir. "Ortak Geleceğimiz" adlı rapor, "Brundtland Raporu" olarak da bilinmektedir. 1992 yılı Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı "Gündem 21" ile de bu kavram, çoğu ülkenin ortak görüşü olarak kabul ettiği tamamlanıcı kuramsal bir yaklaşıma dönüşmüştür. (Kates, vd., 2005).

1992 yılı konferansını takiben, 2000 Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi (New York)'nde Binyıl Kalkınma Hedefleri adını verdiği ve 2015 yılına kadar gerçekleştirilmek istenen sekiz kalkınma hedefini yayınlamıştır (Adams, 2006). Bin Yıl Kalkınma Hedefleri'nin yerini 2015 yılında 17 temel hedef ve 169 alt hedeften meydana gelen Sürdürülebilir Kalkınma

Hedefleri (SKH) almıştır. Bu hedeflerin de 2030 yılına kadar uygulamaya geçirilmesi planlanmıştır (UN, 2015). Yeni hedeflerden oluşan bu küresel gündemin üye ülkeler tarafından sahiplenilmesi istenilmektedir ve bu 17 hedef aşağıda Şekil 1'de yer almaktadır (UN, 2015):

Sporun hoşgörüyü, saygıyı, dezavantajlı grupların, kadınların, gençlerin ve toplulukların güçlendirilmesini sağladığı, sağlık, eğitim ve sosyal kapsayıcılık hedeflerinin gerçekleştirilmesini teşvik ettiği barışa ve kalkınmaya artan katkısı tüm çevreler tarafından görülmektedir. Spor bu muazzam potansiyel ile mega spor projelerinden, sokak sporları ve yarışmalarına kadar kalkınma hedeflerine ulaşmada yardımcı olmaktadır (UNOSDP, 2015). Sportif etkinlikler yoluyla, toplumda farkındalık artırılabilir, çevresel olumsuz etkiler en minimize edilebilir, ekonomik kalkınma hedefleri desteklenebilir, eğitimden, sağlığa, cinsiyet eşitsizliğinden, sosyal sınıf ve ırk ayrımlarına ve dezavantajlı gruplara kadar pek çok sosyal alanı içine alan kalkınma sağlanarak ve sürdürülebilir kılınabilir.

Şekil 1. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

4. Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Çalışması

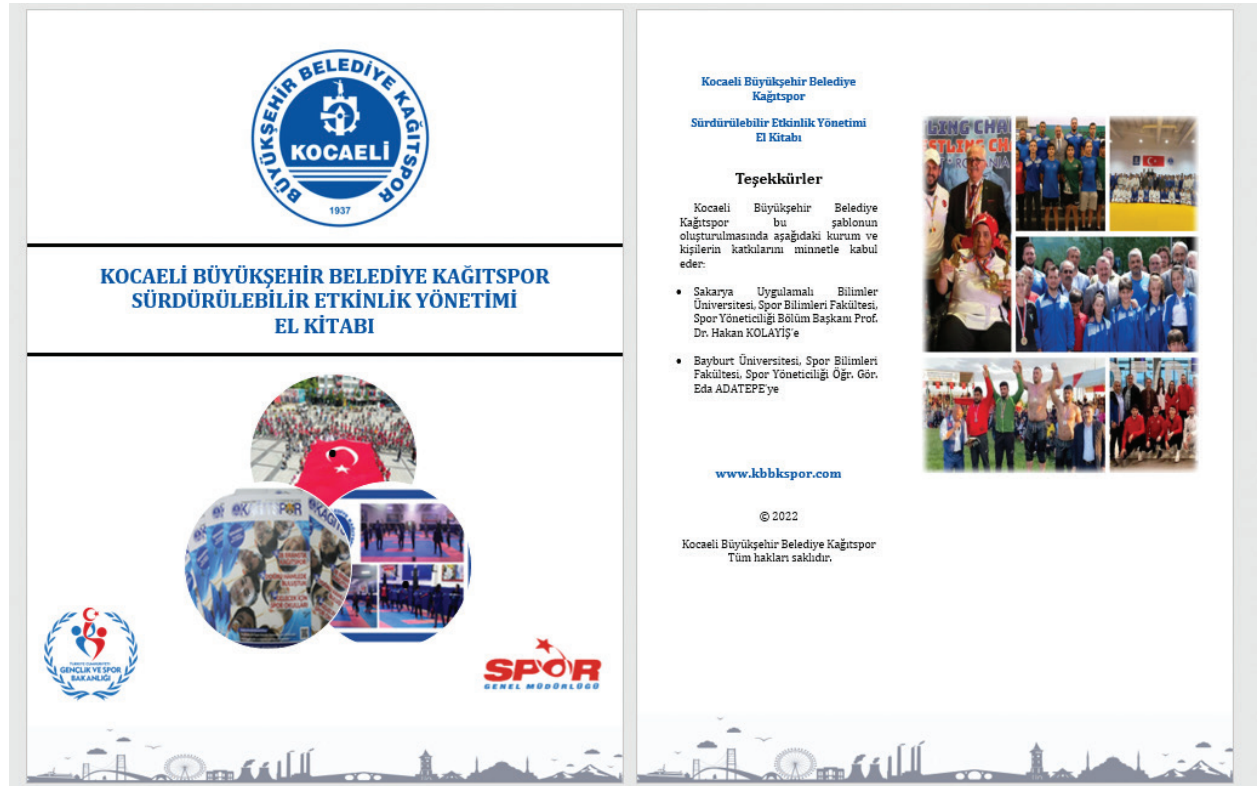
1937 yılı kuruluş tarihli SEKA Kağıtspor, 1987 yılında Kocaeli Büyükşehir Belediyespor kulübü ile 2004 yılında Seka Kağıt Fabrika'sının Büyükşehir Belediyesine devredilmesi ile ve de isminin yaşatılması amacıyla, "Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Kulübü" adını almıştır. Günümüze kadar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor Kulübü; çeşitli olimpiyatlarda, dünya ve Avrupa şampiyonalarında ve ulusal düzeyde almış olduğu başarılarla ve derecelere Türkiye'de bir marka olarak bilinir hale gelmiştir. 2004 yılı itibarı ile yeniden yapılan kulüp, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin amatör spor branşlarına destek vermesi ile birlikte günümüzde; 7 branştan sayısını 31'e; 130 olan sporcu sayısını ise 44.000 üzerine çıkarmıştır. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor, her zaman, her yaşta, herkes için sağlıklı, spor yapan toplum oluşturma amacı ile yola çıkmış ve bu misyon doğrultusunda sporun amatör yapılması gerektiğine inanan bir kulüp olarak yoluna devam etmekte ve hizmet yelpazesi ni her geçen gün genişletmektedir (KBB Kağıtspor, 2023).

Ülkemizde spora ilgi ve gereksinim duyan tüm birey ve grupların egzersiz, antrenman ve rekreasyonel faaliyetler yapabilmeleri için en verimli, etkili ve gerekli birimler spor kulüpleridir. Özellikle belediye spor kulüpleri gibi kâr amacı

gütmeyen kurumlar, özel sektör veya ticari kurumlar kadar toplum gözünde prestij sahibi olan ve toplum için faydalı hizmet/ürünler sunan önemli organizasyonlardır. Bunun yanında kurumsallaşmış spor kulüplerinin bugün küçük-büyük fark etmeksizin tüm diğer kulüplere rol model olduğu bilinmektedir (Adatepe, 2022).

Çalışma akışında yerel yönetimler-spor etkileşimine, sürdürülebilir kalkınma-spor etkileşimine bakıldığında, sporun uluslararası düzeyden ulusal düzeye ve yerel düzeye kadar pek çok ölçekte yararlı, etkili ve verimli bir araç olduğu görülmektedir. Sporun bu özel durumunun yerel yönetimlerde sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni gerçekleştirmede kullanımını teşvik etmek, toplumsal farkındalığı artırmak ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek için kullanılmasının etkili bir yol olduğu düşünülmüştür.

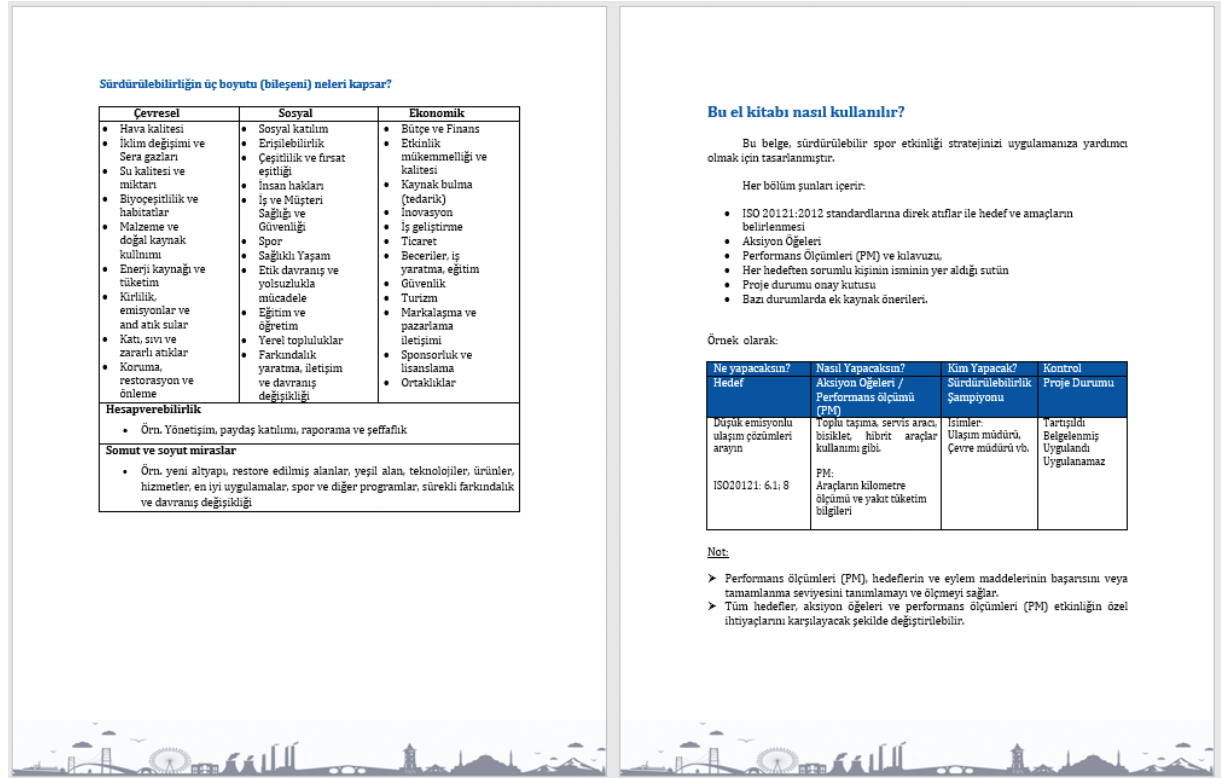
Bu çalışmada bir yerel yönetim spor kulübü olan KBB Kağıtspor'da spor yoluyla Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni gerçekleştirebilmek için bir el kitabı hazırlanmıştır. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir etkinlik yönetimi kavramları kapsamında da yol haritası oluşturulmuştur ve mevcut durumun iyileştirilmesi amaç edinilmiştir. Aşağıda Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Kulübü için hazırlanmış olan el kitabının kısa bir versiyona ait görseller yer almaktadır:

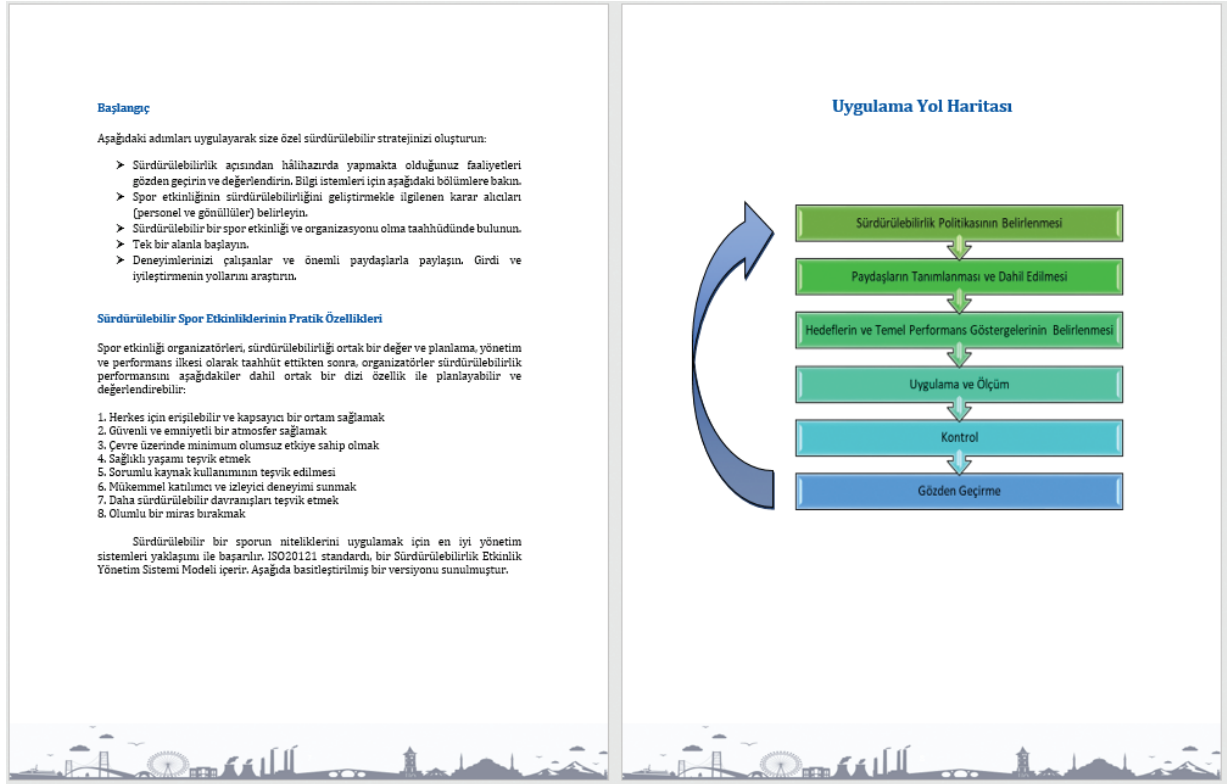
Resim 1. Kapak ve Teşekkürler

Resim 2. İçindekiler ve El Kitabı Hakkında

Resim 3. Sürdürülebilirlik Bileşenleri ve El Kitabının Kullanımı

Resim 4. Başlangıç ve Uygulama Yol Haritası

1 - Sürdürülebilir Bir Taahhüt ve Strateji Oluşturulması: Program Kapsamının Belirlenmesi

Sürdürülebilir spor etkinliklerine kurumsal bir taahhütte bulunun. Düşük ayak izli, düşük karbonlu, düşük / sıfır atık sosyal açıdan kapsayıcı, erişilebilir, etik ve yenilikçi bir spor etkinliğinden sorumlu olmaya çalışın.

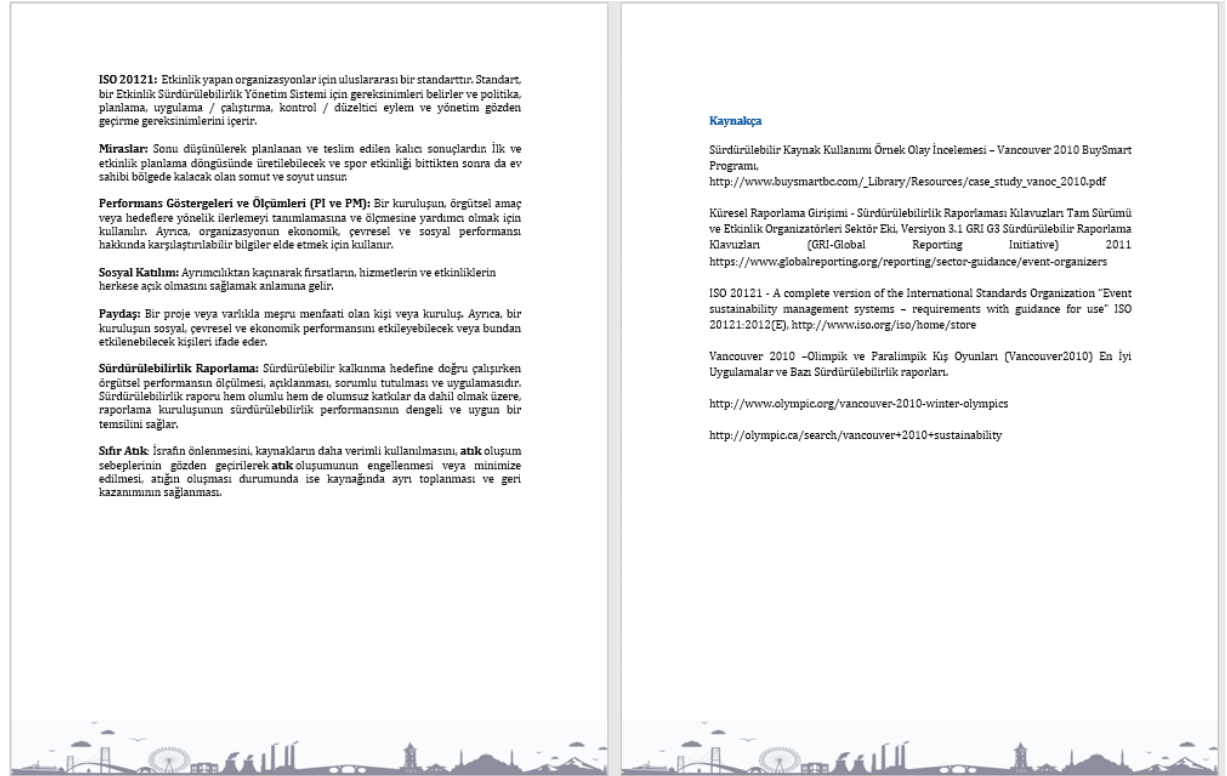
Ne yapacaksınız?	Nasıl Yapacaksınız?	Kim Yapacak?	Kontrol
Hedef	Aksiyon Ögeleri / Performans ölçümü (PM)	Sürdürülebilirlik Şampiyonu	Proje Durumu
Sürdürülebilir spor etkinliğine ilişkin taahhütün oluşturulması ISO20121 5.1 - 5.3	Sürdürülebilir bir spor etkinliği düzenleme ve bunu hem içeride hem de dışarıya iletme niyetinizi ana hatlarıyla açıklayan bir genel taahhüt beyanı yazın. PM: Yazılı taahhüt beyanı Evet/Hayır	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz
Sürdürülebilir temel sorunlarımızı ve paydaşlarımızı belirleyin ISO20121: 6.1.2	Katılım sağlamak için kilit ortaklarımızı (örneğin spor federasyonları, organizasyon komitesi sponsorları, yerel ortaklar, yetkililer) dahil edin. Bu önemli ortakları taahhüt bildirimimizin bir parçası olmaya davet edin. PM: Danışan paydaşların listesi ve temel konular / ilgi alanları. Ortakların imzaları veya destek mektupları	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz

Kapsamı tanımlayın	Zaman aralığını, konumu, etkinlikleri ve Sürdürülebilirlik taahhüdü beyanımız ve stratejiniz tarafından ele alınacak temel faaliyetleri belirleyin.	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz
ISO20121: 4.3	PM: -Kapsam tanımlandı. Evet/Hayır		
Risikleri ve fırsatları tanımlayın, değerlendirin	Sürdürülebilir etkinliğimiz ile ilgili tüm risk/fırsatları belirleyin ve ortaya çıkan risk/fırsatların olası ve büyüklüğünü değerlendirin	İsim:	Tartışıldı Belgeleştirildi Uygulandı Uygulanamaz
ISO20121 5.5	PM: -Risk değerlendirme tablosu hazırlandı Evet/Hayır		

Resim 5. Örnek Çalışma

Resim 6. İletişim Bilgileri ve Tanımlar

Resim 7. Tanımlar ve Kaynakça

Değerlendirme ve Sonuçlar

Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor bünyesinde yapılan bu çalışma, yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmada sporun değerli bir araç olarak kullanıldığı somut bir örnektir. Yine bu çalışmanın Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin gerçekleştirilmesi açısından yerel yönetimlerde gösterilen çabanın da bir yansıması olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle, daha sorumlu bir geleceğe doğru da önemli bir adımlar atılmış olur.

Bugün ülkemiz yerel yönetim birimlerinden biri olan Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor'da başlayan

bu çaba, bu eylem veya bu hareket tüm şehir ve bölgelere örnek olabilir ve yaygınlaştırılabilir.

Spor etkisi fazla olan, büyük kitlelere hitap eden yapısından dolayı, sürdürülebilir kalkınma aksiyonunda, toplumundaki değişimi ve farkındalığı teşvik etmek için katalizör görevi görebilir. Sporun kendisi ve yaygınlığı farklı kültürleri ortak paydada bir araya getirme yeteneğine sahiptir. Kültürel, ekonomik veya

politik farklılıklara rağmen halklar arasında köprüler kurabilir.

Potteiger (2017), antrenörler sürdürülebilir kalkınma konusundaki tutumlarına ilişkin yaptığı çalışmada metropollerde yaşayan antrenörlerin daha duyarlı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada Liu ve diğ. (2021) yaptıkları çalışmada, halkın refah düzeyinin sürdürülebilir kalkınma amaçlarını başarmada çok kritik bir rol oynadığını belirtmektedir. Nielsen (2021) tarafından yapılan araştırmada, İsveç- Lund'daki 7 yerel spor kulübü ile yaptığı görüşmelerde tüm spor kulüplerinin sürdürülebilir kalkınmayı desteklediklerini belirtmiştir. Ancak, spor kulüpleri bilgi, deneyim ve kaynak eksikliği nedeniyle konuya nasıl

yaklaşmaları gerektiğini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Spor kulüpleri, bu tür uygulamaları başlatmak için yerel yönetimden ve ilgili federasyonlardan destek talep etmiştir. Literatürde yapılan bu çalışmalara bakıldığında; yerel yönetimler-spor-sürdürülebilir kalkınma arasında ilişki olduğu da görülebilmektedir.

Kaynakça

- Adams, W. M. (2006). The future of sustainability: Re-thinking environment and development in the twenty-first century. Report of the IUCN Renowned Thinkers Meeting, 29-31.
- Adatepe, E. (2022). Sürdürülebilir etkinlik yönetim sistemi uygulaması (Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor örneği). Yayınlanmış Doktora Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Ak, A. (2017). Türk Sporunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Atalay, A. (2013). Kars Ardahan Ağrı Merkez-Yerel Yöneticilerinin Spor Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Beutler, I. (2008). Sport serving development and peace: Achieving the goals of the United Nations through sport. *Sport in Society*, 11(4), 359-369. <https://doi.org/10.1080/17430430802019227>
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusb/issue/10272/126028>
- Henden, H. H. R., Henden, R. (2005). Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim Ve E-Belediyecilik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (14), 48-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6128/82192>
- Jago, Leo K. & Shaw, Richard N. (1998). Special events: a conceptual and definitional framework. *Festival Management ve Event Tourism*, 5(1), <https://doi.org/10.3727/106527098792186775>
- Kates, R. W., Paris, T., Leiserowitz, A. (2005), What Is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, And Practice, *Environment Science and Policy for Sustainable Development*, Volume 47, Number 3, pages 8-21. <https://doi.org/10.1080/00139157.2005.10524444>
- KBB Kağıtspor. (2023). Hakkımızda. <http://www.kbbkspor.com/kurumsal/kulubumuz-hakkinda>
- Liu, J-Y., Fujimori, S., Takahashi, K., Hasegawa, T., Wu, W., Geng, Y., Takakura, J. & Masui, T. (2021). The importance of socioeconomic conditions in mitigating climate change impacts and achieving Sustainable Development Goals. *Environmental Research Letters*, Volume 16, Number 1
- Nielsen, M.L. (2021). Environmental sustainability among sport clubs in Lund’s (Master’s thesis). Malmö University Faculty for Education and Society. <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1567492/FULLTEXT02>
- Potteiger, K. (2017). Athletic trainers’ attitudes and perceptions of environmental sustainability. *Journal of Athletic Training*, 52 (12): 1109-1120. <https://doi.org/10.4085/1062-6050-52.12.19>
- Shah, A. & Shah, S. (2006). The New Vision of Local Governance and the Evolving Roles of Local Governments. In Shah, A. (eds). *Local Governance in Developing Countries*. Washington, D.C.: World Bank. <https://gsdrc.org/document-library/the-new-vision-of-local-governance-and-the-evolving-roles-of-local-governments/>
- Sunay, H. (2003). Türk spor politikasına analitik bir bakış. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 39-42. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000010
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). 2709 sayılı 1982 yılı Anayasası. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/>
- UN (2015). UN Sustainable development summit. <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/summit>
- UNOSDP (2015). Birleşmiş Milletler Kalkınma ve Barış Spor Ofisi-2015 Annual Report.
- WCED-World Commission On Environment And Development (1987) . Report Of The World Commission On Environment And Development: Our Common Future, Annex to document A/42/427 - Development and International Cooperation: Environment. <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm#I>
- Yücel, A. S., Atalay, A., & Korkmaz, M. (2020). Türkiye’de yerel yönetimler ve spor hizmetleri. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Kocaeli’de Engelliler ve Spor Disability and Sports in Kocaeli

Uzm. Tahir TARIM

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Doktora Programı, Kocaeli Türkiye
tahirtarim@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6377-6768

Prof. Dr. Levent ATALI

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Kocaeli, Türkiye
leventatali@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2035-8523

Öz

Bu çalışmada fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerindeki çeşitli düzeylerde kayıplardan dolayı topluma tam ve etkin katılımı kısıtlanan, çeşitli tutum ve çevre şartlarından etkilenen, “Engelli” olarak ifade edilen bireylere yönelik yapılan toplumsal düzenlemelerin olağanüstü bir durum olmadığı, aksine gerekli bir hak anlayışı olduğu vurgusu yapılmaktadır. Engelli bireylerin toplumsal yaşam ile tamamen bütünleştirilmesi anlayışı ulusal ve uluslararası engelli hukuku yasa içeriklerinden yararlanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Her geçen gün insan ve toplum yaşamındaki yeri artan sporun engelli bireyler için de pozitif etkileri artık herkes tarafından kabul edilmektedir. Normal gelişim gösteren bireyler için kazanım olarak kabul edilen fiziksel aktivite ve spor çalışmalarının engelli bireylerin katılım sayılarının arttırılmasına yönelik öneriler getirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Kocaeli ve Türkiye’de engelli sporlarında faaliyet gösteren spor kulübü, lisanslı sporcu ve faal sporcu sayıları ile engelli birey sayıları arasındaki ilişkiye göz atılmıştır. Bu araştırmada, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Bakanlık dokümantasyon dosyalarındaki veriler kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, Türkiye ve Kocaeli’de engelli spor kulübü, lisanslı sporcu ve faal sporcu sayılarının artması için engelliler spor alanında uzman mezunların artması, antrenörlerin engelliler konusunda çalışmalar yapmaya yönlendirilmeleri, bu alana yapılacak teşvik ve eğitimel çalışmalara önem verilmesinin faydalı olacağı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Engelliler, Fiziksel Aktivite, Spor, Sporcu Lisans, Kocaeli

Abstract

In this study, the importance and necessity of social arrangements made for “disabled” individuals, whose full and effective participation in society are restricted due to losses at various levels of physical, mental, spiritual and sensory abilities and affected by social and environmental were emphasized. The understanding of fully integrating disabled people to social life was discussed through national and international disability laws. Increasing place of sports in everyday life and its positive effects on disabled people are now acknowledged by everyone. Suggestions for increasing the participation of disabled individuals in sports activities were made. For this purpose, the ratios of disabled athletes in sports clubs, among active and licensed athletes in Kocaeli and Turkey were examined. In this research, the data from Turkish Statistical Institute (TUIK) and Ministry documentation files were used. According to the results of this study, increasing the numbers of graduates specialized in disabled sports as well as encouraging the trainers to work with disabled individuals could help increasing the numbers of disabled sports clubs, licensed athletes and active athletes in Kocaeli and Turkey.

Keywords: Disabled People, Physical Activity, Sports, Athlete, Athlete License, Kocaeli

Giriş

Spor, insanlığın var olduğu tarih öncesi dönemlerden günümüze uzanan süreçte kaynağını saldırganlık, savunma veya dini ritüellerden alan bir olgudur; insanlık tarihi boyunca var olmuş bu kavram her geçen gün insanın ve toplumun yaşantısındaki etkisi ve yeri artmıştır. Spor kavramı hakkında mevcut çalışmalarda yapılanlar incelendiğinde çeşitli kaynaklar ve bilim insanlarına göre farklı spor tanımlamaları yapılmıştır. Literatürde eğitim bilimleri açısından spor: “sadece sağlıklı ve mutlu olmanın, doyumluğa ulaşmanın bir yolu değil, aynı zamanda eğitim aracıdır. Eğitim ise, insanların yaşamları boyunca devam eden bir süreç” olarak tanımlanmakta ve sporun her kesimden insan için gerekli olduğu ve insanların spor konusunda farkındalıklarının artması gerektiği belirtilmektedir. İnsanlar için yaşayıp ve yaparak öğrenme fırsatı oluşturan sporun yaşam boyunca devamlılığı vurgulanmaktadır (Yurdakul, 2020, s.10). Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen birey “Engelli” olarak tanımlanmaktadır (“Türkiye İnsan Hakları Kanunu”, 2022).

Spor ve kalkınma ile ilgili erken uluslararası politikalar, Avrupa Konseyi’nin 1976’da kabul edilen ve her bireyin spora katılma hakkına sahip olacağını ilan eden Herkes İçin Spor politikasını formüle etmesiyle başladı. 1978’de Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), özellikle kadınlar, gençler, yaşlılar ve engelliler de dâhil olmak üzere herkesin spora katılma hakkına sahip olduğunu belirten Uluslararası beden eğitimi ve spor şartını kabul etti. Birleşmiş Milletler 1981’i Uluslararası engelliler yılı ilan etti ve ‘engelliler’ terimi üzerinde çok fazla tartışma olmasına rağmen, bu engelli insanlar ve karşılaştıkları bazı sorunlar hakkında küresel farkındalığı arttırmamanın ilk adımı oldu (“Policy Development”, 2022).

Birleşmiş milletler engelli hakları sözleşmesi protokolü 13 Aralık 2006’da genel Kurul’un 61/106 sayılı kararı ile kabul edilmiş olup protokol 30 Mart 2007’de imza ve onaya açılmış ve 3 Mayıs 2008’de yürürlüğe girmiştir. Bu süreciyle engelli hakları sözleşmesi en hızlı onaylanan uluslararası anlaşma olmuştur. 11 Kasım 2016 itibarıyla, 168 Devlet ve AB, Birleşmiş Milletlerdeki üye devletlerin %87 si sözleşmeyi onaylamıştır (“Convention on the Rights”, 2022).

Yine Birleşmiş Milletler engelli hakları sözleşmesi, engelli ve spor haklarını ele alan yasal olarak bağlayıcı ilk uluslararası belgedir. Sözleşme’nin 30. maddesi hem ana akım hem de engelliliğe özgü sporu ele almakta ve “Taraflar Devletler, engellilerin her düzeyde ana akım spor faaliyetlerine katılımını mümkün olan en geniş ölçüde teşvik etmek ve teşvik etmek

için uygun önlemleri alacaklardır” hükmünü öngörmektedir. Ayrıca, Sözleşmeye taraf Devletler olan Hükümetleri, engelli kişilerin spor ve eğlence mekânlarına- seyirci ve aktif katılımcı olarak- erişebilmelerini sağlamaya çağırır. Bu aynı zamanda engelli çocukların okul sistemi içinde beden eğitimine “mümkün olan en geniş ölçüde” dahil edilmesini ve “oyun, rekreasyon, boş zaman ve spor faaliyetlerine” eşit erişime sahip olmalarını gerektirir (“Department of Economic”, 2022).

Buraya kadar yapılan tanım ve uluslararası sözleşmelerdeki ifadelerden de görmekteyiz ki; engelli bireylere yönelik yapılan tüm toplumsal düzenlemeler olağanüstü bir durum değil, olması gereken bir hak anlayışıdır. Bu düşünce ile engelli bireyleri toplumsal yaşam içinde tamamen bütünleştirilmesi anlaşılmalıdır. Bu yolla engelli bireylerin toplumsal bütünleştirilmesi tüm fayda çıktılarıyla spor ve fiziksel aktivite uygulamaları konusunda Kocaeli’imizde yapılanlardan öne çıkanlara göz atalım.

Farklı uluslar ve kuruluşların engelli bireyler için aldığı kararlar kadar Ülkemiz Türkiye Cumhuriyeti anayasasında da önemle belirlenmiş bir çerçeve ve kapsayıcı, gözetim hükümler yer almaktadır. Anayasamızın başlangıç kısmında

“Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ebedi varlığı, refahı, maddî ve manevî mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde; Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu tevdi edilmektedir” denmektedir ve anayasamızın 61.nci maddesinde “Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır” ibaresi yer almaktadır (“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası”, 1982). Ve ayrıca 5378 sayılı engelliler hakkında yayınlanan kanunun 1. Maddesi “engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır” sözleriyle kanunun amacının belirtildiği ilk maddede “engellilerin toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması” açıkça görülebilir (“Engelliler hakkında kanun”, 2005). Adrese dayalı nüfus kayıt sisteminden elde edilen bilgilere göre Türkiye nüfusu 31 Aralık 2021 tarihi itibarıyla 84 milyon 680 bin 273’dür (“Engelli ve yaşlı istatistikleri”, 2022). Türkiye istatistik kurumunun 2021 verilerine göre Kocaeli nüfusu 2033441’dir

(“İstatistik veri portalı”, 2021). Ulusal engelli veri sisteminde kayıtlı ve hayatta olan engelli sayısı; 1.414.643’ü erkek, 1.097.307’si kadın olmak üzere 2.511.950’ dir. Ağır engeli olan kişi sayısı 775.012’dir (“Engelli ve yaşlı istatistikleri”, 2022).

Sporun, bireylerin fiziksel ve psikolojik yapısı üzerinde olumlu etkilerinin öneminin vurgulanmasından bu yana, sportif etkinliklerin engelli bireyler için de son derece önemli olduğu gerçeği kabul edilmeye başlanmıştır. Ayrıca spor engelli bireylerin rehabilitasyon ve uyum süreçlerini de doğrudan etkilemektedir (“Onuncu yıl Kalkınma Planı”. 2014).

1980 yılında O yıllardaki adı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün Spor Eğitimi Dairesi başkanlığı bünyesinde engelli sporcularında yer aldığı muhtelif engelli gruplar spor faaliyetlerinde bulunmuş olup, 8-11 Mayıs 1990 tarihli IV. spor şurasında alınan karar ile 21 Kasım 1990 tarihinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu (TÖSF) kurulmuştur. Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu kuruluş amacı: “Özürlü

sporcuların gerçekleştirdikleri tüm sportif etkinlikleri bünyesinde toplayıp geliştirmek, bu çalışmalarını yurt yüzeyinde yaygınlaştırıp, sporu rehabilitasyonun bir parçası haline getirmek ve uluslararası etkinliklerde özürlü sporcuya çağdaş yarışma ortamının hazırlanması için gerekli çalışmaları planlamak ve uygulamak.” olmuştur. TÖSF bünyesinde: Bedensel Engelliler, Zihinsel Engelliler, İşitme Engelliler, Görme engelliler federasyonu olarak dört ana özürlü grubu yer almıştır. 1997 yılında Türkiye Özürlüler Federasyonu’nun adı Türkiye Engelliler Spor Federasyonu (TESF) olarak değişmiştir. 7 Mart 2000 tarihinde; İşitme ve Görme Engelliler Federasyonu olarak ayrı bir federasyon haline getirilmiştir. 12 Temmuz 2000 22/12/2000 tarihli ve MDK-333 sayılı bakanlık olurları ile Türkiye Zihinsel Engelliler Spor Federasyonu, Bedensel Engelliler Spor Federasyonu olarak şimdiki dört ayrı spor federasyon oluşturulmuştur (Tablo 1). Türkiye Zihinsel Engelliler Spor Federasyonu’nun ismi 10.02.2009 tarih ve 27137 sayılı Resmî Gazete’ de yayınlanarak Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu olarak değiştirilmiştir.

Tablo 1: Türkiye Engelli Spor Federasyonlarının Faaliyet Gösterdikleri Spor Branşları

***TÜRKİYE ENGELLİ SPOR FEDERASYONLARININ FAALİYET GÖSTERDİKLERİ SPOR BRANŞLARI**

Sıra No	Bedensel Engelliler Spor Federasyonu	İşitme Engelliler Spor Federasyonu	Görme Engelliler Spor Federasyonu	Özel Sporcular Spor Federasyonu
1.	Ampute Futbol	Futbol	Atletizm	Atletizm
2.	Atıcılık	Basketbol	Goalboll	Futsal
3.	Atletizm	Voleybol	Futsal	Judo
4.	Para Badminton	Hentbol	Satranç	Yüzme
5.	Bilek Güreşi	Güreş	Halter	Futbol
6.	Boccia	Taekwondo	Judo	Basketbol
7.	Halter	Badminton	Yüzme	Bowling
8.	Kayak	Atletizm	Bisiklet	Masa Tenisi
9.	Masa Tenisi	Bisiklet		Tenis
10.	Okçuluk	Tenis		Voleybol
11.	Oturarak Voleybol	Plaj Voleybolu		Bisiklet
12.	TS Basketbol	Karate-do		Kayak
13.	TS Curling	Judo		Cimnastik
14.	TS Dans	Masa Tenisi		Binicilik
15.	TS Eskrim	Kayak		Bocce
16.	TS Tenis	Yüzme		
17.	Yelken	Bowling		
18.	Yüzme	Futsal		
19.		Atıcılık		
20.		Oryantring		
21.		Satranç		

Türkiye Engelli Spor Federasyonlarının Faaliyet Gösterdikleri Spor Branşları kapsamına göre ayrı ayrı görülmektedir. *Tablodaki spor branşları spor federasyonlarının resmi web sayfalarından alınarak oluşturulmuştur.

Resmi olmayan verilere göre; Kocaeli’nde 65000’ e yakın engelli ve 44500 süregelen engelli olduğu varsayılmaktadır ve Kocaeli’de spor faaliyetlerinde bulunan engelli spor kulüpleri erkek, kadın ve toplam sayıları bilgileri şu şekildedir (Tablo 2); Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonuna bağlı 155 erkek, 34 kadın, toplam 189 lisanslı sporcu sayısı. Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonuna bağlı 98 erkek, 23 kadın, toplam 121 lisanslı sporcu sayısı. Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonuna bağlı 669 erkek, 297 kadın, toplam 966 lisanslı sporcu, Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonuna bağlı 279 erkek, 72 kadın, toplam 350 lisanslı sporcu yer almaktadır. Engelli spor federasyonlarında lisanslı olarak yer alan engelli bireyler genel toplamda 1201 erkek, 425 kadın, toplam 1626 engelli lisanslı sporcudur. Ayrıca 2013 yılı Türkiye genelinde engelli spor federasyonlarının toplam sporcu ve lisanslı sporcu sayıları olarak; 3646 kadın, lisanslı engelli erkekler sporcu 16710, lisanslı erkek ve kadın toplam engelli sporcu sayısı 20556’ dır. Faal engelli

kadın sporcu toplamı 1373, faal engelli erkek sporcu toplamı ise 7751, bayan ve erkek genel toplamda faal engelli sporcu sayısı 9034’ dır. 2008 yılı federasyonlar engelli spor kulüpleri toplamı 3740’ dır (Tablo 3).

Kocaeli’de engelli sporlarında faaliyet gösteren spor kulüpleri spor branşı olarak görme engelliler spor federasyonu bünyesinde dâhilinde 8 spor branşı içerisinde judo, futsal, atletizm, goalball, satranç olmak üzere 5 branşta çalışmalar yapılmaktadır. Özel Sporcular spor federasyonu bünyesinde dâhilinde 15 spor branşı içerisinde futbol, downlular futsal, yüzme, judo, bowling, masa tenisi, tenis, bocce ve jimnastik olmak üzere 9 branşta çalışmalar yapılmaktadır. İşitme engelliler spor federasyonu bünyesinde dâhilinde 21 spor branşı içerisinde futbol, güreş, atletizm, karate-do, masa tenisi, yüzme ve satranç olmak üzere 7 branşta çalışmalar yapılmaktadır. Bedensel engelliler spor federasyonu bünyesinde dâhilinde ise 18 spor branşı içerisinde bilek güreşi, boccia, halter, masa tenisi, tekerlekli sandalye basketbol, tekerlekli sandalye curling, tekerlekli sandalye tenis ve yüzme olmak üzere 8 branşta faaliyetler yapılmaktadır.

Tablo II: Kocaeli’nde Bulunan Engelli Federasyonlarına Bağlı Sporcu ve Lisanslı Sporcu Sayıları (2022 Yılı)

Federasyon Adı	Lisans Sayısı		Lisans Sayısı Toplam	Sporcu Sayısı		Sporcu Sayısı Toplam
	Erkek	Kadın		Erkek	Kadın	
Genel Toplam	1201	425	1626	1254	430	1684
Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu	155	34	189	164	35	199
Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonu	98	23	121	103	25	128
Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu	669	297	966	674	298	972
Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonu	279	71	350	324	76	400

Kocaeli’de bulunan engelliler spor federasyonlarının erkek ve Kadın sporcuları ve toplam lisans sayıları görülmektedir.

Tablo III: Türkiye Genelinde Lisanslı-Faal Engelli Sporcu (2013 Yılı) ve Kulüp Sayıları (2008 yılı)

Bölgeler	Lisanslı Sporcu			Faal Sporcu			Kulüp Sayısı
	Bayan	Erkek	Toplam	Bayan	Erkek	Toplam	
İşitme Engelliler Fed.	1.384	7.489	8.873	620	3.539	4.158	2.354
Görme Engelliler Fed.	757	2.773	3.530	289	1.192	1.481	561
Bedensel Engelliler Fed.	551	3.446	3.997	252	1.552	1.804	539
Özel Sporcular Fed.	2.867	9.009	11.876	546	2.126	2.872	286
TOPLAM	3.646	16.710	20.556	1.373	7.751	9.034	3.740

Engelliler Spor Federasyonlarının Türkiye genelinde lisanslı, faal sporcu ve kulüp sayıları 2013 ve 2008 verileriyle görülmektedir. Kaynak: (“Onuncu Kalkınma Planı”, 2014).

Kocaeli İş ve İşçi bulma kurumuna kayıtlı 10581 engelli vardır. 9 bin 115'i istihdam edilmekte olup, 1466 kişi iş aramaktadır (Engelli Sayısı, 2022).

Bu bilgi ile 10581 kişi İŞKUR kayıtlı ise 9 bin 115 kişi iş gücünde bulunuyor ise, fiziksel aktivitede de bulunabileceği düşünülebilir. Spor aktivitelerini meslek, ya da rekreatif olarak yapabilir durumda olduğuna göre Kocaeli İŞKUR'a kayıtlı ve çalışan engelli bireyler sayıları ile engelli sporcu sayısı oranları karşılaştırıldığında, özel gereksinimli bireylerin spor ya da sağlık için fiziksel aktivite katılımlarının mevcut sayıdan daha fazla katılımlı olması gerektiği düşünülebilir. Kocaeli'nde engelli spor kulüpleri sadece bağlı oldukları spor federasyon ait faaliyetler sürdürmektedirler. Yani herhangi bir engelliler spor kulübü bağlı bulunduğu engelliler spor federasyonu faaliyetleri sürdürmekte olup diğer engelli spor federasyonları faaliyetlerinde yer almaktadırlar. Birden fazla spor branşı ile birden fazla engel guruplarını federasyon nezdinde kapsayan spor kulüpleri belediye spor kulüpleri haricinde neredeyse hiç yoktur. Kocaeli'nde birden fazla engelli spor federasyonu spor branşında faaliyet göstermesiyle Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor

Kulübü örnek rol model olarak gösterilebilir. Kulüp normal gelişim gösteren bireyler kadar tüm engel guruplarında performans sporcusu olan özel gereksinimli bireylerden oluşan ulusal-uluslararası bir para sporcu havuzuna sahiptir. Kulüpte engellilere yönelik dört spor federasyonu ve spor branşları şöyledir; Özel sporcular spor federasyonu faaliyet branşları, atletizm, masa tenisi, yüzme, down futsal, down judo. Bedensel engelliler; bilek güreşi, curling, buzda curling, tekerlekli sandalye boccia, masa tenisi, halter. Görme engelliler; atletizm, judo. İşitme engelliler; karate-do dur.

2020 Tokyo yaz Olimpiyat oyunlarına Türk Milli takımımız 108 sporcu ile katıldığı oyunlardan 13 madalya kazanmış olup, 1 sporcu Kocaeli'ndendir. Aynı oyunlardaki paralimpik oyunlarda 87 Türk milli para sporcumuz 15 madalya kazanmıştır ("Strateji geliştirme Faaliyet raporu", 2021). Paralimpik sporculardan 2 sporcu Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıtspor Kulübü sporcusudur.

Engellilerin sağlık ve spor konusunda yerel yönetimlerin üstüne düşen görev 5216 nolu Büyükşehir belediyesi kanununun 7. maddenin v) bendinde "Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler,

Fotoğraf 1. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu paydaşlığında Türkiye Tekerlekli Sandalye Floor Curling Lig Şampiyonası Organizasyonu.

kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” yine sayılı kanunun Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerinin yer aldığı 18. Madde’nin m bendinde “Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak” olarak belirtilmiştir (“Engelliler hakkında kanun”, 2005). Kocaeli’de engelli sporlarında Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin engelli bireylerin fiziksel aktivite ve spor çalışmalarına yönlendirme yapmak için 2022 yılında sporda ben de varım projesini başlatmıştır. 10-35 yaş aralığında farklı engel gruplarındaki bireylerin hangi spor branşının kişinin engel durumuna uyum ve uygunluğunu olduğu konusunda saha taraması içeren çalışmalar yapıp, engelli bireyler spor ile rehabilite olması amaçlanmıştır. Projede hiç fiziksel aktivite ya da spor yapmamış özel gereksinimi olan kardeşlerimizden 10 branşta 117 aktif kişi spor eğitimine devam etmektedir. Spor kursları ile birlikte, değerlendirme spor sınıflandırma çalışmaları devam etmektedir. Engelli bireylere spor eğitim verebilecek donanıma sahip olabilmeleri için spor alanında lisans eğitimini tamamlamış 59 kişiye teorik ve uygulamalı derslerden oluşan 108 saatlik “Özel Gereksinimli Bireylerde Antrenörlük”

sertifikası Kocaeli Üniversitesi sürekli eğitim merkezi onayı ile sertifikalandırılmıştır. Ayrıca Büyükşehir belediyesinin engelsiz taksi hizmetiyle; 12 ilçede il içi ve dışında para spor antrenmanları, müsabakaları, milli takım kampları, spor sakatlanmaları tedavileri ulaşmaları sağlanmaktadır. 2022 yılında engelliler için 4 ulusal (Türkiye Şampiyonası) resmi turnuva büyükşehir belediyesi organizasyonu ile sağlanmıştır (Ardıç, 2023).

Türkiye’de ilk kez düzenlenen Tekerlekli Sandalye Floor Curling Türkiye Lig Şampiyonası, 6-7 Aralık 2022 tarihlerinde gerçekleşerek 2 gün sürmüştür. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu ile ortaklaşa gerçekleşen Ulusal organizasyona Sivas, Erzurum ve Kocaeli’nden sporcular katılım sağlamıştır (Kocaeli Floor curling, 2022).

Gençlik ve Spor Bakanlığımızın engelliler ve spor konusundaki çalışmalarına kanuni yönden bakılırsa; Özürlü bireylerin spor yapabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak üzere; spor tesislerinin özürülülerin kullanımına da uygun olmasını sağlamak, spor eğitim programları ve destekleyici teknolojiler geliştirmek, gerekli malzemeyi sağlamak, konu ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları ile yayınlar yapmak, spor adamları yetiştirmek, özürülü bireylerin spor yapabilmesi konusunda ilgili diğer kuruluşlarla iş birliği yapmak, (“Engelliler hakkında kanun”, 2005). olarak geçmektedir.

Fotoğraf 2. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonu paydaşlığında Türkiye Görme Engelliler Futsal 2.Lig 2.Devre Müsabakaları Organizasyonu.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin ev sahipliğinde Türkiye Görmeye Engelliler Spor Federasyonu 2022 faaliyet programında yer alan 1-10 Aralık tarihleri arasında gerçekleşecek Görmeye Engelliler B2-B3 Futbol Turnuvası, farklı illerden 10 spor kulübü ile yaklaşık 180 sporcu katılmıştır (Özgür Kocaeli, 2022).

Başiskele spor salonunda yapılmış, şampiyonaya 5 farklı kategoriden 94 bilek güreşi sporcusu katılmıştır (TBESF, 2023).

Engellilerin sportif faaliyetlere aktif katılımını artırmak için Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı 2021 yılı stratejik plan amaç ve hedeflerinde; Engelli bireylerin spor

Fotoğraf 3. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Türkiye Görmeye Engelliler Spor Federasyonu Türkiye Görmeye Engelliler Kulüpleri Türkiye Satranç Şampiyonası Organizasyonu.

Türkiye'de ilk defa Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin destekleri ile 15-18 Kasım tarihleri arasında düzenlenen Görmeye Engelliler Kulüpleri Arası Türkiye Satranç Şampiyonasına Trabzon, İstanbul, Çanakkale, Bursa, Denizli, Samsun, Ankara ve Kayseri illerinden gelen kabilelerden toplamda 109 kişi ile 9 spor takımı ve 72 sporcu katılmıştır (Aksaray Haberci, 2022).

Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu 2023 faaliyet programında yer alan paarabilek Türkiye Şampiyonası Kocaeli

yapabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak üzere; spor tesislerinin engellilerin kullanımına uygun olmasını sağlamak, spor eğitim programları ve destekleyici teknolojiler geliştirmek, gerekli malzemeyi sağlamak, engelli bireylere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları ile yayınlar yapmak, spor adamları yetiştirmek, engelli bireylerin spor yapabilmesi konusunda ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak için program ve alt programlar oluşturmuştur. Bu programa ait hedefler Tablo 4 ve Tablo 5'de gösterilmiştir.

Fotoğraf 4. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Parabilek Türkiye Şampiyonası Organizasyonu.

Tablo IV: Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Engellilere Hizmet veren Spor Kulübü Sayısı Performans Göstergeleri

Performans Göstergesi	Hedef Etkisi %	Plan Dönemi Başlangıç Değeri	İzleme Dönemindeki Yılsonu Hedeflenen Değer	İzlenme Dönemindeki Gerçekleşen Değer	Performans
“PG 3.3.3 Engellilere hizmet veren spor kulübü sayısı”	25	1.707	2.750	3.052	129%
Performans Göstergelerine İlişkin Değerlendirmeler					
İlgililik	Engelli vatandaşların sportif faaliyetlere aktif katılımını artırmak hedefi doğrultusunda engelli branşlarda faaliyet gösteren spor kulüpleri desteklenmektedir.				
Etkililik	Yapılan çalışmalar sonucu engelli bireylere hizmet veren spor kulübü sayısı izleme döneminde performans hedefinin üzerine çıkmıştır.				
Etkinlik	Performans göstergesi değerlerine ulaşırken öngörülemeyen bir maliyet ortaya çıkmamıştır.				
Sürdürülebilirlik	Hedefin devamlılığı konusunda; engelli bireylere hizmet veren spor kulüplerine verilen desteklerin artırılması, engelli bireylere özgü faaliyetlerin artırılması yönünde çalışmalar sürdürülebilir.				

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Engellilere Hizmet veren Spor Kulübü Sayısı performans göstergelerine ilişkin değerlendirmeler görülmektedir. Kaynak; (“Gençlik ve spor faaliyet raporu”, 2021).

Tablo V: Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Engellilere Hizmet veren Engelli Sayısı

Performans Göstergesi	Hedef Etkisi %	Plan Dönemi Başlangıç Değeri	İzleme Dönemindeki Yılsonu Hedeflenen Değer	İzlenme Dönemindeki Gerçekleşen Değer	Performans
“PG 3.3.4 Engelli sporcu sayısı”	25	42.638	100.000	45.609	5%
Performans Göstergelerine İlişkin Değerlendirmeler					
İlgililik	Planın başlangıç döneminden itibaren engelli bireylerimizin spor yapabilmelerine yönelik imkanları artırmak yönünde çalışmalar yapılmıştır.				
Etkililik	İzleme döneminde engelli sporcu sayısı hedeflenen değer altında gerçekleşmiştir.				
Etkinlik	Performans göstergesi değerlerine ulaşırken öngörülemeyen bir maliyet ortaya çıkmamıştır.				
Sürdürülebilirlik	Engelli sporcu sayısının hedeflenen düzeyde gerçekleşmesi için engelli bireylere özgü sportif projeler hayata geçirilmeli ve Bakanlığımız, yerel yönetimler, spor kulüpleri ve engellilere hizmet veren spor federasyonları arasında işbirliği ve koordinasyon güçlendirilmelidir.				

Kaynak; (“Gençlik ve spor faaliyet raporu”, 2021).

Performans Göstergelerine İlişkin Değerlendirmeler İlgililik Engelli bireylerin spor yapabilmesine yönelik Bakanlığımız politikaları çerçevesinde, görev yapan antrenörler engelli sporculara hizmet verebilmek amacıyla sertifika programına tabi tutulmuştur. Etkililik Engelli sporculara hizmet

vermek üzere eğitilen antrenör sayımız (1. ve 5. kademe dahil) hedeflenen seviyenin altında gerçekleşmiştir (“Gençlik ve spor faaliyet raporu”, 2021).

Olarak 2021 faaliyet raporu açıklanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Spora ihtiyaç gösteren grupların spor yapabilmeleri için en gerekli birimler spor kulüpleri ve okullardır. Spor kulüpleri sporcunun yeteneğinin keşfedildiği, spor dalının teknik ve taktiğinin öğretildiği ve bulunduğu semtin tüm kesimine spor hizmeti götüren birimlerdir (“Onuncu yıl Kalkınma Planı”. 2014). Fakat engellilere hizmet veren engelli kulüpleri antrenman yapılacak alan, özel gereksinimli bireyler konusu ve alanında özel eğitilmiş antrenör yoksunluğu, engellilerin spor branşına uyarlanmış antrenman ve müsabaka spor malzemeleri eksikliği, antrenman ve müsabaka alanına erişim zorlukları, engelli bireylerin antrenman ve müsabaka çalışmalarında sakatlanma, engelli bireylerin yaralanmalardan kaynaklanacak ek kısıtlanma korkuları, engelli bireylerin sosyal olarak hazır olmama düşünceleri, engelli spor kulüplerinin giderlere karşı gelir elde edeme ve kaynak oluşturamamalarıyla spor kulübü yönetimsel eksiklikler, sporun engelli bireyler için kazanımları konusunda hala ailelere duyurulamaması gibi sebeplerle engelliler spor ve sağlık için fiziksel aktivite katılımları yeterli olmadığı düşünülebilir. Kocaeli’de engelli bireylerin sayısına oranla, spor kulüpleri, lisanslı ve faal engelli sporcu sayılarının fiziksel aktivite ve spor faaliyetlerine yönlendirilmelerinin artırılması gerektiği önerilmektedir. Bu konuda kamunun, yerel yönetimlerin engelli spor kulüplerine aynı ya da nakdi desteklerini katılımcı sayılarını kontrol ederek yapması faydalı olacağı kanaati vardır. Bu konuda ister lisanslı ister hobi amaçlı üyelerinin varlığını bildiren spor kulüplerinin belirttiği kişiler vatandaşlık kartlarını kamu spor salonlarının girişinde hali hazırda bulunan dijital sistemlerle takip edilebilir. Böylelikle herhangi aktivitede bulunmayıp yılda bir kere çıkarılan engelli sporcu lisansı sayısının belirten spor kulüplerinin ciddiyetle faaliyetlerini sürdürmesi sevk edilebilir.

Engelli bireylere başka bir deyişle özel sporcular ilgi öneriler iki temel maddede toplanmaktadır. Bir tanesi engelli sporlarının amacının ne olması gerektiği, diğeri ise engelli sporlarının nasıl sınıflanması ve koordine edilmesi gerektiğiyle ilgilidir (“Spor Federasyonları çalıştay”, 2020). Kocaeli’nde bu konuda engelliler spor kulüplerinin ve lisanslı sporcu sayısının artırılması rekabet gücü ile elit sporcu sayısının da artmasına katkı vereceği düşünülebilir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin engelliler için “sporda ben de varım” projesinde ki ön değerlendirme test ve fiziksel uygunluk çalışmalarından sonra sınıflandırma ve spor branş yönlendirmeleri konusunda engelli spor kulüpleri iş birliği yapmaları planlı çalışmalara olanak sağlayabilecektir. Engelsiz üniversiteler çalıştayında; Paralimpik olimpiyatları ve diğer spor faaliyetleri için engellilere yönelik yetenek taramalarının yapılması ve spora özel olarak yönlendirilmeleri yararlı olacağı önerisi sonuç raporunda yer almaktadır.

Ulusal-Uluslararası sporcu alt yapısı oluşturmaya yönelik “Sporcu eğitim merkezleri” (SEM) ve Türkiye olimpiyat hazırlık merkezleri (TOHM) olan sporcu eğitim merkezleri normal gelişim gösteren bireylere yönelik olduğu kadar, engelli bireylerin performans sporlarında yaptıkları çalışmalara destek vermesi uluslararası yatırım ve hizmetlerde dört engelli spor federasyonunun il temsilcilikleri koordinasyonu ile coğrafi konum avantajlarıyla Kocaeli’nde SEM ya da TOHM çalışmaları yer alması düşünülebilir. Bakınız (“Olimpiyat hazırlık merkezleri yönetmeliği”, 2022).

Türkiye’de spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında toplam altı farklı programda eğitim ve öğretim çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bunlar; Spor Yöneticiliği, Rekreasyon, Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi ile Spor Bilimleri programlarıdır. Bu programların öğrenim çıktıları farklı olmakla birlikte girişlerde tek tip yetenek sınavı uygulanmaktadır. Bu sınavların programların amaçlarına ve çıktılara göre yeniden yapılandırılması ihtiyacı bulunmaktadır. Komisyonunda spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının temel sınıftanları arasında nitelik ve nicelik açısından öğretim elemanlarının yetersiz olması, eğitim verilen spor tesislerinin yeterli kalitede, modern donanımlı ve standartlara uygun olmaması, yeni teknolojileri etkin kullanamamaları ve gerek disiplinler arası gerekse spor bilimleri disiplini içerisinde yeterince Ar-Ge çalışmalarının yapılmıyor olması olarak ifade edilmiştir. Bu sorunlar, spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının değişen dünyada rekabet gücünü azaltmaktadır. (“Onuncu yıl Kalkınma Planı”. 2014). Bu planlamada yer alan yüksek öğretim programlarından “engellilerde egzersiz ve spor eğitimi” bölümünün diğer bölümlerinde içeriğinde olması; diğer spor alanları mezunlarının engelli bireylerle bütünleştirici, kaynaştırma, özel alt sınıfları gibi eğitimin farklı uygulamalarında değerlendirme ve bilinçli yönlendirme yapabilmelerinin engelli sporlarına katkısının olacağı düşünülmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) Engelsiz Spor Okulları Projesi ile her yaşta engelli vatandaşlarımıza sporu sevdirmek, spora yönlendirmek, spor yapma alışkanlığı kazandırmak, sağlıklı yaşama yönlendirmek toplumda spor kültürü oluşturmak ve paralimpik branşlarda spor kulüplerine sporcu kaynağı sağlamak amacıyla GSB Spor Okulları çatısı altında GSB Engelsiz Spor Okulları açılmıştır (“Strateji geliştirme Faaliyet raporu”, 2021). Kocaeli’nde bakanlık çatısı altında ki ilçe ve il müdürlüklerinin çalışma faaliyetlerini planlı ve özel gereksinimli bireyler konusunda uzmanların danışmanlığı alınarak kapsamını arttırmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu öneriyi 2030 vizyon belgesi amaç ve hedefleri aşağıdaki gibi ana hatlarından belirtmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve sosyal hizmetler bakanlığı 3’er yıllık aşamalı eylem planlarını kapsayan 2030 engelsiz vizyon politikası belirlenmiş ve anaakım engellilik alanına özgü hizmetlere bütüncül ve yönlendirici bir çerçeve sağlamayı, engellilerin anaakım politika, program ve hizmetlerden tam ve etkin yararlanabilmelerini, engellilik konusunu görünür kılmayı ve engellilerin kendileri ile ilgili politika oluşturma ve uygulama süreçlerine dâhil olmalarını sağlamasını amaçlamıştır (“Engelsiz Vizyon”, 2021).

Çınarlı ve Ersöz engellilere yönelik spor hizmetlerinin gelişimi açısından sponsorluk ve vergisel düzenlemelere ilişkin öneriler adlı çalışmalarında, Görsel ve yazılı basında yer alan profesyonel şubesi olan spor kulüpleri bile sponsor bulamazken, çoğu zaman basında yer bulmakta zorlanan engelli spor kulüpleri için bu çok daha zor olmaktadır. Engelli spor federasyonlarına ve engelli spor dallarında faaliyet gösteren spor kulüplerine ilişkin yapılacak sponsorluğu özendirecek bir düzenleme ile yüzlerce hatta binlerce engelliye spor yaptırarak olanak sağlanması. Ayrıca kurumlar ya da gelir vergisi yükümlülerine engelli spor federasyonlarına

ya da engelli spor federasyonlarına bağlı branşlarda faaliyet gösteren spor kulüplerine sponsor oldukları takdirde sponsorluk miktarının tamamının ödenmesi gereken vergi miktarından indirileceği bir düzenleme yapılması konusunda önerilerde bulunmuşlardır (Çınarlı ve Ersöz 2010).

Sosyal hayata katılım, engellilerin bağımsız bireyler olarak yaşamlarını sürdürmelerini sağlarken, kent içinde karşılaşmaları daha görünür kılmaktadır. İhtiyaçları ve sorunları çeşitlenen engellilerin talepleri karşılanırken katılımcı yöntemlerin kullanılması gerekliliği doğmuştur. Engellilerin kendilerini ilgilendiren konularda, belirlenecek politikalarda söz sahibi olmaları için yapılacak tüm çalışmalarda yerel yönetimlerin katkısı önem taşımaktadır (“İşitme Engelliler Çalıştayı”, 2014). Yerel yönetimlerin özellikle Belediyelerle kendi iştirakleri olan spor kulüplerinin spor ile fiziksel aktivite çalışmaları ile rehabilite ve performans amaçlı organizasyonlarını belirleyerek çalışmalarının sayısını arttırmasının ulaşılan engelli bireyin sayısının da doğru orantılı olarak tüm popülasyonun kazanımlarının artacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ardiç E. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı (kişisel iletişim, 01 Şubat 2023).
- Aksaray Haberci, Görme Engelliler Satranç Şampiyonası. (2022) Erişim adresi; <https://aksarayhaberci.com/haber/gorme-engelliler-satranc-sampiyonası-kocaelide-duzenlendi-37601.html>
- Bülent Ecevit Üniversitesi 11.Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı, (2017). 11. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı Sonuç Bildirgesi. Erişim adresi; <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.aspx?f=11.engelsiz-universiteler-calistayi.pdf>
- Çınarlı, S.Ersöz, G.(2010).Engellilere Yönelik Spor Hizmetlerinin Gelişimi Açısından Sponsorluk ve Vergisel Düzenlemelere İlişkin Öneriler. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (12), 141-156. Retrieved from <https://dergi-park.org.tr/tr/pub/sbe/issue/23190/247705>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sağlık Daire Başkanlığı Engelliler Müdürlüğü.(2014).İşitme engelliler için geleceği planlama çalıştayı. Erişim adresi; <https://saglik.ibb.istanbul/Wp-Content/Uploads/2018/10/2016-İsitme-Engelliler-İcingelecegi-Planlama-Calistayi-Sonus-Raporu-Kitabi.Pdf>
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (2022). Floor Curling Şampiyonaları Belli Oldu. Erişim adresi; <https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/birimler/veteriner-hizmetleri-sube-mudurlugu/79/42516>
- Özgür Kocaeli Gazetesi, Görme Engelliler Futsal.(2022).Erişim adresi; <https://www.ozgurkocaeli.com.tr/haber/13049038/fut-salda-golcuk-gorme-engelliler-birinci-oldu>
- Sportanddev.(2022). Policy development. Erişim adresi; <https://www.sportanddev.org/en/learn-more/disability/policy-practice-and-future-priorities/policy-development>
- T.C. Mevzuat Bilgi Sistemi,Engelliler Hakkında Kanun (2005). erişim adresi; <http://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5378&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sporcu Eğitim Merkezleri İle Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezleri Yönetmeliği (2022). Erişim adresi; <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221129-5.htm>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelsiz vizyon belgesi. (2021). Erişim adresi https://www.aile.gov.tr/media/94718/2030_engelsiz_vizyon_belgesi.pdf
- T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. 2021 Faaliyet Raporu (2022). Erişim adresi https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2021_Faaliyet_Raporu060622.pdf
- T.C.Kalkınma Bakanlığı, Özel İhtisas Komisyonu.(2014).2014-2018 Onuncu Kalkınma planı (Yayın No. 2866). Erişim adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu-Kalkinma-Plani-Spor-Ozel-Ihtisas-Komisyonu-Raporu.pdf>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2022). Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu. Erişim adresi; <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/turkiye-insan-haklari-ve-esitlik-kurumu-kanunu/>
- Tek, S.T.(2022, 08 Haziran). Vali Yavuz Kocaeli'nde istihdam edilen engelli sayısını açıkladı. Özgür Kocaeli Gazetesi. erişim adresi; <https://www.ozgurkocaeli.com.tr/haber/11070749/vali-yavuz-kocaelide-istihdam-edilen-engelli-sayisini-acikladi#>
- Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, Parabile Türkiye Şampiyonası.(2023). Erişim adresi; <https://www.tbef.org.tr/para-bilek-guresi-turkiye-sampiyonası/>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982), erişim adresi; https://www5.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf
- Türkiye Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve yaşlı hizmetleri genel müdürlüğü.(2022). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/yayin-kaynak/>
- Türkiye İstatistik Kurumu. İstatistik Veri Portalı (2021). Erişim adresi <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=il%20n%C3%BCfus&dil=1>
- Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Kulüpleri ve Federasyonları Çalıştayı Sonuç Raporu. (2020). Erişim adresi; <https://sporkanunu.gsb.gov.tr/dist/images/sonuc-raporu.pdf>
- United Nations. Department of Economic and Social Affairs, (2022) Disability and Sports Erişim adresi <https://www.un.org/development/desa/disabilities/issues/disability-and-sports.html>
- United Nations. Department of Economic and Social Affairs. (2022). Convention on the Rights of Persons with Disabilities Erişim adresi <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/the-10th-anniversary-of-the-adoption-of-convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-crpdc-rpd-10.html>
- Yurdakul, Ö.H. (2020), Spor Bilimi (10-11), İstanbul; Efe Akademi

Kocaeli Kongre Merkezi, Kocaeli

